

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
487

Subotica, 27. srpnja 2012. Cijena 50 dinara

UGROŽENA STEČENA
PRAVA MANJINA

ZAVRŠENA KOLONIJA
SLAMARKI

DUGA TRADICIJA
RIBARSTVA U APATINU

DUŽIJANCE U
LEMEŠU I TAVANKUTU

INTERVJU
BRANISLAV MUKIĆ

ODLIČNI REZULTATI
HRVATSKOG TURIZMA

SUBOTICA**GAS**

Јавно комунално предузеће “Суботицагас” - Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka

Javno komunalno poduzeće “Suboticaplin” - Subotica

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba: 024/641-211

RBV

RAZVOJNA BANKA VOJVODINE

Kredit za turistička putovanja

Provjerite zašto...

infotelefon

021 488 4433

www.rbv.rs

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

TIPPNET
INTERNET

SUBOTICA
KARADJORDJEV PUT 2
024.555.765

WWW.TIPPNET.RS

JÖVÖ
VODA POWER
ENERGIA
WATER
BUDUĆNOST
VÍZ FUTURE
ENERGIA

JKP Vodovod i Kanalizacija
Subotica

Dvije stotine dana

Nakon odluke Ustavnog suda Srbije kojom se utvrđuje da pojedine odredbe Zakona o utvrđivanju nadležnosti Autonomne Pokrajine Vojvodine nisu u suglasnosti s Ustavom, ostaje pitanje – kuda vodi takva odluka o osporavanju nadležnosti Vojvodine? Umjesto da Republika Srbija koristi primjer AP Vojvodine kao uvjerljivi argument da pokaže Europskoj Uniji kako je na pravom putu euro-integracija, radi se suprotno. Tako je ponovno aktualiziran odnos Srbije prema njenoj pokrajini, a Ustavni sud je takvu odluku donio baš u trenutku kada se formirala nova vladajuća koalicija u republičkoj Skupštini, a ta politička grupacija nema pozitivan stav prema preuzimanju nadležnosti AP Vojvodine. Također, odluka je donesena i u trenutku kada su novu vladajuću skupštinsku većinu u pokrajini formirale političke stranke koje nisu na vlasti na republičkoj razini.

Na nedavno održanoj sjednici Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u Srbiji potpredsjednica Skupštine AP Vojvodine i predsjednica Slovačkog nacionalnog vijeća Ana Tomanova Makanova iznijela je da nacionalna vijeća smatraju kako se donijeta odluka Ustavnog suda treba preispitati, kao i da treba povesti širu raspravu o tome – odgovara li Ustav Republike Srbije današnjem trenutku. Na sjednici je zauzet i zajednički stav da je takvom odlukom Ustavni sud prekršio Ustav Republike Srbije i, među ostalim, otvorio put snižavanju dostignute razine ljudskih i manjinskih prava u Srbiji. Osporene ovlasti AP Vojvodine izazvat će probleme i kada je riječ o manjinskim pravima, jer je dosadašnja praksa bila da ukoliko je nadležno republičko ministarstvo propustilo učiniti ono što je zakonska obveza, a što se često dešavalo, onda je nadležno pokrajinsko tajništvo donosilo rješenje, koje je omogućavalo ostvarivanje određenog manjinskog prava.

Nacionalne manjinske zajednice u Vojvodini imaju očuvane svoje kulturne identitete, čije daljnje očuvanje i jačanje ovisi naravno od ostvarivanja prava u područjima obrazovanja, informiranja, kulture i službene uporabe materinskog jezika i pisma, a upravo su ovakvom odlukom Ustavnog suda osporene ovlasti AP Vojvodine da bliže uređuje određene segmente u tim područjima. Na sjednici Koordinacije nacionalnih vijeća usvojeni su zaključci o toj odluci, a ostaje staro pitanje o mogućnosti opstojnosti kulturnog identiteta bez političke moći. To je još jedan od razloga svrhe djelovanja političkih stranaka s manjinskim predznakom, te se očekuje da će i u fokusu interesiranja DSHV-a biti zauzimanje političkog stava nakon ove odluke Ustavnog suda i sukladno tome, daljnji politički rad na očuvanju do sada dosegnute razine ostvarenih prava ovdašnjih Hrvata.

Očekujemo formiranje nove republičke Vlade. Kao što se to već kaže, sačekajmo sto dana da vidimo kako će se rješavati pitanje AP Vojvodine, kad smo već čekali skoro sto dana da se nova Vlada formira. Kada se saberu spomenuti dani, to i nije baš tako malo, a možda zvuči manje kada se napiše brojevima – 200 dana, sveukupno, barem ovom prilikom.

Z. S.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Sjednica Koordinacije nacionalnih vijeća u Srbiji

UGROŽENA STEČENA MANJINSKA PRAVA.....6-7

TEMA

Turistički promet Hrvatske

NAJBOLJIH POLA GODINE U POVIJESTI HRVATSKOG TURIZMA...8-9

Duga tradicija ribarstva u Apatinu (III. dio)

KRIVOLOVCI NAJVIŠE ZARAĐUJU.....10-11

INTERVJU

Branislav Mukić, odgajivač konja i šampionski vozač sulki

POTREBNA JE VELIKA LJUBAV I ODRICANJE.....12-13

SUBOTICA

Grad u projektu Atrium

ARHITEKTURA TOTALITARNIH REŽIMA.....19

DOPISNICI

DUŽIJANCE U TAVANKUTU I LEMEŠU.....24-25

KULTURA

Četverodnevni seminar u Tavankutu

INTERES ZA FOLKLOR BUNJEVAČKIH HRVATA.....35

SPORT

Alen Kujundžić, kuglač

VELIKI TALENT SUBOTIČKOG KUGLANJA.....49

SJEDNICA KOORDINACIJE NACIONALNIH VIJEĆA U SRBIJI

Ugrožena stečena manjinska prava

Odluka Ustavnog suda kojom se osporavaju 22 odredbe Zakona o utvrđivanju nadležnosti APV otvorila je put snižavanju dostignute razine ljudskih i manjinskih prava u Srbiji, zaključili su predstavnici Koordinacije nacionalnih vijeća

Predstavnici Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u Srbiji održali su 19. srpnja sjednicu u Skupštini AP Vojvodine na kojoj su zauzeli zajednički stav u povodu odluke Ustavnog suda prema kojoj pojedine odredbe Zakona o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine, a koje se tiču ostvarivanja prava nacionalnih manjina, nisu u suglasnosti s Ustavom. Kako prenosi službeni portal Vlade AP Vojvodine, potpredsjednica Skupštine AP Vojvodine i predsjednica Slovačkog nacionalnog vijeća *Ana Tomanova-Makanova*, analizirajući takvu odluku Ustavnog suda, ocijenila je kako je sam Ustavni sud prekršio Ustav i takvom odlukom bitno pridonio snižavanju dostignute razine ljudskih i manjinskih prava u Srbiji.

»Mi smatramo da su naša stečena prava ugrožena kada je riječ o službenoj uporabi jezika i pisma, obrazovanja, te da su nam ugrožena ljudska prava kada je riječ o pokrajinskoj autonomiji i tražimo da se sinkroniziraju svi zakoni i međunarodni akti koje je naša država potpisala i da jednostavno ovo područje uredimo tako da negujemo ljudske i manjinske vrijednosti u skladu

sa svim zakonima koje trenutno imamo«, rekla je Ana Tomanova-Makanova.

FORMIRATI POSEBNO MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća na sjednici je bio nazočan predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Darko Sarić Lukendić*.

»Na dnevnom redu sjednice imali smo tri točke. U prvoj smo se posebno osvrnuli na one odredbe Zakona o utvrđivanju nadležnosti Vojvodine koje su osporene odlukom Ustavnog suda, a koje se tiču manjinskih prava. Ponovili smo i zahtjev nacionalnih vijeća o potrebi osnutka posebnog republičkog Ministarstva za ljudska i manjinska prava, dok smo u okviru treće točke razmatrali rješavanje teškog materijalnog položaja vijeća«, kaže za HR *Darko Sarić Lukendić*.

»Sve te tri točke su povezane i govore o kontekstu najave drugačije politike prema nacionalnim manjinama u Srbiji. Mi smo ocijenili kako je potrebno da reagiramo i upozorimo kako to nije dobar pravac i da pokušamo nešto promijeniti aktualiziranjem ove proble-

matike u javnosti. Primjerice, kasne uplate Republike Srbije za rad nacionalnih vijeća. Nije se još niti osušilo mastilo na glasačkim listićima, a od kada je postalo jasno tko je pobijedio na izborima i u kom smjeru kreće politika, stopirane su isplate nacionalnim vijećima. Je li to možda prvi signal koji je ukazivao na to da stvari više nisu onakve kakve su bile do samo nekoliko mjeseci prije izbora? Dalje, imamo primjer da je najavljeno formiranje Vlade bez posebnog republičkog Ministarstva za ljudska i manjinska prava, a takvo mini-

starstvo predstavlja neku vrstu stečenog prava svih nacionalnih manjina u Srbiji. Opća je ocjena da su zakonska rješenja u Srbiji kvalitetna kada je u pitanju položaj nacionalnih manjina i pojedinaca, dakle i ljudska i manjinska prava su zakonski dosta dobro obrađena, međutim, nailazi se na probleme prilikom realizacije, tj. ostvarivanja tih prava u praksi. Često se ne zna tko je nadležan, a i onaj tko je nadležan, često odbija ispuniti svoje zakonske obveze«, kaže *Darko Sarić Lukendić* i pojašnjava zbog čega je iznimno važno da se

IVO JOSIPOVIĆ PRIMIO NAČELNIKA GLAVNOG STOŽERA VOJSKE SRBIJE

Dobra sigurnosna i obrambena suradnja

Hrvatski predsjednik *Ivo Josipović* primio je u ponedjeljak načelnika Glavnog stožera Vojske Srbije general pukovnika *Ljubišu Dikovića* koji je boravio u posjetu Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Republike Hrvatske, priopćeno je iz Ureda predsjednika.

Razgovaralo se o bilateralnoj sigurnosnoj i obrambenoj suradnji koja je obostrano ocijenjena dobrom. Predsjednik Josipović istaknuo je kako će Hrvatska dati podršku državama u okruženju,

uključivo i Srbiji, na njihovu putu ka članstvu u euroatlantskim političkim i sigurnosnim organizacijama.

Razgovaralo se, također, i o mogućnostima proširenja postojeće suradnje, prvenstveno kada je riječ o razmjeni znanja i iskustava vezanih uz sudjelovanje u međunarodnim mirovnim misijama, borbenim skupinama EU-a te u području međunarodne vojne izobrazbe i obuke.

Predsjednik Josipović čestitao je Srbiji na dobivanju kandidatskog statusa za EU te naglasio kako je proces pristupnih pregovora za članstvo u EU zahtjevan, no s druge strane ti naponi rezultiraju visoko vrijednim postignućima i dosežanjem visokih demokratskih standarda, dodaje se u priopćenju.

(Hina)

formira zasebno Ministarstvo za ljudska i manjinska prava.

»Svaki put kada smo u prethodnim godinama imali problem za ostvarivanje nekog od naših manjinskih prava, adresa za obraćanje je bilo Ministarstvo za ljudska i

da se provedba zakona osigura. Prvi zatjev za formiranjem zasebnog Ministarstva za ljudska i manjinska prava upućen je *Borisu Tadiću*, kada se pretpostavljalo da će on biti mandatar nove Vlade, a kada je postalo izvjesno da će mandatar biti *Ivica Dačić*, zahtjev je poslan i njemu, no na taj dopis nismo dobili odgovor.«

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u prošloj Vladi prvobitno je bilo posebno formirano na zahtjev nacionalnih vijeća 2008. godine, a kasnije je u procesu štednje i racionalizacije ono pripojeno Ministarstvu za državnu upravu i lokalnu samoupravu.

OTVOREN PUT ZA NOVE PROBLEME MANJINA

»Ne zaboravimo na činjenicu da je koalicijski sporazum između onih koji formiraju novu Vladu i većinu u republičkom parlamentu, dokument koji ne sadrži niti jedno slovo o nacionalnim manjinama, iako su sve te stranke javno deklarirale svoju privrženost europskim integracijama, a bitan element tih integracija su ljudska i manjinska prava. U spomenutom koalicionom sporazumu se ne govori da se želi nastaviti s radom na unapređivanju ljudskih i manjinskih prava«, kaže Darko Sarić Lukendić i naglašava da odluka Ustavnog suda kojom se osporavaju pojedine odredbe Zakona o utvrđivanju nadležnosti AP vojvodine, posebice u onom segmentu koji se odnosi na ljudska i manjin-

ska prava, otvara put za nove probleme.

»Konkretnije, radi se o sljedećem. Kada smo nailazili na nemogućnost ostvarivanja određenih manjinskih prava vrlo smo često ta prava mogli ostvariti putem komunikacije s pokrajinskom Vladom, tj. s nadležnim tajništvima pokrajinske Vlade. Oni su premošćavali, da tako kažem, situaciju nečinjenja kada bi se javila od strane određenog nadležnog republičkog ministarstva. Primjerice, kada treba suglasnost na formiranje odjela za manje od 15 učenika prvih razreda na jezicima manjinskih nacionalnih zajednica, nadležno republičko ministarstvo često ne odgovara na takve zahtjeve, nego 'šuti'. U takvim situacijama obraćali smo se pokrajinskom tajniku za obrazovanje koji je u skladu s dogovorom koji je imao s nadležnim republičkim ministarstvom davao suglasnost na otvorenje takvih odjela. Mi sada imamo odluku kojom se upravo ta mogućnost prenošenja dijela nadležnosti s republičke na pokrajinsku razinu u određenim područjima glede manjinskih prava osporava, a to znači da nas vraća korak nazad na neki način i dovodi nas u lošiju situaciju od one u kojoj smo bili.«

Darko Sarić Lukendić navodi i primjer da je jedna od odredbi koja je osporena – nadležnost AP Vojvodine da donosi planove i programe pojedinih predmeta od interesa za nacionalne manjine, kao i odredba

da Pokrajina utvrđuje uvjete i načine organiziranja nastave na jezicima nacionalnih manjina ili da odobrava udžbenike i nastavna sredstva za pojedine predmete od interesa za nacionalne manjine.

»Do sada je bila praksa da ukoliko je nadležno republičko ministarstvo propustilo učiniti ono što je zakonska obveza, onda je reagiralo nadležno pokrajinsko tajništvo i donosilo rješenje i tako smo mogli dobro funkcionirati. Dakle, pokrajinska administracija je često reagirala u takvim slučajevima donoseći svoja rješenja ili urgirajući kod nadležnog republičkog ministarstva i to je imalo svoj rezultat, a upravo takve odredbe se, među ostalim, sada ukidaju iz onog dijela Zakona o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine. Kada svu ovu navedenu problematiku poređamo u jednu cjelinu, dobivamo širu sliku promjene klime koja nam slijedi i ako se dan po jutru poznaje, čekaju nas vrlo 'oblačni i vjetroviti dani i trebamo uzeti kišobran'. Izgleda da su unatoč javno proklamiranim privrženostima europskim integracijama onih političkih stranaka koje čine aktualnu republičku parlamentarnu većinu, stare navike i stare politike još uvijek na djelu i to upravo od strane onih koji su te negativne politike izvorno i kreirali tijekom devedesetih godina, što kod pripadnika nacionalnih manjina sigurno izaziva uznemirenost.«

Z. Sarić

manjinska prava i nailazili smo na razumijevanje i vrlo često su nam i pomogli da dođemo do onih prava koja su nam zakonski zajamčena, jer ima veću težinu kada se ta pitanja rješavaju unutar ministarstva. Ako nema tog ministarstva, onda ćemo doći u situaciju da se bilo pojedinačno, bilo institucionalno, žalimo i ulažemo prigovor istom onom ministarstvu koje nam opstruira ostvarivanje određenog prava. Dakle, problemi nastaju kada treba doći do provođenja određenih zakona i zbog toga je važno naći način

HRVATSKA NEOVISNA LISTA POKREĆE PETICIJU

Obnoviti Hrvatsku dramu u subotičkom kazalištu!

Pozivajući se na to da je u subotičkom Narodnom kazalištu nakon Drugog svjetskog rata djelovala Drama na hrvatskom jeziku, kao i da je u toj teatarskoj kući izveden veliki broj predstava po djelima hrvatskih pisaca iz Bačke i Srijema, Hrvatska neovisna lista je priopćila kako pokreće peticiju za obnavljanje Hrvatske drame u tom kazalištu.

»Temelj za obnavljanje Hrvatske drame je i Međudržavni sporazum o zaštiti manjina sklopljen između Republike Hrvatske i Republike Srbije, 2004., kao i članak 20. Ustava Republike Srbije po kojem

se dostignuta razina ljudskih i manjinskih prava ne može smanjivati. Osnovni razlog pokretanja peticije za obnovu Hrvatske drame ja pravo hrvatske nacionalne manjine za očuvanjem nacionalnog identiteta i očuvanje hrvatskog kulturnog naslijeđa na ovim prostorima«, navodi se u priopćenju koje potpisuje predsjednik Hrvatske neovisne liste *Zlatko Išković*.

Prikupljanje potpisa trajat će do 1. rujna, nakon čega će peticija biti proslijeđena meritornim instancijama da prilikom izrade proračuna mogu planirati sredstva za obnovu Hrvatske drame, zaključuje se u priopćenju.

Hrvatska neovisna lista je nestranačka, nevladina i neprofitna udruga kojoj je jedan od glavnih ciljeva očuvanje identiteta i kulturne baštine Hrvata u Srbiji.

Najboljih pola godine u po

Hrvatska je u prvih šest mjeseci zabilježila 3,6 milijuna dolazaka i 14,8 milijuna noćenja, što je u odnosu na isti period prošle, rekordne 2011. godine rast od 5 posto

Nakon što se u 2009. godini, kao posljedica globalne ekonomske krize, broj turističkih dolazaka i noćenja smanjio, u 2010. i 2011. hrvatski turizam bilježi pozitivne trendove koji su se nastavili i u ovoj godini. Premda je još rano za zbrajanje rezultata uspješnosti hrvatskog turizma ove godine, jer tek smo ušli u samu špicu turističke sezone, veseli i ohrabruje činjenica da je u prvoj polovici 2012. godine zabilježen rast turističkog prometa te da je on najbolji u povijesti hrvatskog turizma. Naime, prema podacima Ministarstva turizma Republike Hrvatske, u prvoj polovici ove godine ostvareno je pet posto više dolazaka i noćenja nego u istom razdoblju prošle godine, što je rezultat veći od očekivanog. Hrvatska je u prvih šest mjeseci zabilježila 3,6 milijuna dolazaka i 14,8 milijuna noćenja, što je u odnosu na isti period prošle, rekordne 2011. godine rast od 5 posto.

U ukupnoj strukturi turističkog prometa strani turisti su ostvarili 3 milijuna dolazaka (+8 posto) i 13 milijuna noćenja (+7 posto), od toga je trećina turističkog prometa ostvarena u Istri, u kojoj je zabilježeno gotovo milijun dolazaka (+5 posto) i 5 milijuna noćenja (+4 posto). Prema udjelu

u ukupnom turističkom prometu, slijedi Kvarner sa 652 tisuće dolazaka (+3 posto) i 2,6 milijuna noćenja (+3 posto), Splitsko-dalmatinska županija s pola milijuna dolazaka (+8 posto) i 2,2 milijuna noćenja (+5 posto), Dubrovačko-neretvanska županija s 380 tisuća dolazaka (+13 posto) i 1,5 milijuna noćenja (+15 posto), Zadarska županija s 300 tisuća dolazaka (+7 posto) i 1,4 milijuna noćenja (+5 posto), Šibensko-kninska županija sa 184 tisuće dolazaka (-1 posto) i 868 tisuća noćenja (+1 posto), Grad Zagreb s 300 tisuća dolazaka (+5 posto) i 553 tisuće noćenja (+11 posto) i Ličko-senjska županija sa 129 tisuća dolazaka (+13 posto) i 331 tisuća noćenja (+10 posto).

Isto tako je važan podatak da je porast turističkog prometa, u odnosu na 2011. godinu, ostvaren iz gotovo svih važnih emisivnih tržišta, pa su tako turisti iz Njemačke ostvarili 538 tisuća

dolazaka (+9 posto) i 3,4 milijuna noćenja (+9 posto), iz Austrije 339 tisuća dolazaka (+6 posto) i 1,5 milijuna noćenja (+6 posto), iz Slovenije 381 tisuća dolazaka (+6 posto) i 1,5 milijuna noćenja (+6 posto), te iz Češke 152 tisuće dolazaka (+18 posto) i 818 tisuća noćenja (+5 posto). Značajan porast broja noćenja ostvaren je iz Velike Britanije (+26 posto), Nizozemske (+25 posto) i Rusije (+12 posto), koje se također nalaze među deset zemalja s najvećim udjelom u ukupnom turističkom prometu Hrvatske.

RAZULTAT OZBILJNOG RADA

»Rezultati turističkog prometa ostvareni u prvih šest mjeseci rezultat su ozbiljnog rada tijekom pripreme ove sezone, intenzivnih tržišnih aktivnosti privatnog i javnog sektora i promjena u komunikaciji s tržištima te

pokazatelj atraktivnosti i konkurentnosti hrvatskog turizma«, izjavio je prošlog ponedjeljka ministar turizma *Veljko Ostojić* prilikom prvog predstavljanja ovogodišnjih rezultata turističkog prometa Hrvatske, ponovivši kako se ove godine očekuje ponavljanje prošlogodišnjeg broja dolazaka i noćenja, uz rast prihoda od turizma od 3 do 5 posto. »Posebno me veseli rast broja dolazaka i noćenja turista iz Njemačke, našeg najvećeg emisivnog tržišta, koji već nekoliko godina čine najveći udio u ukupnom turističkom prometu Hrvatske. Uzevši u obzir činjenicu da se domaći gosti zbog recesije sve manje odlučuju na ljetovanje te da je smanjen broj turista iz Italije i Poljske (veliki broj Poljaka nije putovao izvan zemlje zbog Europskog nogometnog prvenstva, a zbog krize ove godine

Povijesti hrvatskog turizma

na odmor planira putovati oko 30 posto manje Talijana), postignuti rezultati iz tih zemalja su sasvim objektivni«, istaknuo je ministar te izrazio svoj optimizam u pogledu rezultata ovogodišnje sezone, uz napomenu da ju treba kvalitetno i koncentrirano odraditi do zadnjeg dana ove godine. Zahvalio je i čestitao svima koji su sudjelovali u pripremi ove turističke sezone te pozvao sve turističke djelatnike, pogotovo one koji dolaze u direktni kontakt s gostima, da u svoj posao i dalje ulažu maksimum, jer je najbolja promocija hrvatskog turizma – gost koji s odmora odlazi zadovoljan.

Analizirajući ove podatke vodeći hrvatski turistički stručnjaci ističu da ukupan dio turizma u hrvatskom gospodarstvu iznosi čak 15 posto, po čemu Hrvatska, uz Cipar, prednjači u Europi, te

da je realno očekivati da se taj udio podigne na 20 posto i da postoji potencijal da Hrvatska do 2020. godine udvostruči potrošnju inozemnih turista, ali uz uvjet kvalitetno osmišljenog razvoja i konkurentnosti. Trenutačno je Hrvatska na tablici konkurentnosti među devet mediteranskih zemalja na osmom mjestu, u Europi na 24. mjestu, a u svijetu na 34. mjestu. Osim toga, činjenica je da su smještajni turistički kapaciteti postali deficitarni i da budućnosti hrvatskog turizma neće biti bez snažnih investicija u nove hotele i širenja turističke ponude u svim segmentima. U tom cilju je ministar Ostojić već najavio hitnu promjenu zakonodavnih okvira koji će osigurati daljnji rast, a među njima su izmjene i dopune Zakona o gradnji koje se odnose na golf, zatim i Zakona o šumskom zemljištu, o zaštiti prirode te o pomorskom dobru i lukama. Iz istih je razlo-

ga i ministar graditeljstva i prostornoga uređenja *Ivan Vrdoljak* kao prioritet najavio uklanjanje pravne nesigurnosti, ubrzavanje procedura i povećavanje transparentnosti, te radikalne promjene Zakona o gradnji i o državnoj inspekciji.

RAST TURISTIČKOG PROMETA

Naravno, premda veseli i ohrabruje činjenica da je u prvoj polovici 2012. godine zabilježen rast turističkog prometa te da će ova godina po dosadašnjim pokazateljima biti rekordna u povijesti hrvatskog turizma, ne smijemo zaboraviti da je Hrvatska s početkom drugog tromjesečja ove godine zagazila u petu godinu recesije, pri čemu je smanjenje aktivnosti svih ključnih sektora – od trgovine, preko industrije i robnog izvoza do graditeljstva – toliko izraženo da sam turizam

nije u stanju nadoknaditi nastali minus, odnosno da će trebati puno više od uspješne turističke sezone da se preokrenu postojeći gospodarski trendovi.

Iako su uspjesi turističkog sektora barem djelomice ublažili recesiju u kojoj se Hrvatska nalazi pune četiri godine, niti mitska brojka od sedam milijardi eura zarade od turizma, a sudeći po ovim polugodišnjim pokazateljima postoji realna šansa da se ona ove godine i ostvari, neće biti dovoljna da osigura održivi ekonomski rast bez razvoja drugih, i to prije svega proizvodno-izvoznih djelatnosti. To potvrđuje i CEIZ indeks, koji računa i objavljuje Ekonomski institut, a daje nam mjesečnu informaciju o stanju poslovnog ciklusa, koji indicira da je gospodarska aktivnost Hrvatske u prvoj polovici ove godine u slobodnom padu kojem se, nažalost, za sada ne vidi kraj, stoga Hrvatska ne smije upasti u zamku ovisnosti o turizmu, jer iako on daje šansu ostalim djelatnostima, nije nukleus njihovog postojanja.

Kao primjer može nam poslužiti Grčka, turistička velesila koja se zbog posrnulog gospodarstva i prekomjernog zaduživanja nalazi u vrlo neugodnoj situaciji. Tu su i Španjolska, Italija...

Zlatko Žužić

DUGA TRADICIJA RIBARSTVA U APATINU III. DIO

Krivolovci najviše zarađuju

Zakonom i srednjoročnim programom preciziran je način lova ribe, kao i pribor, alat i sredstva kojima se on obavlja

Priredio: Ivan Andrašić

Lov ribe privrednim alatima u vodama Srbije dopušten je na rijekama Dunav, Tisa i Sava. Zakonom i srednjoročnim programom, a odnedavno i »Pravilnikom o načinu, alatima, opremi i sredstvima za obavljanje privrednog ribolova«, kojega je potpisao ministar za zaštitu životne sredine i prostorno planiranje Oliver Dulić. Ovim aktima preciziran je način lova ribe, kao i pribor, alat i sredstva kojima se on obavlja.

ALAT, VRIJEME, OBVEZE

Tako je regulirano da se privredni ribolov obavlja mrežastim i udičarskim alatom i priborom, a zabranjena je uporaba dijela mrežastih pribora, koji mogu izazvati dugoročne štete: obruča, košare, zavjese ili drljače, odnosno udičarskoga pribora – grablje. Stajalice mreže i mrežasti alati koje ribari rabe za lov ribe potapanjem, moraju imati stranu okca veću od 40 mm u suhom stanju, kako bi se zaštitila riba koja još nije dostigla konzumnu težinu, odnosno mlađ. Iz istih razloga mrežasti alati koji se rabe za lov ribe plutanjem ili povlačenjem moraju imati stranu okca veću od 50 mm u suhom stanju. Postoje i vremenska ograničenja, pa je tako uporaba mrežastih alata za lov ribe poklapanjem, odnosno sačme, olovice, poklopca i slično, zabranjena od 1. ožujka do 30. lipnja. Precizno je reguliran i lov živih mamaca za privredni ribolov, pa se tako sitna bijela riba smije loviti mrežastim alatima s okcima od najmanje 60 mm. Lov ribe stajalim mrežastim alatima nije dopušten u vremenu od 7 do 19 sati. Privredni ribolov svih vrsta

Štand na Apatinskim ribarskim večerima

riba, osim sivog tolstolobika, bijelog tolstolobika i babuške pokretnim mrežastim alatima na udaljenosti od najmanje 30 m od obalne linije, zabranjen je u vrijeme mrijesta, odnosno u razdoblju od 1. travnja do 31. svibnja. Uvedena je i odredba po kojoj jedan alas u uporabi može imati najviše 30 alata. Postavljene mreže, bubnjevi i ostala sredstva za privredni ribolov moraju biti propisno obilježena pločicom sa serijskim brojem privrednog ribara i rednim brojem alata. Tako ribolovci koji pecaju na vodama na kojima je privredni ribolov dozvoljen (Dunav, Sava i Tisa) sada točno znaju što je ribarima dopušteno, a što zabranjeno. Drugim riječima, ukoliko primijeti ribara u nedopuštenim radnjama, pravo je i obveza svakog ribolovca da o tome obavijesti nadležnu ribočuvarsku službu. Obveza ove službe je da odmah izađe na teren, a

ukoliko je spriječena, da savjesne ribolovce obavijesti kada će to učiniti.

SPORTSKI RIBOLOV

Istim aktima regulirana su i pravila sportskog, odnosno rekreativnog ribolova. Taksativno se navode pravila kojih se sportski ribolovci moraju pridržavati, ukoliko ne žele doći pod udar zakonskih sankcija. Tako se sportski, odnosno rekreativni ribolov obavlja isključivo udičarskim priborom i to s najviše tri štapa s po dvije udice na svakom štapu, a zabranjena je uporaba pribora za lov ribe povlačenjem, odnosno grabljanjem. Za rekreativni ribolov grabljivih vrsta riba smije se kao mamac rabiti sitna bijela riba. Za lov sitne bijele ribe rabi se samo mrežasti alat, čerenac, s okcima od 10 mm i veličine 1000 x 1000 mm. Uporaba čerenca dopuštena je samo na

vodotocima širim od 20 metara. Ovaj način ribolova dopušten je samo s obale ribolovne vode, bez uporabe čamaca i ostalih plovniha objekata, ali je korisniku ribarskog područja ostavljena mogućnost da na svojim vodama dopusti uporabu čamaca. Novost je i zabrana korištenja alohtonih vrsta riba kao mamca za lov grabljivica. Drugim riječima, više nije dopušteno pecati štuk, smuđa ili bandara na babušku i sunčicu, kojima je osim cverglana i basa dodato još nekoliko manje poznatih invazivnih ribljih vrsta. Ribolovcima je po prvi put omogućena i uporaba mreže »kederice«, duljine do pet metara, te uporaba sonara, koji je do sada bio zabranjen. Sportski i rekreativni ribolov zabranjeni su u vremenu od 23 do 03 sata. Za ovu kategoriju ribolova postoje i ograničenja u količini izlovljene ribe po sportskom-rekreativnom ribolovcu za je-

Stari fotos kolibe Stevana Raičkovića na Lavaču

dan ribolovni dan na 3 komada kvalitetne ribe i 5 kilograma bijele miješane ribe.

RAT S RIBOKRADICAMA

Velike probleme i privrednim i sportskim-rekreativnim ribolovcima predstavljaju ribokradice, kojih, pretpostavlja se, ima desetak puta više nego legalnih ribolovaca. Po riječima predstavnika nadležnih službi u svakom mjestu s obiju strana Dunava postoji određen broj svakodnevno aktivnih ribokradica, koji na ilegalnom izlovu ribe ostvare poprilične zarade. Između njih i ribočuvara vodi se stalni pritajeni rat. Ribokradice su se izveštile do maksimuma. U rijeku obično postavljaju najjeftinije mreže i odu, pa i kada ih čuvari otkriju, ne pretrpe veliku štetu, otplate ju već idućim ulovom. Za pokretanje pravnih mehanizama potrebni su čvrsti dokazi, najčešće u obliku snimke izvlačenja ribe. Na ovim prostorima aktualni su razni oblici krivolova, od običnog pecanja bez dozvola, pa sve do masovnog izlova ribe, ponekad čak i strujom, dinomitom ili plinom. Djelovanjem krivolovaca izravno je oštećen i jedan od posljednjih apatinskih profesionalnih ribara, četrdesetšestogodišnji *Dušan Medić*. Njegovo ribarsko carstvo smješteno je na najljepšem dijelu

Dunava na ovim prostorima, desetak kilometara nizvodno od grada, na bajkovitom Lavaču. »Ovaj dio je oduvijek najbogatiji ribom ne samo na našem toku Dunava, na ovim terenima ni primjerci soma od 40 i 50, pa i više kilograma, nisu rijetkost. Vrijeme za izlov kapitalaca, često i težih od 50 kg, je od jeseni, kad se voda počinje lediti, pa sve do travnja. Tada se, kako mi kažemo, riba krtoži, odnosno smiruje se i grupira u jata somova, šarana, smuđeva, tolstolobika, amura i drugih od ukupno pedesetak vrsta koje žive u velikoj rijeci. Razumljivo, to privlači i veliki broj krivolovaca. Ja imam svoje obveze prema državi, a i prema šumskom gazdinstvu, čiji sam kooperant. Redovito ih ispunjavam, a ribokradice, tako, krađu od dijela koji bi trebao biti moja zarada. Ne samo da sam oštećen njihovim krivolovom na terenima za koje

plaćam nemali zakup, nego mi svojom nekorektno niskom cijenom, u koju ne moraju ugraditi troškove koji opterećuju regularno poslovanje, krađu i dio tržišta. Najžalosnije je to što svi znamo o kojim ljudima je riječ, ali im, bez čvrstih dokaza, nitko ne može ništa. Svakodnevno svjedočim njihovoj bahatosti i stalnom nadmudrivanju s pripadnicima čuvarske službe i gotovo uvijek su oni pobjednici«, priča Medić.

RIBARSKI KRUH

Na obostrano zadovoljstvo, ovaj nastavljatelj bogate tradicije apatinskih alasa kooperant je apatinske ispostave »Vojvodina šuma«. Ribolovom se profesionalno bavi od 1993. godine, a njegov sadašnji prosječni godišnji ulov kreće se oko deset tisuća kilograma. Na vodu, svakoga dana, izlazi ispred svoje ribarske kuće na Lavaču. »Iako

smo je u međuvremenu bitno proširili i danas ovu kuću svi zovemo koliba, baš onako kako ju je zvao njezin prvi vlasnik, naš veliki pjesnik i akademik *Stevan Raičković*. Od 1974. godine vlasnik kolibe je moj stric, koji je priso prijateljjevo s pokojnim pjesnikom«, kaže Medić. Za ovu lokaciju vezao se još u djetinjim danima. »Od najranijega djetinjstva sa stricem, čije ime i nosim, često sam dolazio u kolibu. U kišnim noćima, uz dobivanje kapi po plehanom krovu, i noćni huk rijeke, pričao bi mi legende o Dunavu, o Raičkoviću i njegovom velikom prijatelju i kolegi po peru *Miodragu Borisavljeviću*, koji je, samo stotinak metara od nas, imao svoju kolibu. U legendama o velikoj rijeci bilo je i jesetri i moruna teških i po 150 kilograma koje su do Apatina, gdje su se mrijestile, stizale iz Crnog mora. Zov prirode ih je vukao da dovde, uzvodno, plivaju više od 1.400 kilometara. No i tu se umiješao ljudski čimbenik. Taj zov nije nestao sam po sebi, nego im je brana Đerdapske hidroelektrane presjekla milenijski put života«, prisjeća se djetinjstva Medić. Pripadnik je prve generacije njegove obitelji koja je rođena u ravnici. Otac Miloško koloniziran je iz planinske Like, u kojoj nije bilo rijeke šire od jedva desetinu metara, a zanimanje ribar bilo je potpuno nepoznato. »Moj otac Miloško nikada nije bio profesionalni ribar, ali je i danas jedan od najboljih apatinskih majstora za somove, a bio je i prvi Ličanin koji je, na jednom natjecanju u kuhanju ribljeg paprikaša početkom šezdesetih godina, osvojio »zlatni kotlić«, do tada rezerviran isključivo za Apatince njemačkog podrijetla, koji su tu deliciju i 'izmislili'. Za razliku od njega, ja bez opijajućeg mirisa Dunava ne bih mogao zamisliti svoj život. Iako kažu da ribarski kruh ima devet kora, nikada se nisam pokajao što sam ga odabrao«, završava priču Medić.

U spomen Miodragu Borisavljeviću na Lavaču

BRANISLAV MUKIĆ, ODGAJIVAČ KONJA I ŠAMPIONSKI VOZAČ SULKI

Potrebna je velika ljubav i odricanje

*Sve je počelo s nezaboravnim Lahorom II *
Dva desetljeća u natjecateljskoj majici * Sportska
grla traže puno pažnje i truda oko njih * Nužna je
profesionalizacija konjičkog sporta*

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Subotička je regija od davnina poznata po dobrim konjima i tradiciji njihovog odgajanja koja se u mnogim obiteljima prenosi s koljena na koljeno. Osobito

kada su posrijedi glasoviti kasači, koji svoje vozače u sulkama redovito proslavljaju na brojnim hipodromima u zemlji i inozemstvu. Vrijeme je tradicionalne utrke Dužijanca na

kojoj se redovito pojavljuju i natječu najbolji od najboljih, a *Branislav Mukić* zasigurno je jedan od njih. Niska brojnih uspjeha koja ga prati tijekom vozačke karijere iz godine u godinu je sve bogatija, a ljubav prema konjima i njihovom uzgoju njegovo je životno opredjeljenje i nastavak obiteljske tradicije.

HR: Iako ste po godinama još uvijek mladi, u konjičkom ste sportu aktivno već puna dva desetljeća tijekom kojih ste već ostavili neizbrisivi trag brojnim rezultatskim uspjesima. Kada ste započeli sa službenim utrkama i tko je ponajviše utjecao na vašu dosadašnju sportsku karijeru?

Na sulkama i u natjecateljskoj majici sam od 1992. godine, a otkad znam za sebe uvijek sam pored konja, jer se moj otac *Ivan* već gotovo četiri desetljeća bavi konjičkim poslovima i bilo je posve normalno da i ja krenem njegovim stopama. Tata je svojevremeno bio, također, jedan od najboljih vozača i trenera u nekadašnjoj zajedničkoj državi i uz njega sam naučio sve tajne ovoga posla koji je prerastao u moj životni, profesionalni poziv.

HR: Kako je započela obiteljska tradicija odgajanja natjecateljskih konja u obitelji Mukić?

Na samom početku, prije sada već mnogo godina, bilo je nekih boljih grla poput *Rivelina* i *Trofeja*, ali ozbiljnija priča započinje s konjem koji je, slobodno možemo kazati, najzaslužniji za sve što se poslije događalo i koji je u mnogome utjecao na obiteljski posao s konjima. Bio je to nezaboravni *Lahor 2*, šampionsko grlo koje je bilo poznato u cijeloj tadašnjoj Jugoslaviji, konj iz klase šampiona koji se zbilja rijetko rađaju. Ovaj konj je dominirao

svojim vremenom i postavljao granice, a njegov najbolji rezultat i državni rekord iznosio je 1:17, 3 (po kilometru) na 1600 metara. Svojom izvanrednom kvalitetom i rezultatima ovo je grlo zaslužno za sve o čemu ćemo dalje pričati, on je mogao oca i našu obitelj uveo u ovu lijepu profesiju, u kojoj smo danas zajedno obojica.

HR: Kakav je konj bio čuveni Lahor II?

U pitanju je domaći (jugoslavenski) kasač, svojevremeno kupljen u ergeli »Jožef Halas« u Adi bez većih rezultata. Bilo je to grlo velikih kapaciteta, ali problematičnih osobina (narav, balans...), koje je već bilo uveliko otpisano kada ga je otac kupio u njegovoj četvrtoj godini života. Posebno je zanimljivo istaknuti činjenicu kako ga je tata uzeo samo dva tjedna prije jugoslavenskog derbija 1983. godine, uspio ga je pripremiti i nakon što su se posložile neke životne kockice kod obojice, uspjeli su trijumfirati na najvećoj državnoj utrci i započeti nezaboravnu karijeru koja je, potom, izravno utjecala na sve nas. Lahor II je, kako tata *Ivan* voli reći, njegova konjička osobna karta.

HR: Što znači baviti se konjičkim sportom i što sve to u današnjoj praksi podrazumijeva?

Prije svega je potrebna velika ljubav i odricanje od brojnih stvari, jer su konji, osobito sportska, natjecateljska grla, vrlo zahtjevne životinje oko kojih ima mnogo svakodnevnog angažmana. Primjerice, trenutačno u našoj ergeli ima gotovo četrdeset konja koji traže puno rada, pažnje i truda koje čovjek mora uložiti u njih ukoliko želi dobre rezultate i uspješnu sportsku karijeru. U aktualnom ljetnom razdoblju radni dan započinje već rano izjutra oko pet sati i cjelodnevn-

ni angažman zna potrajati do kasnih noćnih sati, jer su stajali u sklopu naše obiteljske kuće na Paliću i jednostavno smo neprekidno vezani uz konje i njihove potrebe. Najveći teret cjelokupnog posla je na meni i mom ocu, uz još jednog pomoćnog radnika, dok i ostali članovi obitelji, prema potrebi, pomažu u brojnim dnevnim stajskim poslovima.

HR: Za razliku od tzv. običnih konja, što sve traži bavljenje sportskim konjem i koliko vremena morate minimalno posvetiti svakom od njih?

Natjecateljski konj traži mnogo više pažnje, ponajprije u svezi s redovitim treningom, potom timarenja i potkivanja, i sve je to mnogo jednostavnije kada u staji ima nekoliko konja, ali kada ih je blizu četrdeset - to je već znatno kompliciranija stvar i traži dobru i programiranu organizaciju. Ovisno o konju i njegovim potrebama, za svakog se mora izdvojiti minimalno sat i pol, a za neke i nešto više vremena.

HR: Ima li razlike u tretmanu konja tijekom ljetne i zimske sezone?

Razlike naravno ima, jer je u natjecateljskoj sezoni pojačan trening, ali postoji jedan drugi, mnogo veći problem koji se ogleda u dugom razdoblju tzv. mrtve sezone koja traje od konca listopada do početka travnja. Pauza je zbilja velika i to vrijeme je za nas uzgajivače natjecateljskih konja vrlo loše i nerentabilno, jer su troškovi održavanja golemi, a natjecanja nema. Imamo šest dugih mjeseci tijekom kojih su konji samo na teretu, na trošku, jer to nije automobil ili traktor, pa da ga ostaviš u garažu, nego ga sve to vrijeme moraš i hraniti, trenirati i skrbiti o njima, što ponavljam iziskuje i golema financijska ulaganja, što u današnje vrijeme i nije baš lako.

HR: Vratimo se sadašnjosti i sezoni koja je u punom jeku, te tradicionalnoj utrci Dužijanca koja je svakom subotičkom poznavatelju

konjičkog sporta izuzetno draga. Kakva su vaša očekivanja?

Sezona se približava svojoj špici, iza nas je dosta utrka koje su vožene na brojnim hipodromima u našoj zemlji, a sada je glavni fokus priprema za nastup na Dužijanci koja je na programu ovoga vikenda 28. i 29. srpnja na subotičkom trkalištu kraj Somborske kapije. Planovi i očekivanja uvijek postoje, ali u ovoj sezoni imamo svojevrstan preokret u našoj staji zbog određene smje-

sku karijeru ona je najoptimalnija negdje oko dvije godine starosti, što nije pravilo i ovisi isključivo o samom konju. Stoga treba biti oprezan i voditi računa da se konj ne potroši prerano, što opet sve ovisi o stručnosti, iskustvu i znanju njegovog odgajivača i trenera. Opet, postoje brojni primjeri kasnijeg stasavanja određenih šampionskih grla, za što je potrebno mnogo strpljenja, nerava i rada na duge staze, pa ti konji znaju trajati i do deset godina, za razliku od prije spo-

šampion nije postao vrhunskim grlom samo zahvaljujući svom urođenom talentu, već je u svim rezultatima ugrađeno jako mnogo rada i truda.

HR: Tijekom svoje, sada već dva desetljeća duge karijere vozili ste puno dobrih konja i postizali fantastične rezultate s njima. Zna li sam konj da je šampion i manifestira li to na određeni način?

Pojedina grla to znaju jako dobro i svjesna su svoje kvalitete. Posljednjih nekoliko godina vozio sam grlo Adington, koje je dosta nježno i imalo je problema s ozljedama, ali to je konj koji ima glavu i koji je uvijek točno znao koliko mu je potrebno za pobjedu. Nažalost, sada su ga već stigle godine i njegova se karijera bliži kraju.

HR: Kao odgajivač i trener konja s kojima provodite gotovo cijeli dan, dolazi li do primjera nekog bližeg povezivanja s određenim grlom?

Svakako da dolazi do određenog zbližavanja, jer je u pitanju mnogo zajednički provedenog vremena, a ukoliko uzmete u obzir da je tijekom svih proteklih decenija kroz našu staju prošlo oko 700-800 grla, bilo je više takvih primjera. Ipak, ako inzistirate, bila je jedna kobila *Mary Victory*, koju su zvali kraljica kasa, i koja je kod nas došla s tri godine i u natjecateljskom stroju ostala sve do svoje desete godine i s njom sam, mogu kazati, imao takav spoj da je ona točno znala što ja želim u utrci i na koji način to želim ostvariti. Pored nje bile su tu još i *Bessy*, *Blondie*, *Diadora*, s kojima sam također imao tu crtu bližeg razumijevanja.

HR: Na koncu, kakvi su vaši planovi i želje za budućnost? Godinama smo u vrhu konjičkog sporta na našim prostorima i svakako bismo željeli svojim budućim rezultatima održati to mjesto. Također, moja osobna želja je veća profesionalizacija ovoga sporta u nas, jer bi to doprinijelo još boljim rezultatima.

ŽIVOTOPIS

Tijekom svoje dva decenija duge natjecateljske karijere Branimir Mukić (35) je zabilježio 650 pobjeda, uz šest naslova pobjednika nacionalnog derbija - najvažnije utrke sezone i prema postignutim rezultatima je najtrofejniji subotički vozač svih vremena. Prije dvije godine u Torinu (Italija) na europskom šampionatu zauzeo je sedmo mjesto u konkurenciji dvanaest najboljih vozača staroga kontinenta.

ne generacija i ove sezone su nekako izostali rezultati koje smo očekivali. Jer tijekom svih proteklih godina imali smo veoma uspješna grla koja su stasavala i afirmirala se kroz naš rad poput *Bessy*, *Blondie*, *Bitsy* ili *Adingtona*, a koja su sišla sa staze i napustila natjecateljsku karijeru. Sada su tu neka nova grla koja tek trebaju proći puni trenažni proces i stasati za velike rezultate, što se ipak ne događa preko noći i trebat će još vremena. Zbog toga su i naša očekivanja pred nastupajuću Dužijancu na određeni način limitirana objektivnim okolnostima.

HR: Koliko je potrebno vremena za pripremu jednog natjecateljskog grla?

Za običnu sezonu priprema mora započeti već u siječnju, minimalno, da bi se konj uspio optimalno spremati. Potrebne su temeljite kondicijske pripreme, da on pravilno ojača, a osobito je upravo taj zimski rad izuzetno važan za pravilnu pripremu. Što se tiče dobi sportskog konja u kojoj treba započinjati njegovu natjecateljsku

menutih koji su znali završiti natjecateljski vijek već s pet, šest godina starosti.

HR: Usporedimo li sportske konje sa sportašima, ljudima, u kojoj mjeri važi odnos talenta i uložnog rada kao formula potencijalnog rezultatskog uspjeha?

Prije svega treba odmah naglasiti kako je u pitanju disciplina kasa, koja je na određeni način suprotna prirodnom konjskom koraku - galopu, i koja predstavlja svojevrstan umjetni korak koji se dobiva križanjem najboljih krvnih linija i sada već imamo prirodno rođene kasače. S druge strane, postoje brojni primjeri kako grla koja potječu od najboljih roditelja nemaju urođenog talenta, dok potomci nešto slabijih roditelja bivaju rođeni s talentom i potom rezultatima uveliko nadvisuju one vrhunskog podrijetla. Opet, kada se sve poklopi kod vrhunskih roditelja i njihovog potomka, onda takvo grlo, uz pravilan rad i odgoj, pomiče granice i ostvaruje vrhunske rezultate. Konačno, što je izuzetno važno naglasiti, niti jedan

ODRŽANA DUŽIJANCA U TAVANKUTU

Tradicijska zahvala Bogu za novi kruh

Seoska žetvena manifestacija, prigodom koje se zahvaljuje Bogu za urod pšenice, održana je prošle nedjelje u Tavankutu. Krunu od slame, kao simbol ljudskog rada i Božje milosti, u crkvu Presvetog srca Isusova unijeli su ovogodišnji tavankutski bandaš i bandašica *Tomislav Tumbas* i *Anita Kolar*, u pratnji malenih predvoditelja žetvenog slavlja – *Matije Mamužića* i *Kristine Crnković*.

Dužijancu u Tavankutu i ove su godine krasila djeca i mladež u raskošnim bunjevačkim nošnjama, a misno slavlje predvodio je vlč. dr. *Marinko Stantić*, koji je u prigodnoj propovijedi naglasio važnost prepoznavanja Božjih darova, na kojima bi vjernici trebali svakodnevno zahvaljivati.

»Probudimo u sebi svijest da, kao Božja stvorenja, sa zahvalnošću pristupamo svemu što nam je Gospodin darovao, a što na Dužijanci simbolično prikazujemo kroz krunu, koju bandaš i bandašica prinose na oltar. Čovjek je pozvan prihvatiti milosti i darove koje ima i iskoristiti ih za vlastito spasenje. Nije li to ljubav Boga

prema čovjeku? Dakle, unatoč ljudskim grijesima, Bog ne odustaje i vjeruje da će opravdati ono što je uložio u nas, a uložio je vlastitu krv. Danas, kada u kruni vidimo kruh, zapravo molimo Gospodina

da blagoslovi rad žetelaca i da zemlju iskoristimo sebi na korist, a Bogu na slavu«, rekao je vlč. dr. *Marinko Stantić*.

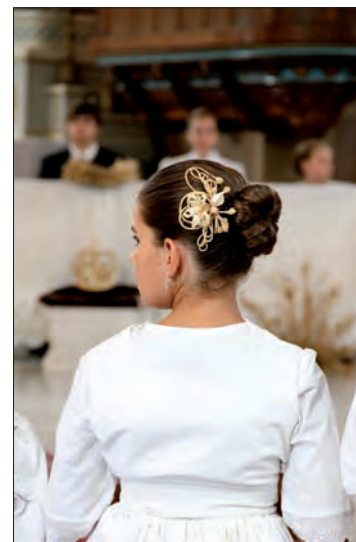
Na sv. misi je, uz tavan-kutskog župnika preč. *Franju Ivankovića*, koncelebrirao i vlč.

Josef Vogrinc, a zahvala Bogu za novi kruh uljepšana je molitvom i pjesmom vjernika.

Proslavi Dužijance u Tavankutu pridružili su se, među ostalim, i gradski bandaš i bandašica, *Marko Križan* i *Snežana Nović*.

Proslava svršetka žetve nastavljena je Bandašicinim kolom u dvorištu župe, gdje se okupilo mnoštvo mještana i gostiju, koji su svojim dobrim raspoloženjem pridonijeli da ovogodišnja dužijanca u Tavankutu ostane u trajnoj arhivi lijepih sjećanja.

Marija Matković

DUŽIJANCA U LEMEŠU

Četverodnevni program u znaku zahvale

Tradicionalno, lemeška dužijanca je i ove godine trajala četiri dana. Započela je u četvrtak, kada je bila sveta ispovijed za bandaše, bandašice, članove udruge i puk. U petak je u velikoj dvorani mjesne zajednice otvorena izložba ručnih radova u različitim tehnikama i od različitih materijala. U večernjim satima priređeno je predavanje o velikanima hrvatske manjinske zajednice čije se okrugle obljetnice smrti obilježavaju ove godine. Pedavač je bio ravnatelj Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata Tomislav Žigmanov koji se, među ostalim, osvrnuo i na Lemešane koji nisu »jubilarci«, ali su mnogo pridonijeli hrvatskoj zajednici, kao što su: *Gaja Alaga*, *Mirko Vidaković*, te braća *Zdenko* i *Ivo Škrabalo*, čija je majka rodnom Lemešanka. Iza ovog ozbiljnog djela večeri promovirana je knjiga pjesama »Lira naiva 2012«. Stihove pjesni-

kinja *Mariške Pravdić*, *Ivana Petković* i *Lucie Knezi* čitali su novi bandaši i bandašica kao i *Marija Kovač*, članica recitatorskog odjela. Da ova večer ne bude samo od riječi pobrinula se *Aleksandra Pletikosić* svirajući i pjevajući teme iz filmova. U subotu je na malom sportskom terenu priređen kulturno-umjetnički program koji su vodili Jašo (*Ilija Ezgeta*) i Joso (*Kristijan Kovač*), dva paora, usput »bistreći« politiku. U programu su sudjelovali gosti iz Mađarske, iz Bacsbokoda (*Bikić*), KUD »Bacsbokod«. Oni su se predstavili njemačkim (švapskim) plesovima iz tog dijela Mađarske uz pratnju vlastitog puhačkog orkestra. Svojom pjesmom ovu je večer uljepšao i zbor »Musica viva« iz Lemeša, a naravno domaćin HBKUD »Lemeš« je pokazao svoje umijeće plesa - od malšana do veterana. Ispoštovan je i stari običaj da bačo, ove godine *Danijel Kanjo*, i nana,

ove godine *Ivana Petković*, predstave nove bandaše i bandašice, a to su: veliki bandaš *Dario Brkić*, velika bandašica *Marta Tošaki*, mali bandaš *Mladen Brkić*, i mala bandašica *Kristina Kemenj*.

Zvijezde večeri bile su članice tamburaškog sastava »Garavuše« iz Kutjeva. Ove mlade glazbenice su lako osvojile srca publike i zagrijale atmosferu najljepšim pjesmama iz svog repertoara. Središnji događaj Dužijance bio je u nedjelju popodne kada je služena svečana sveta misa zahvalnica u mjesnoj crkvi rođenja Blažene Djevice Marije. Svečanu svetu misu predvodio je župnik iz Telečke *Árpád Pásztor*, a koncelebrirali su župnik iz Berega *Davor Kovačević*, župnik iz Bacsbokoda *Gábor Pata*, đakon *Stipan Periškić* uz pomoć mjesnog župnika *Antala Egedija*. Misno slavlje uveličao je dječji crkveni zbor uz pomoć

pjevača HBKUD-a »Lemeš« predvođenih *Melindom Batalo*. Tijekom svete mise molitvom kod križa zahvalilo se Bogu na urodu i lijepom vremenu u žetvi. Povorka je nastavila put mjesne zajednice, gdje ih je dočekaio predsjednik MZ *Aleksandar Vidaković*. Novi bandaš i bandašica predali su mu blagoslovljeni kruh i krunu. U dvorištu Doma kulture odigralo se »bandašicino kolo«, a iza toga slavlje se nastavilo u velikoj dvorani Doma kulture. Članovi HKPD-a »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Berega priredili su kratak program, a uz večeru i glazbeni sastav »Zlatni zvuci Sombora« druženje se nastavilo.

Domaćin lemeške dužijance i ove je godine bio HBKUD »Lemeš« ali je organizator bio Savjet Mjesne zajednice, dok su financije osigurane iz IPA programa prekogranične suradnje.

Lucia Knezi

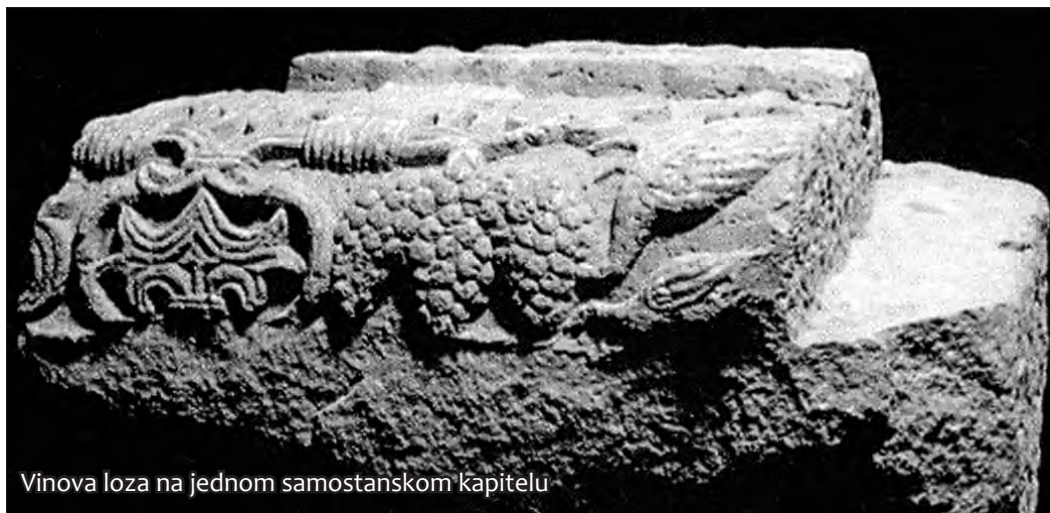

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU (XVIII. DIO)

Išchezli grad Franca Villa

Piše: dr. Zsombor Szabó

Vinova loza na jednom samostanskom kapitelu

U mnogim publikacijama o Srijemu sam nailazio na tvrdnju da je na mjestu današnjeg srijemskog sela Mandelos u srednjem vijeku stajalo mjesto *Franca Villa*. Ovu tvrdnju sam i ja prihvatio sve dok se nisam počeo ozbiljnije baviti problemom srednjovjekovnih gradova na prostoru današnje Vojvodine. Danas je Mandelos malo naselje koje se nalazi na južnim obroncima Fruške gore, na putu prema Srijemskoj Mitrovici. Prvo sam nabavio katastarsku osnovu naselja koje leži duž jednog potoka koji izvire na vrhovima Fruške gore i uliva se u rijeku Savu. Gledajući situaciju terena teško sam mogao u mislima tu smjestiti jedno značajno srednjovjekovno naselje i samostane. Kasnije sam o tom problemu razgovarao s arheologom Vojvođanskog muzeja Nebojšom Stanojevim. On mi je priopćio kako je izvršio obilazak terena oko Mandelosa i nije naišao ni na kakve ozbiljnije tragove srednjovjekovnog naselja (grada) ili samostana. Znači *Franca Villa* se nije nalazila na mjestu današnjeg naselja Mandelos. Sporadična arheološka istraživanja u blizini isto ne potvrđuju ovu tezu. Ali gdje je onda bila *Franca Villa*? Još pouzdano ne znamo.

PRVI GRAD U SRIJEMU NASTAO U SREDNJEM VIJEKU

Prvo izvješće o ovom naselju imamo iz 1154. godine iz pera Al-Idrisija »Knjiga za zabavu onih koji žele lutati horizontima«, koja je bila preteča današnjih turističkih vodiča. O *Franca Villi* piše ovako: »(to je) veliki i lijep grad na (otvorenoj op. aut) poljani, njeni stanovnici piju vodu iz potoka i bunara. Mnogo bogatstva, prijatnih stvari i obilje se nalazi u njemu, ali stanovnike najviše karakterizira nomadski način života«. Što možemo zaključiti iz ovog kratkog izvješća: prvo, da grad nije ograđen zidom, drugo, iz konstatacije da stanovnici piju vodu iz bunara, zaključujemo kako leži pokraj jednog potoka, ali u ravnici

gdje su kopali bunare, treće, da se dio stanovništva bavi stočarstvom i zato su nomadi. Inače, jedan onovremenski bizantski opis Srijema kaže da se tamo gaje rasni konji. Sudeći po imenu *villa* naselje je nastalo kao *libera villa regis* (slobodno kraljevsko naselje) i nastalo je koncem XI. stoljeća kada je veća grupa naseljenika-hospesa stigla u ove krajeve iz tadašnje Francuske. Na ovo upućuje i konstatacija da je naselje i prije XII. stoljeća posjedovalo najviši gradski privilegij kao gradovi u Zapadnoj Ugarskoj, primjerice Estergom, Sekešfehervar. Kralj *Bela IV.* primio je u svoju zemlju 1241. godine Kumane (Polovece) koji su bježali ispred Tatara. Nezadovoljni ugarski velikaši ubili su njihovog vođu zajedno s obitelji. Tada su se ostali Kumani pobunili i žareći i pljačkajući

povukli se prema jugu zemlje u Bugarsku. Tada je stradala i *Franca Villa*. Ovo paljenje je kasnije pripisano Tatarima koje su poistovjećivali s Kumanima.

PONOVNA IZGRADNJA GRADA

Pošto je grad ležao na raskrsnici važnih putova, pravac sjever-jug, koji je povezivao preko Fruške gore Dunav i Savu (luku Svetog Dimitrija - Srijemske Mitrovice), poslije razaranja je obnovljen jer se već 1297. godine spominje crkva svetog Križa - *ecclesia S. Krucis* i samostan, najvjerojatnije benediktinski. Iza njih se pojavljuju i dominikanci 1231. godine. Dominikanci su se uglavnom naseljavali prvenstveno pokraj važnih trgovačkih putova, odnosno pokraj trgovačkih gradova u razvoju. Kasnije u XIV. stoljeću, kada se stabilizirao položaj Srijema i Bosne, njegova lokacija pokraj trgovačkog puta prema Dubrovniku i privilegij koji je od ranije imao omogućili su gradu nagli razvoj, jer se već u doba kralja *Sigismunda (Zsigmonda)* 1403. godine spominje kao *civitas Nagolas* (mađ. Nagyolasz). Na to da su stanovnici grada imali status građana upućuje i spominjanje 1375. godine postojanje sudaca i vijećnika *Iudex, jurati et univ. Hospites de Nagolaz* (sud, vijećnici hospitske zajednice Nađolasa). Važnost mjesta potvrđuje i podatak da kada su benediktinski samostan preuzeli franjevci (observanti), koji su osnovali i samostalnu jedinicu u Ugarskoj, prvi »mešter« opat *Janoš* je tražio da se sahrani upravo u ovom samostanu.

Danas još nisu pronađeni ostaci dva samostana, bar jedne crkve i samog grada. Nitko izgleda niti ne traga za njima. Zašto? Zato što nisu tragovi naših »naroda«!? U nedostatku arheoloških artefakata, ovaj prilog smo ilustrirali detaljima iz vinogradarstva, čega je u tom kraju zasigurno bilo.

Takozvano visoko gajenje vinove loze

Gabrićev salaš »na dva zida«

Kad su se prija nekoliko miseci pokazali prvi znaci samourušavanja (počela je prokišnjavati trščara) salaša, gazda je prilomio.

U nemaštini je podmetnio leđa i od moguće ruševine udesio je salaš za ugled, a bio je nužan i važniji stvari, a ne da se upušta u trošak za etno kulturu

Salaš prija obnove

ja (dunje, uzgljance i sl.), ruva i odila za šifunere. Divojčina prćija i suvišno ruvo i odilo držalo se u kovčegu.

Naspram kasniji salaša u ovom salašu niski su zidovi, male sobe, slabo slime, gredice i druga građa krova. Na krovu je posnopica (trska) rogoznim pletenicama svezana za rogove i pajante, na dvi basamage ukopana je kujna a na tri basamage špajc. Naređane osobine tog salaša ukazuju da je on čuvar izgleda prvi salaša u nizu njegovog razvoja, a nasto je posli najstariji salaša. I ovaj salaš sam uzo za jedan od pologa u opisu salaša »na dva zida« bunjevački Hrvata.

ŠTA FALI OVOM SALAŠU

Do prija nekoliko godina na tom salašu su živila čeljad. Ako će salaš i dalje ostati namišćen i oživit kogod će ga morat čuvat, živit u njemu. To je nužno u državi u kojoj vlast potiče dotiranice (skitnice) i druge na lopovluk.

Da bi ovaj čeljacki salaš, u kojem se odranjivaje ovce i goje (tove) bikovi, posto starovinski poljodilski domazluk, muzej uživo, tribalo bi obnoviti staju sa ketrencom, udesit po starovinskom korlat i ovčinjak, bunaru dodat dermu, oživit pododžak, napraviti kokošinjac, možda kulaču (okrugli kokošinjac) i svinjak makar s jednim oborom, za odranjivanje više feli pileža i makar jedne mongolice (vrsta svinčeta), donet ili napraviti ambar.

Sad je prilika da ljudi koji zagovaraje etno-kulturu, osmisle sadržaj salašu, a pridnjaci da se podmetnu (zauzmu) i pruže novčanu pomoć kojom bi ga oživili. Samo tako bi domaćin mogo podnet troškove održavanja salaša, a zajednica bi imala misto i priliku di će se podsićat na ono kako je bilo, di bi se čuvalo i nigovalo talovano i ojačavo naš identitet. I ovo je prilika da se institucije i udruge pokažu i pruže stvarnu pomoć. Nek izostave logističku podršku.

Na stranicama ovog tjednika prikazan je, a 14. srpnja na Takmičenju risara puku je i pokazan, obnovljen i u sobama namišćen stari salaš »na dva zida«. Njegove gazde, *Joso, Martin i Ivan Gabrić*, obnovili su u domazluku stari salaš za Dužijancu 2012., a puku ga predstavili na Takmičenju risara.

Gabrićev salaš je progledao (oživio) jel su za tu nakanu domaćini odrišili kesu, a i dobro podmetnili leđa. Tušta je pomogo i dao *Grgo Piuković*, nezasit u čuvanju naši adeta i starine. On je iz svoje zbirke starovinskim stvarima pomogo oživit izgled podmazani soba, »kuće« i pododžaka.

Domaćin je dobri desetak godina moljako za pomoć, otvaro je vrata pridnjaka koji su mogli novcima pomoć u spašavanju salaša. Najčešći odgovor bila je lipa rič ili muk. Jedan pridnjak je tražio da se salaš pripiše instituciji (čitaj onda na njeg) u kojoj je on sve i svašta. Drugi pridnjak kadgod salašar otarasio se molbe: ne tribaju nam stari salaši... Većina su se molioca gospocki otarasili, čak nije dobio ni logističku podršku.

Kad su se prija nekoliko miseci pokazali prvi znaci samourušavanja (počela je prokišnjavati trščara) salaša, gazda je prilomio. U nemaštini je podmetnio leđa i od moguće ruševine udesio je salaš za ugled, a bio je nužan i važniji stvari, a ne da se upušta u trošak za etno kulturu.

Da nema dva jednaka salaša, vidi se i na ovom salašu.

Kad je napravljen, obadvi sobe su bile čeljacke, jel njim je onda nastamba tribala samo za zakrilje. Vrimenom su od sobe

sa dolnjaka napravili čistu sobu. Dokaz: na mistu di je bila krušna peč sridnji zid je u sobi ravan, a u pododžaku na tom zidu je banak i usta (vrata) peći, a na banku kalotasto ognjište za sadžak. Ovo je ridak primer da je na dolnjaku čista soba i špajc, a na gornjaku čeljacka soba i kujna, a u najviše ovaki uzdužni salaš taj raspored odaja obrnut.

Ovaj salaš je (možda) iz druge polovice XVIII. vika, jel je bio sa dvi čeljacke sobe. Nije tribala čista soba, nisu imali tušta per-

SA ROGLJA

Manila

Posli I. svickog rata i naši poljodilci su u risnom (ručnom žetvenom) vrimenu sve češće spominjali rič manila. To je vrbica (debela uzica) kojom je u samovezačici svezan snop strni žitarica, najviše žita (pšenice). Manilu su hasnirali i u niskotlačnim prešama, samostalnim i na žitnim kombajima.

Izvozna luka za sisal vezivo u Europu bila je Manila na Filipinima. Ta vrbica je najprija dobila narodno, a posli trgovačko ime manila. Danas se i u visokotlačnim prešama za vezivanje slame i drugi strukova raslinja u bale, za pletenje užadi i džakova i sl. hasniraje jeptinije plastične vrbice i tkanine iz tanki vlakana.

Sisal (vezivo) – lat. (Agave sisalina, po meksičkom lučkom gradu Sisal) je vrsta agave koja osobito raste na otoku Javi, ali i u drugim zemljama Azije, Afrike i Amerike. Od čvrsti i gipki vlakana te vrste agava pravili su i debelu užad za brodove i gruba pletiva za džakove, prostirače i sl.

OTKRIVEN SPOMENIK LAJOSU VERMESU, DRUGI PUT

Subotičke uspomene na olimpijske igre

Na svečanosti su govorili nekadašnji subotički olimpijci, ali sjenu na ovaj skup bacila je nečija odluka da o svojim uspomenama s olimpijskih igara ne mogu govoriti hrvač Boško Marinko i atletičar Miloš Šakić

U četvrtak, 19. srpnja, svečano je otkrivena brončana ploča posvećena Lajosu Vermesu i to po drugi puta. Naime, za onu koja je prethodno bila postavljena, netko od naših dragih i milih sugrađana našao je da mnogo ljepše djeluje u nekom otpadu nego na spomeniku jednom od najagilnijih pokretača sporta uopće, u Subotici i šire.

Obnovljenu brončanu ploču, video nadzor i osvjetljenje spomenika osigurali su sportski novinari i Rotary klub u Subotici. Za ovu svečanu priliku upriličen je i prijam za neke naše proslavljene sudionike olimpijskih igara.

ra. Podosta poznatih imena: Dane Korica, Đula Mešter, Aranka Binder, Ivica Frgić, László Ubori, Boško Marinko te Miloš Šakić od naših olimpijaca, prof. Mihály Vermes, unuk Lajosa Vermesa, do poznatih sportskih veličina, Gábora Lengyela i Nikole Špearara. Uz dosta kulturnih i sportskih radnika, ljubitelja sporta i poštovalaca Lajosa Vermesa ponovno je otkrivena brončana ploča posvećena tom velikom začetniku sportskih natjecanja i doajenu sportskih manifestacija u Subotici.

GAF, NEMAR ILI NEZNANJE

Uz ugodnu muziku »Retro party banda« Gábora Lengyela priređena je gostima večera uz razgovor i prisjećanja naših sudionika olimpijskih igara. Evocirali su svoje sudjelovanje na minulim olimpijskim igrama Dane Korica, generalni tajnik Sportskog saveza Republike

Srbije i atletičar čiji rekord i danas, poslije 41. godine, još nije oboren, Đula Mešter, trostruki sudionik olimpijskih igara i nositelj zlatne i brončane medalje u odbojci, Ivica Frgić, nositelj srebrne medalje u hrvanju, Aranka Binder, vlasnica brončane medalje u streljaštvu, sudionik olimpijskih igara László Ubori. Bilo je najavljeno sudjelovanje i Davora Štefaneka, dvostrukog sudionika olimpijskih igara, no on nije stigao na ovu malu svečanost, a olimpijci su se prisjećali i svojih preminulih kolega, poput Refika Memiševića, nositelja srebrne medalje i dva puta sudionika olimpijskih igara. Unuk Lajosa Vermesa, prof. Mihály Vermes posebno se zahvalio za ponovno priređeno obnavljanje ploče na spomeniku, te večer sa sudionicima olimpijskih igara.

Voditelji programa, privodeći razgovor kraju, dobili su obavijest da među pozvanima sjede još dva sudionika olimpijskih igara - Boško Marinko, dvostruki takmičar u hrvanju, te Miloš Šakić, takmičar u atletici. Mogu zamisliti kako su se gorko osje-

ćali, kada nisu dobili mogućnost govoriti i pokraj intervencije, a bili su nazočni (i pozvani?). Netko od glavnih organizatora spriječio je ove zaslužne sportiste da progovore o svojim uspomenama s olimpijskih igara. Ne znam je li ovo bio samo gaf ili nedovoljno poznavanje naših sportskih veličina (da ne kažem namjerno!), jer je Subotica do sada za 116 godina imala svega 45 sudionika na olimpijskim igrama, koji su donijeli u Suboticu 5 zlatnih, četiri srebrne i jednu brončanu medalju, i sada još biciklista Gábora Kaszu, koji će nastupiti u Londonu.

A nedolazak i neodaziv ili (možda, sic!) nepozivanje živih stanovnika i sportskih veličina Subotice - Stipana Dore, Sretena Damjanovića, Karla Čovića, Davor Štefaneka, svi hrvati, Dragana Vujkovića, boksača, Estere Poljak, streljačstvo, Elvire Pančić, atletičarke, Zorana Ivanovića, gimnastičara, Zorana Kalinića, stolnotenisača, koji bi imali što reći pred skupljenim auditorijem, neka ostane u sferi »no comment«.

Ljudevit Vujković Lamić

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila,
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete

POSTANITE I VI ČLAN VELIKE PORODICE »CROATIA OSIGURANJA« D.D. IZ ZAGREBA

»Milenijum osiguranje« A.D.O. Beograd-Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon +381(24) 555-867 i 552-406
e-mail: mios@tippnet.rs
www.milenijum-osiguranje.rs
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

SUBOTICA SE UKLJUČILA U PROJEKT ATRIUM

Arhitektura totalitarnih režima

Nakon utvrđivanja objekata, spomenika ili čitavih kvartova koji mogu biti zanimljivi turistima, slijedi njihova valorizacija, izrada digitalnog kataloga, a krajnji cilj je da se do kraja 2013. godine formira internacionalna turistička ruta

Što je ostalo vrijedno od socijalističke arhitekture na području Istočne Europe i može li se na arhitekturama totalitarnih režima 20. stoljeća promicati kulturni turizam, u najkraćem je tema kojom se bavi projekt ATRIUM (Architecture of Totalitarian Regimes of the XX. Century In Urban Management) čiji je nositelj talijanska Općina Forlì. U ovaj projekt potkraj listopada uključio se i Turistički klaster mikroregije Subotica – Palić, te je time Subotica postala jedini grad iz Srbije u okviru mreže koja obuhvaća 71 lokaciju iz 11 država među kojima su Italija, Slovenija, Bugarska, Mađarska, Slovačka, Rumunjska, Grčka, Hrvatska, Albanija, Bosna i Hercegovina.

NEUGODNA POVIJEST

Inicijatori projekta smatraju kako upravo veliki broj sudionika zapravo daje opće priznanje važnosti arhitekture 20. stoljeća i njene složene, kontradiktorne i katkada neugodne veze s pojedinim razdobljima u europskoj povijesti. »Sve zemlje koje su uključene u projekt imaju primjere značajnoga arhitektonskog nasljeđa – zgrade, urbani krajolik, itd. – nastalog u vrijeme političkih režima koji su u nekoj mjeri bili 'totalitarni', mada je to pomalo već i zastarjeli izraz. Trenutak i povijesni kontekst razlikuju se od primjera do primjera – od 20-ih i 30-ih godina u fašističkoj Italiji do 50-ih i 60-ih u komunističkim

društvima Istočne Europe. No projekt prepoznaje ovdje zajedničko kulturno naslijeđe, pa je stoga on i dobra prilika da se u žarištu nađu te da se vrednuju primjeri u arhitekturi koji dijele teorijsku i kulturnu prošlost do te mjere da pobuđuju velik interes arhitektonskih stručnjaka

ka iz cijelog svijeta«, navodi se, među ostalim, u projektu te dodaje kako je cilj istaknuti takve primjere racionalističke arhitekture i povezati ih u kulturnu rutu koja slavi iste arhitektonske specifičnosti. Još jedna zajednička poveznica je to što je ovo arhitektonsko naslijeđe nastalo za vrijeme političkih režima kojih se danas svi odriču.

ATRIUM je financiran od Europske Unije iz Transnacionalnog programa suradnje South East Europe (SEE), te ima za cilj podnijeti kandidaturu Vijeću Europe za stvaranje Europske kulturne rute. Projekt će se odvijati kroz nekoliko segmenata od kojih je prvi da se utvrde objekti, spomenici ili čitavi kvartovi koji mogu biti budu zanimljivi turistima, poslije toga slijedi njihova valorizacija, izrada digitalnog kataloga, a krajnji

cilj je da se do kraja 2013. godine formira internacionalna turistička ruta.

EUROPSKA KULTURNA RUTA

U Subotici je odabrano šest objekata ili cjelina: stambeni

da svi trebaju dobiti šansu za obrazovanje. U zgradu Nove općine u jednom trenutku preseljena je gradska administracija iz Gradske kuće podignute u vrijeme Austrougarske, što je i ovim fizičkim preseljenjem trebalo sugerirati otklon od tog razdoblja«, kaže Šečić.

Tek predstoji razrada ovih prijedloga, a krajnji cilj projekta jest putem ekonomskih studija, istraživanja i dokumentacija podnijeti specifični dossier Vijeću Europe koji bi potom mogao biti priznat kao Europska kulturna ruta. Danas u Evropi postoji 29 priznatih kulturnih ruta, a niti jedna nije posvećena temi kao što je ova, te autori očekuju da bi

kompleksi Radijalac, Tokio i Kifla, te javni objekti zgrade Suda, Otvorenog sveučilišta i Nove općine. Stručni suradnik na projektu Jasmin Šečić objašnjava kako nisu postavljeni čvrsti kriteriji po kojima se biraju objekti, već je to prepušteno suradnicima na nacionalnoj razini, te se on odlučio za objekte koji su svojim značenjem, položajem i gradnjom predstavljali raskid s prethodnim režimom i graditeljstvom. »Subotica se najviše gradila od 1963. do 1975. godine, kada su podizani ovi stambeni blokovi koji su znatno izmijenili izgled grada i donijeli mu urbanu strukturu. Svaki od izabranih objekata, poput zgrade Suda koja svojom monumentalnošću govori o snazi države i njene pravde, do zgrade nekada Radničkog, a danas Otvorenog sveučilišta koja dominira svojim volumenom i pokazuje

ona mogla povesti Europljane u istraživanje traumatičnoga dvadesetog stoljeća kroz urbane krajolike. »S obzirom na kontroverznost izabrane teme i njene sadašnje za mnoge dramatične simbolike, očekuje se da će ova kulturna ruta snažno djelovati na ljude, medije, dionike jugoistočne Europe i Europe u cjelini. S druge strane, velik dio njene arhitekture, točnije onaj nastao prema racionalističkom konceptu 20-ih i 30-ih godina prošloga stoljeća, ima značajnu umjetničku i arhitektonsku vrijednost. U okviru ove planirane kulturne rute osmislić se i promovirati prema specijaliziranim tour operatorima pojedini kulturno-turistički proizvodi povezani s istom baštinom«, navodi se u projektu čija se realizacija može pratiti i putem interneta na stranici www.atrium-see.eu.

S. Mamužić

Kod izvršitelja 900 presuda za dugovanja

U bilježnici jedinog privatnog izvršitelja u Subotici *Damira Šite* nalaze se imena 900 Subotičana koji imaju izvršne presude za naplatu potraživanja, a riječ je uglavnom o presudama po tužbama komunalnih poduzeća. »Najviše ih se odnosi na dugovanja prema JKP-u 'Subotička toplana', a pojedinačna dugovanja se kreću između 30.000 i 50.000 dinara«, rekao je Šite Tanjugu.

Svi dužnici dobili su obavijest o pokretanju postupka za izvršenje i da moraju platiti dug s pripadajućim kamatama, kao i troškove izvršenja koji koštaju najmanje 2.500 dinara. Što se tiče izvršnih presuda po pitanju televizijske pretplate, on je objasnio da su za naplatu tih potraživanja nadležni izvršitelji koji su na teritoriju izvršnog vjerovnika, a budući je sjedište Radio-televizije Srbije (RTS) u Beogradu, to znači da bi se time trebali baviti beogradski izvršitelji. Kako bi spriječili plenidbu, privatni izvršitelj savjetuje građane da »reagiraju« čim dobiju opomenu i postignu neku vrstu dogovora s vjerovnikom - plaćanje na rate, reprogam, poček i slično. »Nakon što vjerovnik izvršitelju podnese prijedlog za izvršenje, postoje neke opcije, ali su komplicirane, teške i mislim da je tada skoro nemoguće spriječiti izvršenje presude«, kazao je Šite.

»Mlekara Subotica« s dozvolom za izvoz u EU

»Mlekara Subotica« je prva domaća kompanija za proizvodnju mlijeka s dozvolom za izvoz u EU, a njeni proizvodi mogu se naći na policama u Beču, Amsterdamu, Parizu i ostalim europskim prijestolnicama, priopćeno je iz kompanije. Osim izvozne dozvole za EU, »Mlekara Subotica« ispunjava i druge visoke standarde: ISO 9001, HACCP, BRC, Halal, ISO 14001 i IFS.

»Danube Foods Group je veoma ponosna na rezultate koji su postignuti u poslovanju 'Mlekare Subotica'. Dobijanje dozvole za izvoz u zemlje EU je proces koji traje veoma dugo i na čijem putu svaka kompanija mora proći kroz brojne interne i eksterne kontrole, u poslovanju se pridržavati svih europskih regulativa i u proizvodnji primjenjivati sve neophodne standarde«, istakla je *Svetlana Glumac*, CORA direktor Danube Foods Group.

Montaža štranda

Ovih dana počinju radovi na ponovnoj montaži repariranih i obnovljenih dijelova drvene konstrukcije Ženskog štranda. Ovome je prethodilo betoniranje temeljne ploče jedne strane

objekta i pobijanje svih šipova na bočnim dijelovima štranda, te uklanjanje svih propalih dijelova podvodne i nadvodne konstrukcije. Sanacija i adaptacija objekta je započela prije dvije godine, nakon što je urađena kompletna projektna dokumentacija, uz uvažavanje svih historijskih elemenata prvobitne izgradnje, do kojih se došlo u suradnji s Međuopćinskim zavodom za zaštitu spomenika. Kraj radova predviđen je za listopad 2012. godine, poslije čega će moći započeti sljedeća faza, koja predviđa poslove na enterijeru.

Na osnovu člana 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04,36/09) Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica - Trg slobode br. 1

OBAVJEŠTAVA

Kako je podniet zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš Projekta: IZGRADNJA PROIZVODNO-SKLADIŠNOG OBJEKTA S PRATEĆIM SADRŽAJIMA – KOMPLEKS ZA PROIZVODNJU KONFEKCIJE, koji investitor DOO »GORDON« iz Sombora, Stuparski put BB, planira izgraditi na lokaciji MZ »Mali Bajmok« – u dijelu gospodarske zone Mali Bajmok na katastarskoj čestici 33924/13 KO Donji grad.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj – II. kat Gradske kuće, soba 226, u razdoblju od 26.07.2012. do 7.08.2012., u vremenu od 10 do 12 sati.

Molimo vas da u gore navedenom roku dostavite mišljenje, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš predmetnog objekta na životni okoliš ovom meritornom tijelu.

Započela suradnja Marije Šabić i kompanije »Swarovski«

Poznata subotička modna dizajnerica *Marija Šabić* započela je suradnju s »Crystal Clubom« kompanije »Swarovski«, čime će nastati novi brend ekskluzivne odjeće »Crystal Club with Swarovski elements & Marija Šabić«. Jedne od prvih kreacija novog brenda su haljine za izbor Miss World za Miss Srbije

Bojanu Lečić i Miss Crne Gore *Nikolinu Lončar*. Haljine su na jedinstven način ukrašene »Swarovski« kristalima iz najnovije kolekcije. Također, Marija Šabić potpisala je i ugovor s kompanijom »Zepter«, za zajedničku izradu i prodaju personalizirane, ekskluzivne odjeće u njihovom butiku »Estare Culto« na adresi Terazije 5 u Beogradu.

Ljeto u Dnevnom centru

U Dnevnom centru za mlade i omladinu, koji radi u sklopu Centra za socijalni rad, u tijeku je program pod nazivom »Ljeto u Dnevnom centru«. Program je namijenjen djeci od 10 do 16 godina s ciljem razvijanja kreativnosti i odgovornog ponašanja. Ciljna grupa su djeca iz materijalno ugroženih obitelji koja ljeta provode kod kuće. U raznim radionicama djeca i mladi prave figurice od gipsa s magnetima, ukrase za staklo, nakit, plakate, a najviše im se dopada druženje. Za kraj ljeta je planirana izložba radova. U Dnevnom centru održavaju se i radionice za mlade s izrečenim vaspitnim mjerama od strane suda. Centar radi ponedjeljkom, srijedom i petkom od 8 do 15, a utorkom i četvrtkom od 13 do 20 sati. Broj telefona je 562 112.

Ambrozija počinje cvjetati

Posljednje aero biološko ispitivanje pokazuje da su koncentracije polena u zraku neznatne ili umjerene. Lipa je prestala s cvatnjom, dok su koncentracije trave, konoplje, borova ili čempresa

niske. Istodobno, biljke koje imaju veoma jaka alergena svojstva, kao što su ambrozija i artemizija, ovih dana su na početku sezone cvjetanja. Za sada su koncentracije polena umjerene i samo kod izuzetno osjetljivih osoba mogu dovesti do alergijskih reakcija, priopćavaju iz Zavoda za javno zdravlje u Subotici.

PROGRAM DUŽIJANCE 2012.

Izložba, konjička utrka, natjecanje aranžera

Subotička kulturna manifestacija »Dužijanca 2012.« polako se primiče svojoj završnici u okviru koje je i jedna od najznačajnijih svečanosti kada gradonačelnik od žetelca prima kruh ispečen od novog žita. Završna svečanost najavljena je za 12. kolovoza, a do tada slijedi još nekoliko zanimljivih manifestacija: od 27. srpnja do 27. kolovoza u Suvenirnici ispod Gradske kuće bit će otvorena samostalna izložba kruna i perlica napravljenih od slame autorice *Jozefine Skenderović*, otvaranje je zakazano za

večeras u 19 sati. Završnici »velike« Dužijance prethode dužijance po okolnim selima koje su već održane u Starom Žedniku, Bajmoku i Tavankutu, a u nedjelju, 29. srpnja, bit će održana u Maloj Bosni. U nedjelju će također na Gradskom hipodromu biti održana tradicionalna konjička utrka »Dužijanca«. U srijedu, 1. kolovoza, početak će ukrašavanje izloga gradskih prodavaonica i dućana, odnosno, kao i prethodnih godina aranžeri će se natjecati sa svojim kreacijama od žita i slame. Sljedeće nedjelje, 5. kolovoza, slijede dužijance u Đurđinu i Mirgešu.

Proslava »Dužijance« započela je još 25. travnja blagoslovom mladog žita, a bit će završena posljednje nedjelje kolovoza »Bunaričkim proštenjem«. Kao i prethodnih godina organizator »Dužijance« je Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo«.

Javite se za pratiocice bandašice i bandaša

Organizacijski odbor »Dužijance 2012.« raspisao je natječaj za izbor najljepših pratilaca bandaša i bandašice. Izbor će se održati u petak, 10. kolovoza, s početkom u 20 sati na Trgu slobode. Na izbor se dolazi u svečanoj bunjevačkoj narodnoj nošnji po vlastitom izboru. Zainteresirane djevojke i momci stariji od 16 godina mogu se javiti na natječaj do 6. kolovoza, osobno u ured »Dužijance«, HKC »Bunjevačko kolo«, Preradovićeva br. 4, Subotica, ili putem telefona na broj 024/556-898.

KREATIVNA RADIONICA U OSNOVNOJ ŠKOLI »MATKO VUKOVIĆ«

Zasadi ljubavi prema cvijeću

Vjerujući da školovanje u ambijentu uljepšanom biljkama stvara ljubav prema cvijeću i estetici, Ružica Vojnić Hajduk ukrašava okruženje i vodi kreativnu radionicu obučavajući djecu aranžiranju cvijeća, spajajući time svoje dvije velike ljubavi, prema mladom naraštaju i bilju

Kada prvaši uskoro stignu u Osnovnu školu »Matko Vuković« sačekate ih ukrašen prostor posebno za tu priliku, aranžiran cvijećem, vrpčama i balonima, za što ljepši i gostoljubiviji doček djece u jedan novi životni period. Da bi se sve na vrijeme pripremilo, članovi školske kreativne radionice ranije će se okupiti i svojim rukama napraviti ukrase. Na isti način ispratili su nedavno i učenike koji su završili osnovnoškolsko obrazovanje, a ukrasni detalji još obilježavaju školski ambijent i sada kada je sve opustelo tijekom ljetnih ferija. U ljetnom miru u školi traje mnoštvo saksijuskog cvijeća u hodnicima i oko objekta koje je unijela i razmnožila Ružica Vojnić Hajduk, administrativna radnica u ovoj školi, prenoseći svoju ljubav prema cvijeću i na mlađi naraštaj. Tijekom školske godine okuplja zainteresirane učenike u kreativnu radionicu i obučava ih aranžiranju buketa cvijeća i

uljepšavanju ambijenta, stvaranju cvjetova od kukuruznih ljuški i drugim sličnim vještinama.

»Od malena volim cvijeće i njegujem ga. Biljke oplemenjuju prostor i smatram da je ugodno kada je njima ukrašen i školski ambijent, te da će pogled na njegovano cvijeće i ugođaj koji ono daje učenici ponijeti u život i odlaskom iz školskih klupa«, kaže naša sugovornica spajajući u tom svom hobi, posvećenju i životnom stavu ljubav prema djeci i biljkama.

SVE SE ČUVA ZA KREACIJE

Po profesiji je upravni tehničar i najveći dio radnog vijeka provela je baveći se administrativnim poslovima, ali ljubav prema cvijeću i cvjetnim aranžmanima Ružica Vojnić Hajduk upliće u svaki dio života i time oplemenjuje okruženje. Svojevremeno je imala i cvjećarnicu, te znanje o stvaranju buketa prenosi i učenicima koje

zanima ovakav način provođenja slobodnog vremena i sudjelovanja u zajedničkom uređenju škole za svečane prigode, a i inače.

»U prostoru naše kreativne radionice ništa se ne baca, sve se može još jednom upotrijebiti kada se uključi mašta. Čak ni uvele bukete ne bacamo, jer se još što-šta iz njihovog sadržaja može koristiti da bi osvježeni ponovno zablistali. Naš je kutak pun suhog lišća i cvijeća, ukrasnih traka, boja, dekoracija, perlica... Kada se sastanemo - jednom, dva ili tri puta tjedno, ovisno od drugih školskih obveza, u kreativnoj radionici provodimo vrijeme u vedroj atmosferi. Pričamo, šalimo se i pjevušimo, a pri tom su nam ruke stalno zaposlene stvaranjem nečeg novog. Stvaramo, a potom uživamo u onome što smo napravili.« U ugodnoj i opuštenoj atmosferi nastaju aranžmani koje povremeno prikazuju javnosti na različitim školskim svečanostima, pa i drugdje, na

božićnom sajmu, izložbama ili susretima na temu bavljenja prirodnim materijalima.

»Svojevremeno sam okupila najmlađe dake, prvaše. Učili smo kako napraviti ukrasne mašne za poklone. U tom dobu često idu na proslave rođendana i nose poklone, pa zašto davati novac za ukrasne detalje kada ih mogu načiniti sami uz malo vještine i strpljenja. I to je neka ušteda za roditeljski džep«, kaže Ružica Vojnić Hajduk ne žaleći truda da s djecom podeli vještine tipa 'sam svoj majstor', prema uzrastu učenika koji se okupljaju u kreativnoj radionici.

»Volim ovu školu, tu radim šest, sedam godina, i želim joj pružiti onoliko koliko umijem. Svojevremeno, u djetinjstvu, nisam ovdje bila učenica, ali jesu moji najbliži - muž Tome Vojnić Hajduk, naša djeca Monika i Slobodan, i zet Željko Dulić, te sam i tim važnim nitima vezana za školu u kojoj radim.«

KUKURUZ U CVIJEĆU

Još dok je imala svoju cvjećarnicu (od 1997. do 2001. godine) Ružica Vojnić Hajduk je u aranžmanima koristila suhe ljuske klipa kukuruza i naučila vještinu pravljenja dekoracija i cvjetova od ovog prirodnog materijala. Sada to umijeće upotrebe materijala koji priroda daje prenosi i na djecu. Uči ih kako se obrađuju ljuske, savijaju u latice i pretvaraju u cvijet koji plijeni poglede. Upravo takvim aranžmanima uljepšali su Osnovnu školu »Matko Vuković« na proslavi jubileja tamburaša, pridodajući atmosferi njegovanja tradicije ovih prostora. Školska godina još nije počela, daci se odmaraju, ali Ružica Vojnić Hajduk je u poslu - planira ukrašavanje ambijenta za prijam prvaša i sadržaj kreativne radionice kojim će buditi maštu djece i učiti ih vještinama uljepšavanja okruženja i svijeta u kojem živimo.

K. Korponaić

NAJLJEPŠI SUBOTIČKI VRTOVI I BALKONI

Prostori za uživanje i odmor

**Natječaj se organizira s ciljem da se unaprijedi
skrb o okolišu i kvaliteti života, te motiviraju
sugrađani da rade na oplemenjivanju svog okoliša**

Vrt Tomislava i Marike Veljković ocijenjen je najljepše uređenim na natječaju koji su treću godinu zaredom organizirali JKP »Čistoća i zelenilo« i Grad Subotica. U vrtu Veljkovićevih, koji se prostire na oko 10 ari, zasađeno je nekoliko stotina vrsta trajnica, više od stotinu vrsta drveća i žbunja, a raznovrsno sezonsko cvijeće svake se godine mijenja i dopunjava. »Volim sve biljke, ali najviše egzotične, one koje uspijevaju primjerice u Africi. Volim bugenvillie ili kasne vrste hortenzija, hibiskuse, kojih imam u svim bojama sa simplim i duplim cvjetovima. Imam puno biljaka koje treba unijeti unutra tijekom zime. Prošle godine je dosta toga izmrzlo, jer je rano došao mraz, a nisam odmah unosila biljke, nego ih pokrivala, međutim neke su ipak dje-

lomično stradale, stoga ove godine ne cvjetaju«, priča Marika. Ona je za svoj vrt 2005. godine na natječaju časopisa »Moja bašta« osvojila također prvo mjesto na razini Srbije, a ove je godine na gradski natječaj prijavio njezin suprug Tomislav, agronom i od nedavno pomoćnik predsjednice gradske Skupštine. Tomislav dodaje kako su on i supruga prije više od 20 godina na pijesak u svom vinogradu u Ulici kajsija donijeli oko 50 kubika crne zemlje, zasađili travu i raznovrsno cvijeće, i s godinama ga preuredili u prostor za odmor i uživanje u kojem provode cijelo ljeto. Posla oko biljaka, kažu, ima po cijeli dan za oboje, a oko većih radova, poput primjerice

košenja travnjaka, pomažu im i djeca.

Na natječaju »Najljepši vrt i balkon Subotice« ocjenjivani su privatni vrtovi, zelene površine oko zgrada, balkoni, te školska i predškolska dvorišta, a ukupno su bila prijavljena 43 natjecatelja. Po ocjeni stručnog žirija najljepše uređen balkon ima *Katalain Hoki* u zgradi u Ulici Dušana Petrovića 11, a oko ove zgrade je i najljepše uređena zelena površina, dok je prva nagrada za uređenje školskog dvorišta dodijeljena OISS »Žarko Zrenjanin«, te specijalna nagrada Gerontološkom centru Subotica.

Sve natjecatelje obišli su članovi stručnog povjerenstva – dipl. inž. pejzažne arhitekture *Elizabeta Tumbas*, inž. hortikulture *Izabela Hecsko* i *Józsa Cserveni*, slikar i hortikulturni dizajner, te odluke o najljepšim vrtovima i balkonima donijeli na temelju ocjena o općem dojamu zelene površine, uklapanja u prostor, ukupnog estetskog doživljaja, funkcionalnosti i originalnosti, arhitektonskih elemenata, te broja i raznovrsnosti biljaka i njihove kondicije.

Vaučere u iznosu od 5.000 dinara za prvo, 3.000 dinara za drugo i 2.000 dinara za treće

mjesto, i zahvalnice, nagradenima je uručio dogradonačelnik *Blaško Stantić*. On je zahvalio svim natjecateljima koji su sudjelovali i istaknuo kako su JKP »Čistoća i zelenilo« i Grad Subotica organizirali natječaj s ciljem da se unaprijedi skrb o okolišu i kvaliteti života, te motiviraju sugrađani da rade na oplemenjivanju svog okruženja. »Veoma je važno i to što su akcijom bila obuhvaćena i školska dvorišta i dvorišta predškolskih ustanova, jer se tako podiže svijest djece o zaštiti okoliša, odnosno zaštiti i njegovanju sredine u kojoj uče i odrastaju«, rekao je *Blaško Stantić*. Savjetnik direktora »Čistoće i zelenila« *Vladimir Dulić* istaknuo je kako se na ovaj način odaje i priznanje ljudima koji desetljećima skrbu o svojim vrtovima, balkonima i zgradama, čineći tako grad ljepšim i privlačnijim za život i rad.

Nagrade su osigurali JKP »Čistoća i zelenilo«, »Goranski rasadnik« i »Poljoopskrba«, a svih 43 natjecatelja imat će priliku najesen posjetiti Sajam hortikulture u Budimpešti za što će troškove putovanja snositi Grad Subotica i JP »Subotocatrans«.

S. M.

Nagrađeni sudionici natječaja za izbor najljepšeg vrta i balkona

U ZAGREBU ODRŽANA 46. MEĐUNARODNA SMOTRA FOLKLORA

Djeca i folklor

*Nastupila 21 skupina iz cijele Hrvatske
te gosti iz deset europskih zemalja i svijeta*

Središnja tema ovogodišnje Međunarodne smotre folkloru bila su djeca i folklor

Brojne domaće i inozemne folklorne skupine i ove su godine prekrasnim nošnjama zašarenile glavni grad Hrvatske te kroz ples i pjesmu predstavile tradicijske običaje svojih zemalja na 46. međunarodnoj smotri folkloru, održanoj od 18. do 22. srpnja u Zagrebu. U nešto manje od pet desetljeća postojanja, ova najuglednija manifestacija tzv. izvornog folkloru u Hrvatskoj, odnosno folklornog amaterizma posvećenog njegovanju i prikazivanju zavičajne baštine, prikazuje tradicijske kulturne vrijednosti hrvatskog i drugih naroda sa svih strana svijeta te kulturnu baštinu nacionalnih manjina koje žive u Hrvatskoj i pomaže promicanju i čuvanju bogatstva i raznolikosti folklornog naslijeđa te pridonosi stvaranju i iskazivanju višestrukih identiteta, nacionalnih i lokalnih. Naime, Međunarodna smotra folkloru utemeljena je daleke 1966. godine i zapravo je nastavak mnogo starije tradicije, priredbe »Smotra Seljačke sloge«, kulturno-prosvjetne organizacije HSS-a, koja je tri desetih godina organizirana sa željom ukazivanja na potrebu revalorizacije hrvatske tradicij-

ske kulture, koja je tih godina nedvojbeno bila seljačka kultura, kao i 80 posto tadašnjeg njezinog stanovništva. Cilj je bio osvijestiti ljude i ukazati na činjenicu da i Hrvatska ima svoju kulturu visoke vrijednosti koju treba sačuvati, a te smotre su trajale do poslije Drugog svjetskog rata, kada su promjenom sustava i ideologije zamrle.

Danas Međunarodna smotra folkloru predstavlja, uz Dubrovačke ljetne igre, jednu od stožernih javnih kulturnih manifestacija u Hrvatskoj, koja samom svojom tradicijom, kvalitetom i međunarodnim ugledom jamči i značajno obogaćuje kulturno-turističke ponude glavnog grada Hrvatske u kojem se održava.

SADRŽAJI KOJE PRIKAZUJU DJECA

»Svojom središnjom temom 'Djeca i folklor' ovogodišnja smotra folkloru upozorava na sadržaje koje na folklornoj sceni prikazuju djeca, čije se sudjelovanje odvija između dviju mogućnosti: prva je da ona prikazuju dječje igre i druge sadržaje tradicijske kulture i folkloru koji su nastali za djecu i njima su bili primjereni u okol-

nostima nastanka i autentične sredine, a druga je mogućnost, vrlo česta u praksi folklornih društava, da djeca prikazuju folklor odraslih u nastojanju da njihove izvedbe budu podjednako virtuozne kao izvedbe odraslih«, rekla je na svečanom otvorenju stručna i umjetnička ravnateljica smotre dr. sc. Zorica Vitez.

Tako su brojni posjetitelji u pet dana održavanja Međunarodne smotre folkloru posvećene djeci, odnosno folklornoj baštini koju uče i prikazuju djeca, vidjeli 21 domaću fol-

BOGAT POPRATNI PROGRAM

Kao i svake godine, održan je i bogat popratni festivalski program koji se sastojao od koncerata tradicijske crkvene glazbe i etno glazbe te brojnih plesnih i glazbenih radionica. Programi su se odvijali na dvije pozornice, na Gradecu i Trgu bana Jelačića, a sudionici su gostovali i na smotrama te ljetnim priredbama izvan Zagreba. U Centru mladih Ribnjak postavljena je i izložba »Dječji svijet naših predaka«, a tamo su se održavale i dječje folklorne radionice. Su-

Predstavili su se i mladi koji vrsno sviraju tradicijska glazbala i pjevaju tradicijske napjeve

klornu skupinu iz cijele Hrvatske te goste iz deset europskih zemalja i svijeta. Nastupile su pokladne dječje skupine, dječje povorke vezane uz negdašnje obredne sadržaje (križarice iz Slavonije, ivančice iz Moslavine i preperuše s otoka Murtera), izvođači dječje robinjice s otoka Paga i dječje tovareće mužike s Dugog otoka, a predstavila su se i djeca koja vrsno sviraju tradicijska glazbala i pjevaju tradicijske napjeve. Uz brojne dječje folklorne skupine iz Hrvatske nastupila su i djeca iz: Bosne i Hercegovine, Bugarske, Litve, Njemačke i Ukrajine, tradicijsko lutkarsko kazalište iz Irana te folklorna društva odraslih iz Hrvatske i drugih zemalja (iz Litve, Kenije, Rusije i Slovačke te Hrvati iz Slovenije).

dionici smotre posjetili su tri dječje ustanove: specijaliziranu dječju bolnicu u Bistri, dječje selo Lekenik i dječji dom Zagreb u Nazorovoj.

Uz glazbeno-scenske priredbe, izložbe i radionice, na Trgu bana Jelačića je održan i sajam tradicijskih obrta i suvenira na kojem je predstavljen rad brojnih zanatlija, malih obiteljskih zadruga i gospodarstava, želeći na taj način građanima i gostima grada Zagreba skrenuti pozornost na autentične hrvatske proizvode i suvenire.

Međunarodna smotra folkloru, 46. po redu, održana pod visokim pokroviteljstvom Hrvatskog sabora, završila je u nedjelju, 22. srpnja, svetom misom za sve sudionike u zagrebačkoj katedrali te zajedničkim večernjim koncertom na Gradecu.

Zlatko Žužić

INVESTICIJE U SONTI

Radovi na proširenju silosa

Ovih dana započeti su radovi na proširenju skladišnog kapaciteta silosa u Sonti. Novosadsko poduzeće »Uljarice Bačka«, čiji je dio od prosinca i bivši PPK Sonta, započelo je realizaciju investicije vrijedne 350.000 eura. U ovoj fazi, uz postojeća četiri betonska silosa, izgrađena 1986. godine, do sezone branja kukuruza trebale bi biti dovršene i dvije metalne džambo čelije kapaciteta 5,2 tona zrnate robe, a 10. listopada je rok

do kojega generalni izvođač radova »UM-ING« iz Zrenjanina postrojenja mora dovesti u radnu funkciju. Silosi promjera 15,28 metara i visine 21,5 m bit će cilindrični, čelični, galvanizirani, s ravnim dnom i s bočnim mehaniziranim pražnjenjem uz pomoć transportera kapaciteta od 100 tona kukuruza po satu. Postojeći usisni koš, transporter i sušara u cijelosti će zadovoljavati sve potrebe i nakon dogradnje ovih silosa. Po riječima vlasnika i direktora Uljarica Bačka *Đorđa Lazića* ovo nije jedina investicija u Sonti, jer u najskorije vrijeme namjerava u ovom poduzeću izgraditi sustav za navodnjavanje na 400 hektara zemljišta, korjenito obnoviti mehanizaciju, a u dogledno vrijeme i obnoviti stočarsku proizvodnju, što će svakako dovesti i do upošljavanja novih radnika. »Prihvatili smo i obvezu financiranja gradnje 450 metara pruge od željezničke postaje Sonta do samih silosa, kako bismo se prebacili na ovaj način transporta robe, koji je znatno jeftiniji od cestovnog. Osobito sam zadovoljan uspostavljenom suradnjom s lokalnom samoupravom, jer samo zajedničkim snagama možemo biti na putu progressa«, rekao je *Đorđe Lazić*.

I. A.

MEĐUNARODNI LJETNI KAMP U MONOŠTORU

Izgradnja poštovanja i tolerancije

Kamp somborskog Crvenog križa, koji se nalazi u Bačkom Monoštoru, svake godine, počevši od 2003., ugošćava mlade iz zemalja bivše SFRJ, kao i mnoštvo mladih iz ostalih, poglavito europskih zemalja.

Ovogodišnji kamp trajao je od 16. do 26. srpnja, a okupio je 70-ero mladih iz: Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Srbije, Njemačke, Mađarske, te Španjolske, Švicarske, Rusije... Tijekom ovih deset dana sudionici kampa imali su različite aktivnosti vezane uz osnovni cilj cijelog projekta – kulturna razmjena i izgradnja poštovanja i tolerancije.

U program kampa ubrojeno je i upoznavanje s lokanom sredinom i tamošnjim stanovništvom. Kamperi su bili podijeljeni u sedam grupa, od po desetak članova, a svaka od grupa je imala različitu maršutu obilaska bitnih monoštorskih »stanica«. Tako su se svi upoznali s Etno-kućama »Kuveljčić« i »Mali Bodrog«, Turističkim info centrom, crkvom sv. Petra i Pavla, starim zanatima – izradom drvenih čamaca i tkanjem na razboju, kao i s aktivnostima URB »Rumunka« i romskim naseljem. U večernjim satima, nakon obilaska, organizirano je druženje uz večeru, logorsku vatru i glazbu u Eko-centru.

Z. M.

INFRASTRUKTURNI PROJEKT SVE IZVESNIJI

Revitalizacija pruge Sonta - Apatin

Kako gospodarstvenici Zapadnobackog okruga pokazuju sve više zanimanja za prijevoz robe željeznicom, svojodobno je pokrenuta inicijativa za obnovu i ponovno puštanje u promet pruge Sonta - Apatin. Stručnjaci Saobraćajnog fakulteta iz Beograda uradili su studije izvodljivosti. Općina Apatin izdvojila je za tu namjenu sredstva u iznosu od 2 milijuna dinara. Kod Saobraćajnog instituta CIP poručen je i glavni projekt za revitalizaciju pruge u duljini od 12 kilometara, a finansirat će ga Ministarstvo za infrastrukturu i energetiku. Na nedavnom sastanku predsjednika apatinske općine *Živorada Smiljanića* i generalnog direktora Željeznica Srbije *Milovana Markovića* konkretizirani su postupci glede realizacije ovog, za užu regiju vrlo značajnog infrastrukturnog projekta.

»Najveći problem do sada nam je predstavljala projektno-tehnička dokumentacija, jer bez nje nismo mogli tražiti donatorska sredstva. Rješavanjem ovoga problema stvorit ćemo neophodne uvjete za uspješniji gospodarski razvoj. Od strane vlasnika poduzeća za promet i preradu žitarica Uljarica Bačka, od prosinca prošle godine i vlasnika PPK Sonta, upoznat sam s namjerama da u budućnosti utovar i istovar robe obavlja u sončanskoj željezničkoj postaji. Prednost ove prometnice je neposredna blizina Dunava, a svakako i višestruko manji troškovi u odnosu na kamionski prijevoz. Svakako, najveći dobitak za nas je angažiranje potrebne radne snage u lokalnu za vrijeme gradnje, te otvaranje novih radnih mjesta nakon aktiviranja ove prometnice«, kaže dr. *Živorad Smiljanić*.

Podsjetimo, Sonta je sve do početka 1980. godine bila jako željezničko čvorište za pravce prema Apatinu, Somboru, Odžacima i Bogojevu. Iako je željeznica tu prisutna više od 100 godina, obustavljen je promet prema Odžacima, a ubrzo i prema Apatinu, vjerojatno zbog interesa lobija cestovnih prijevoznika.

I. Andrašić

ČETIRI DESETLJEĆA NAJSTARIJE DUNAVSKE REGATE

Od Baračke do Srijemskih Karlovaca

Iz zaliva Baračka na Dunavu kod Bezdana u subotu, 21. srpnja, krenula je najstarija dunavska regata. Motonautička regata nastavlja tradiciju nekadašnje regate »Bratstvo-jedinstvo«, koja je krenula 1973. godine.

Na desetodnevni put dug 340 kilometara Dunavom i kanalima otisnulo se dvadesetak čamaca, a tijekom plovidbe pridružili su im se i drugi sudionici. Regata je krenula iz zaliva Baračka na Dunavu, a put ih dalje vodi do Apatina, Lavača, Vajske, Bačke Palanke, Novog Sada, Srijemskih Karlovaca. Povratak je kanalima preko Ruskog Krstura, Odžaka, pa ponovno Dunavom preko Lavača, Apatina do početne stanice Baračka.

Po prvi puta od ukidanja nekadašnje regate »Bratstvo-jedinstvo« plovidbi su se pridružili i Osječani, članovi Motonautičkog kluba »Drava«.

Pred sam polazak regate susreli smo i pročelnika sportske sekcije HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora *Pavla Matarića*. Ovaj stari regataš je na plovidbu krenuo sa šesteročlanom ekipom starih ljubitelja plovidbe.

Z. V.

Obiteljska tradicija koja se prenosi generacijama

Stoljeće postojanja i djelovanja Dobrovoljnog vatrogasnog društva u Bregu lijep je povod za tekst o osnutku, razvoju i trenutačnoj angažiranosti mještana u ovoj udruzi. Za stotinu godina svaka kuća u Bregu može se pohvaliti kako je imala člana Dobrovoljnog vatrogasnog društva, a u mnogim obiteljima ta tradicija prenosi se s koljena na koljeno. Osnivanje vatrogasnih udruga u nekadašnjoj Bačko-bodroškoj županiji počelo je krajem XIX. stoljeća, točnije 1891. godine kada su formirana 24 dobrovoljna vatrogasna društva, odnosno vatrogasne čete. Do prvog desetljeća XX. stoljeća bilo je osnovano nekoliko vatrogasnih društava, a bereško koje je osnovano 1912. godine bilo je sedmo na današnjem teritoriju Grada Sombora.

OSNIVAČI ŠOKCI I PODUNAVSKI NIJEMCI

Koncem XIX. stoljeća kuće u Bregu uglavnom su bile pokrivene trskom, koja je bila jeftin građevinski materijal, dobar izolator, ali lako zapaljiv. Mještani su se bavili poljoprivredom, dvorišta su bila puna slame, sijena, kukuruzovine. U ondašnjim bereškim kućama kuhalo se na otvorenom. Sve su to bili razlozi čestih požara. Polovicom XIX. stoljeća izgorjela je školska zgrada, u požaru 1893. godine izgorjelo je 18 kuća, a najveći požar bio je 1904. godine kada je u selu izgorjelo čak 75 kuća. U trenutku izbijanja tog požara mješta-

ni su uglavnom radili u polju, selo nije imalo organiziranu zaštitu od požara, a vatrogasni šmrk u općinskoj zgradi bio je neispravan. Zato i ne čudi što su šest godina kasnije Berežani krenuli u osnivanje vatrogasne čete. Formalnosti su završene 1912. godine i odmah po osnutku četa je imala 18 vatrogasaca, a vrlo brzo broj se popeo na 42 člana. »Ove godine proslavljamo jubilej, stoljeće postojanja i rada Dobrovoljnog vatrogasnog društva. Osnivači su bili bereški Šokci i podunavske Švabe koji su bili ovdje naseljeni. Društvo je počelo raditi petoga travnja 1912. godine, ali već 1914. godine zbog početka Prvog svjetskog rata došlo je do zastoja u radu društva. Članovi se ponovno okupljaju 20-ih godina, kada i društvo postaje aktivnije. Već 1934. godine na natjecanju u Karavukovu osvojili smo prvo mjesto. Pokal i slike tadašnjih članova društva čuvamo s posebnom pažnjom u našim prostorijama«, priča predsjednik DVD-a Bački Breg *Petar Tubić*. Nažalost, ponovno je došao rat. Ne samo da je mnoge članove društva odveo u rat, već je po njegovu okončanju izmijenjena nacionalna slika mjesta, jer su

DVD Bački Breg iz Berega, koji ove godine obilježava 100 godina postojanja, trenutačno ima oko 120 aktivnih članova * U ovoj dugoj tradiciji organiziranog vatrogastva gotovo da nema kuće u selu koja nije imala barem jednog vatrogasca

Švabe protjerane s ovih prostora. »Društvo se ponovno aktivira 1945. godine i možemo reći kako od tada počinje era vatrogastva u Bregu. Jedan od istaknutijih članova bio je *Josip Tomašev*, koji je danas jedan od najstarijih naših vatrogasaca. Član vatrogasnog društva postao je 50-ih godina, završio je podoficirski kurs za vatrogasno podoficira. Aktivno je pripremao mladi naraštaj, a među njima sam bio i ja. Prve veće uspjehe na natjecanjima postigli smo krajem 50-ih godina. Na saveznom natjecanju Federativne Narodne Republike Jugoslavije 1958. godine u Beogradu muška pionirska ekipa osvaja prvo mjesto. Nastupile su tada godine omasovljavanja društva i 80-ih godina imali smo više od stotinu članova, od pionira do seniora. Danas društvo ima

oko 120 aktivnih članova, a svaka je kuća u selu na neki način uključena u pomaganje društvu. U selu je u mnogim obiteljima vatrogastvo tradicija i prenosi se s generacije na generaciju. Ove smo godine imali slučajeva da su se, svatko u svojoj kategoriji, natjecali kao članovi ekipe DVD Bački Breg - otac, majka i kćerka«, kaže *Tubić*.

UVIJEK SPREMNI VATROGASCI

Vatrogastvo je tradicija u obitelji *Ivošev*, a *Zlatko Ivošev* sada je zapovjednik vatrogasnog društva. Vatrogasci su bili i njegov djed i otac, pa on, i na koncu njegova kćerka. Pitamo ga za nekoliko praktičnih detalja bitnih za gašenje požara. »Imamo jedno vozilo auto cisternu s 9.000 litara vode. Na svaku dojavu o požaru odazove se tridesetak ljudi. Požari uglavnom nastaju zbog paljenja strnjike, smetlišta. Na sreću već duže vrijeme nemamo požara u kućama. Interveniramo kada je potrebno i u Kolutu, Bezdanu, Bačkom Monoštoru«, kaže *Ivošev*. Na upit koliko je potrebno da se vatrogasci okupe poslije dojave o požaru u šali odgovara: »Hoćete da

Međunarodni uspjesi

U najveće uspjehe bereških vatrogasaca ubrajaju se međunarodna natjecanja iz 1997. i 1998. godine. Omladinke iz Berega postale su 1996. godine državne prvakinja i time su stekle pravo da SRJ predstavljaju na Internacionalnom vatrogasnom natjecanju država članica Međunarodnog komiteta za zaštitu od požara u Danskoj 1997. godine. Osvojile su treće mjesto i brončanu medalju. U povodu obilježavanja 125 godina dobrovoljnog vatrogasnog društva u njemačkom Engertshamu među 312 ekipa iz 16 država bila je i ženska ekipa DVD-a Bački Breg. U svojoj kategoriji osvojile su drugo mjesto.

probamo da se sami uvjerite?« Nismo probali, već smo zapovjedniku Zlatku povjerovali na riječ. Kaže, kada se sirena upali, bez obzira gdje se zatekli vatrogasci, svi ostavljaju svoje

poslove i kreću na intervenciju. Ne žale se bereški vatrogasci niti na besparicu, staru opremu, vozila. Kažu, dobili su opremu iz donacije koja je za četiri vatrogasna društva u

REKLI SU...

Josip Tomašev, jedan od najstarijih članova DVD-a

»Moj je otac bio vatrogasac. U to je vrijeme društvo imalo i pleh glazbu i mene koji sam tada bio još dijete, to je jako privlačilo, želio sam i ja biti vatrogasac. Imao sam zbog toga i problema kod kuće. Umjesto da na njivi radim s konjima, ja odem na pripremnu vatrogasnu vježbu za najtecanje. Kada sam s godinama konje zamijenio traktorom, opet problem, jer traktor ne može nitko voziti umjesto mene, pa onda kada je vježba ili natjecanje, nema posla na njivi, idemo kući i mi ukućani i nadničari. Imao sam veliku želju biti profesionalac, ali naši mještani i političari mislili su kako je bolje da ostanem u Bregu«, kaže sedamdesetpetogodišnji Josip Tomašev.

Boris Benić

»Sviđalo mi se kako gasi velike vatre, pa sam i ja poželio biti vatrogasac. Još sam mali, pa nisam sudjelovao u gašenju požara. Još učim«, kaže Boris Benić.

Somboru stigla iz Manchestera. Vatrogasci su dobili radna odijela, koja omogućavaju prilaz vatri. Očekuju u kolovozu kacige i čizme, a oprezno kažu kako će možda dobiti i jedno polovno vozilo. Jedna od važnih osoba u DVD-u Bački Breg je tajnica društva *Mirjana Petkovski*. Ono što posebno voli jest rad s dje-

com. »Suradujemo s Osnovnom školom 'Moša Pijade' i drugim ustanovama. Ono što djeca posebice vole su radionice na koje rado dolaze, druže se, igraju, crtaju«, kaže Mirjana i dodaje kako od tih mališana jednog dana budu pravi vatrogasci.

Zlata Vasiljević

NOĆNO KUPANJE U SEGEDINU

AQUAPOLIS

Svakog utorka od 20 – 24h

Promotivne cijena samo preko

JP SUBOTICA-TRANS

NOVO

Promotivna cijena : 1350,00 din

Angažman obuhvaća:

- prijevoz na danoj relaciji
- ulaznicu na kupalište
- troškove organizacije

Angažman ne obuhvaća:

- putničko i zdravstveno osiguranje
- individualne troškove

Program noćnog kupanja obuhvaća korištenje otvorenih i zatvorenih bazena, svih tobogana i sadržaja iz programa Tihi Wellness (više vrsta sauna, aromatična soba, slana soba, ledeno korito, rimsko kupatilo...)

Polazak u 18 sati ispred glavnog autobusnog kolodvora. Povratak poslije ponoći.

ZA DETALJNIJE INFORMACIJE POZOVITE TURISTIČKU AGENCIJU »SUBOTICA-TRANS« 024/ 555-466

Uz ovaj program važe opći uvjeti putovanja JP »Subotica trans«

Ponekad čovjek ne zna što će sa sobom. Pođe, krene, a da ni sam ne zna ni gdje je, kamo, ni zašto krenuo. Jednostavno samo odabere put. Pođe. Nesmiljen luta, traži. Zato je i čovjek. I tad, gotovo uvijek neočekivano pojavi se nešto što ga ljepotom iznenadi, očara. Zastane zarobljen. I opet pođe za iznjudenom mu nadom.

A zaručnici Sunca zlatocrni jutrom zrakama probuđeni podignu glave. Uvijek. Vjerni, prate ga do smiraja. Sutradan opet. I naksutra. Svaki dan do mraka. Sve do prestanka trajanja. Smrti svoje.

Čovjek pod nebom milovao čuvar, obličja svoja, sebe u tu ljepotu umeće i tako i on slavi sunčani dan svaki. I kao da i on, čovjek, u obličju svom nesvakidašnjem stopi se sa zaručnicima Sunca, ruke pruža gore, visoko. Kao da istrajnost, snagu traži. Kao da moli za taj tren. Vjekovječan.

Foto: Augustin Juriga
Tekst: Mirko Kopunović

BICIKLOM UZ POLJA LIJEPE NAŠE BAČKE

Sunca zaručnici zemljom, nebom putuju

VOJVOĐANSKA Svaštara

Brojna gostovanja Berežana

BEREG – HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Berega je ovog ljeta imalo četiri gostovanja, od kojih su tri bila u Republici Hrvatskoj. »Gostovali smo 16. lipnja u Bogdanovcima na 'Bogdanovačkim filklornim večerima'. Domaćini su nam bili KUD 'Seljačka sloga' iz Bogdanovaca. Večeri su počele svečanom povorkom fijakera, nakon čega je uslijedio nastup gostujućih društava«, kaže predsjednica bereškog društva *Tamara Lerić*.

Berežane je 7. srpnja ugostila udruga »Dukati« iz Svinjerevaca na četvrtoj »Večeri izvornog folklora«, na kojoj su sudjelovali KUD-ovi iz Dalmacije, Bosne, Slavonije, Srijema i Bačke.

Tjedan dana kasnije, 14. srpnja, članovi HKPD-a »Silvije Strahimir Kranjčević« gostovali su u Poganovcima na smotri folklora pod nazivom »Sremica sam govor me izdaje«. Osim domaćina KUD-a »Gibarac« iz Poganovaca, sudjelovala su hrvatska kulturno-umjetnička društva iz Podgorača, Bapske, Gašinaca i Vladislavaca.

Dio svog programa Berežani su predstavili i na lemeškoj dužijanci, održanoj 22. srpnja. Poslije ljetne stanke, Berežani će već početkom rujna gostovati u Zagrebu.

Z. V.

»Likovnjaci« u rodnoj kući dr. Vinka Perčića

SUBOTICA – U nastojanju da sačuvaju uspomenu na velikog kolekcionara slika dr. *Vinka Perčića*, a povodom 101. obljetnice njegova rođenja, nasljednice njegove sestre *Marice, Zdenka Vojnić Tunić i Branka Skenderović*, pozvale su članove Likovnog odjela HKC-a »Bunjevačko kolo« da održe likovnu koloniju u rodnoj kući dr. Perčića. Sudjelovalo je 15 slikara, koji su svoje radove nastale na koloniji darovali domaćinima.

Donacija za Hrvatsku čitaonicu u Subotici

BRĐANI – U subotu, 21. srpnja, u Brđanima je upriličena predaja donacije u cilju pomoći vojvođanskim Hrvatima, točnije onima koji se okupljaju oko Hrvatske čitaonice u Subotici. Donaciju – financijska sredstva u iznosu od 3.000 kuna *Katarini Čeliković*, osnivačici ove institucije i prvoj predsjednici, sada dopredsjednici, predao je dožupan *Davor Vlaović*. Održana je i skromna svečanost koju su pjesmom oplemenile žene Brđana i članice Općinske organizacije Hrvatskog srca općine Rešetari. U njihovo ime pozdravne riječi uz poziv na daljnju suradnju uputila je predsjednica *Jasmina Akmačić*, a bili su nazočni i dopredsjednica *Ivanka Grgić* te *Antun Grgić*, predsjednik HSS-a općine Rešetari.

»Ovo su skromna sredstva, jer u kratko vrijeme nismo mogli više prikupiti, a pomogla je županija. Nastavit ćemo održavati vezu s Hrvatima u Vojvodini koja je počela njihovim sudjelo-

vanjem na ovogodišnjim Susretima pučkih pjesnika u Zapolju«, naglasio je *Antun Grgić*. U radni posjet, koji bi se trebao dogoditi ove jeseni, planira putovati i dožupan *Vlaović* i proširiti, kako je istaknuo, započetu suradnju.

I. H.

Izložba slamarke Jozefine Skenderović

SUBOTICA – Samostalna izložba »kruna« i perlica *Jozefine Skenderović* bit će otvorena večeras (petak, 27. srpnja) u Suvenirnici ispod Gradske kuće, s početkom u 19 sati. Jozefina Skenderović je jedna od trenutačno najistaknutijih predstavnica stvaralaštva u tehnici slame i voditeljica slamarske sekcije HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta. Organizatori ove izložbe, koja će se moći pogledati do 27. kolovoza, su Gradski muzej Subotica i HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta.

Dužionica u Somboru

SOMBOR – Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Vladimir Nazor« organizira za vikend 78. Dužionicu u Somboru. Manifestacija počinje kulturno-umjetničkim programom koji će biti održan sutra, u subotu 28. srpnja, u velikoj dvorani Hrvatskog doma u 20 sati. Uz domaćine, sudjeluju KUD »Prigorski pajdaši« iz Donje Glavnice i KUD »Širokopoljac« iz Širokog Polja iz Republike Hrvatske. Svečana sveta misa bit će održana u nedjelju u 10 sati u crkvi Presvetog Trojstva. Predaja kruha gradonačelniku je u 12 sati u svečanoj dvorani Županije. Nakon toga slijedi ručak i druženje sudionika Dužionice. Za Dužionicu HKUD »Vladimir Nazor« je pripremio novi broj lista »Miroljub«, koji donosi informacije o aktivnostima društva između dva broja, ali i informacije o aktivnostima hrvatskih udruga iz Podunavlja.

Z. V.

»Hrvatska etnoriznica« u Pučišćima

PUČIŠĆA – U Klesarskoj školi u Pučišćima na otoku Braču započela je jubilara deseta »Hrvatska etnoriznica«, škola tradicijskih hrvatskih tekstilnih vještina, izrade i restauracije narodnih nošnji, priopćila je Hrvatska matica iseljenka koja ovu školu organizira u suradnji s Posudionicom i radionicom narodnih nošnji iz Zagreba.

»Hrvatska etnoriznica«, koja će trajati do 2. kolovoza, namijenjena je osobama raznovrsnih interesa: kostimografima, umjetničkim voditeljima, plesačima i garderobijerima folklornih društava, osobama koje se ručnim radom bave iz hobija, svima onima koje zanimaju hrvatske narodne nošnje, tradicijski nakit ili jednostavno žele na kvalitetan način ispuniti svoje slobodno vrijeme.

Radionicu narodnih nošnji osnovala je HMI u namjeri da pomogne brojnim hrvatskim folklornim skupinama u svijetu koje se redovito u pripremi svojih folklornih programa susreću s problemom izbora i pribavljanja odgovarajućih kvalitetnih narodnih nošnji ili njihovih dijelova.

Stručni voditelj Radionice narodnih nošnji i autor programa je prof. *Josip Forjan* koji je okupio stručni tim izvornih demonstratora i poznavatelja posebnih tekstilnih vještina i tehnika.

U radu škole ove će godine sudjelovati tridesetak sudionika koji dolaze iz: SAD-a, Kanade, Njemačke, BiH, Srbije, Mađarske i Hrvatske, te desetak vrsnih demonstratora.

KOLONIJA NAIVE U TEHNICI SLAME U TAVANKUTU

Jedinstveno stvaralaštvo na zemaljskoj kugli

Najveće svjetske institucije za slamu, kojima sam prosljedio svoj film »Od zrna do slike«, reagirale su sjajno i odlučile 2014. godine održati Svjetski festival slame u Tavankutu, istište poznati redatelj podrijetlom iz ovog mjesta Branko Ištvančić

Rad slamarki na ovogodišnjoj Koloniji naive u tehnici slame završen je prošle subote, prigodom čega je već tradicionalno upriličen i svečani program, koji su priredili članovi Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta.

U sklopu programa posjetitelji su također imali priliku vidjeti izložbu radova s Radionice starih zanata, koja je u sklopu Kolonije u petak održana u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu. Svoje umijeće u ručnoj izradi predmeta, koje su nekada bile dio svakodnevice ovdašnjeg življa, pokazali su Ivan Piuković iz Subotice, koji je demonstrirao izradu zvečki,

kao dijela bunjevačke nošnje, potom Ekološki forum žena iz Starog Žednika i Terezija Baraković iz Subotice predstavili su se tradicionalnim vezom - šlingom, članice slamarske sekcije HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta pokazale su rad u tehnici slame, a obučar Vlado Kuntić iz Sombora prikazao je način izrade muških čizama i papuča od kože.

ZVEČKE ZA INOZEMSTVO

Poneki od ovih predmeta, kao dio kulturnog naslijeđa, nalaze svoje mjesto na tržištu suvenira, međutim neki još uvijek imaju i uporabnu namjenu, poglavito u kulturno-umjetničkim društvima. Tako primjerice

Ivan Piuković, izrađivač zvečki

Kruna od slame: Jozefina Skenderović s bandašom i bandašicom

Ivan Piuković, jedini proizvođač zvečki, koje pričvršćene na muškim čizmama daju bunjevačkim narodnim plesovima prepoznatljivi zvuk, u najvećoj mjeri, kako kaže, prodaje udrugama koje se bave folklornom tradicijom u Republici Hrvatskoj:

»Zvečke sam počeo izrađivati prije 20-ak godina. Nije ih teško napraviti, ali je vrlo bitan zvuk, kao i materijal, koji je u osnovi mesing, odnosno legura cinka i bakra. Zvečke poglavito radim za Hrvatsku, gdje su bunjevački plesovi vrlo popularni, a oni se nikako ne mogu zamisliti bez zvečki. Pored toga, radio sam zvečke i za Bosnu i Hercegovinu,

Sloveniju, a neke su se našle i u Kanadi i Australiji. Godišnje napravim oko 20 pari zvečki, a jedan par staje 25 eura, što mnogi kažu da je prilično jeftino, ali tako nastojim udovoljiti i sebi i kupcima. Dakle, u biti se od ovoga zanata ne može živjeti, ali dobro dođe kao dodatna zarada.«

KRUNA OD SLAME

Slamarke su uspješan svršetak svog rada na Koloniji obilježile druženjem u prostorijama Galerije, gdje su im se pridružili i predstavnici svih deset tavankutskih udruga, koje su skupa s HKPD-om »Matija Gubec« sudjelovale u realiza-

Na premijeri filma govorio je i redatelj Branko Ištvančić

ciji projekta »Bogatstvo različitosti« i svojim aktivnostima pridonose turističkoj ponudi ovoga sela.

Prilikom zatvaranja Kolonije, kao i prethodnih godina, predstavljani su ovogodišnji bandaš i bandašica, *Tomislav Tumbas* i *Anita Kolar*, kojima je uručena kruna od slame, koju kao simbol tavankutske Dužijance, svake godine redovito izrađuje voditeljica slamarske Kolonije *Jozefina Skenderović*.

XVII. saziv Prve kolonije naive u tehnici slame zatvorio je predsjednik HKPD-a »Matija Gubec« *Ladislav Suknović*, izrazivši zadovoljstvo odzivom sudionica i posjetitelja ovogodišnje Kolonije.

»Vrlo mi je drago što je veliki broj naših slamarki sudjelovao na Koloniji, te što se taj broj iz godine u godinu povećava. To je značajno za HKPD 'Matija Gubec', jer u narednom razdoblju u planu imamo realizaciju velikih projekata, kojima želimo još više promovirati umjetnost u tehnici slame. Uz to, prezentiranju naših slamarki i odavanju priznanja njihovu

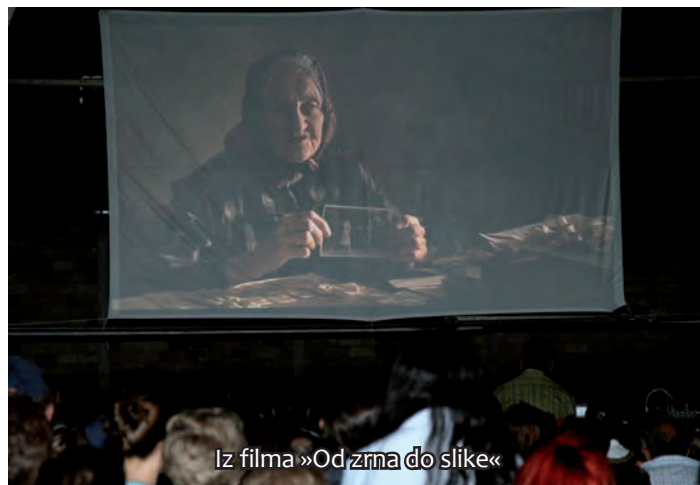
radu svakako pridonosi i film 'Od zrna do slike', rekao je Suknović.

FILMSKA PREMIJERA

Film redatelja *Branka Ištvančića* »Od zrna do slike«, premijerno

bilo njegovo rodno mjesto, koje je nadaleko poznato upravo po slikama od slame.

»Bilo mi je vrlo važno da ne prikazem naše ljude i naš kraj kroz folklor, već kroz nešto što je ne samo zanimljivo, nego je i fenomen. Slike od slame

Iz filma »Od zrna do slike«

je ovom prilikom prikazan u Tavankutu, gdje je i snimljen veliki dio ovoga dokumentarca o umjetnosti u tehnici slame. Podrijetlom Tavankučanin, Branko Ištvančić kaže kako mu je inspiracija za film, koji je posvetio svojim roditeljima,

i naše slamarke su fenomen i ne predstavljaju folklor, već kulturnu baštinu kojom su, po mom mišljenju, zadužile cijeli

svijet. Neki najveći stručnjaci su rekli kako je umjetnost u tehnici slame nešto što nigdje na zemaljskoj kugli ne postoji, osim u Tavankutu. Najveće svjetske institucije za slamu, kojima sam proslijedio svoj film, reagirale su sjajno i odlučile 2014. godine održati Svjetski festival slame u Tavankutu, gdje bi se okupilo desetak najvećih svjetskih stručnjaka za umjetnost u tehnici slame«, ističe Branko Ištvančić.

Film »Od zrna do slike« sniman je pet godina, i to na različitim lokacijama u Tavankutu, potom u Subotici, Maloj Bosni, Starom Žedniku, te u Italiji, budući da je 1964. godine jedna od tijara izrađena od slame, darovana Papi.

Branko Ištvančić naveo je kako je tijekom snimanja imao veliku potporu mještana Tavankuta, članova HKPD-a »Matija Gubec«, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, kao i samih slamarki, koje su napose i glavne protagonistice njegova dokumentarca. Osim njih, u filmu se pojavljuju i vrsni poznavatelji slamarstva i kulturne baštine ovoga kraja - *Bela Duranci*, *Naco Zelić*, *Ivo Škrabalo* i *Andrija Kopilović*.

Film je proljetos prikazan na festivalu »Zagrebdox«, gdje je izazvao oduševljenje Ištvančićevih kolega i ostale publike, a pristigli su i prvi pozivi na brojne međunarodne festivale.

Marija Matković

Razmjena iskustava i nove ideje

Voditeljica Kolonije *Jozefina Skenderović* kaže kako je ovogodišnji saziv protekao u druženju, ali i radnoj atmosferi, koja će uroditi novim slikama od slame: »Tijekom rada na Koloniji smo se družili i bilo nam je vrlo lijepo, ali i poučno, jer svake godine razmjenjujemo iskustva i naučimo ponešto novoga. Sudjelovalo je 26 slamarki i nekoliko djece. Motivi na slikama su tradicionalni, mada je bilo i nekih novih ideja, što će se moći vidjeti na izložbi slika s ovogodišnje Kolonije, koju ćemo prirediti 10. kolovoza, u predvorju Gradske kuće, s početkom u 19 sati. Što se tiče kruna od slame, koje posljednjih godina izrađujem i za gradsku dužijancu, one se međusobno razlikuju po pletivu i ukrasima. Na mojim krunama neminovno je da budu ukrašene žitom, te se tako i na kruni za ovogodišnju tavankutsku dužijancu nalaze žito i suncokret, plodovi zemlje za koje zahvaljujemo Bogu«, navela je *Jozefina Skenderović*.

Veliki interes mještana za rad kolonije

FESTIVAL EUROPSKOG FILMA »PALIĆ 2012.«

Drukčiji pogled na svijet

Usprkos recesijskom proračunu, ovogodišnje izdanje festivala na Paliću, i sadržajem i formom, uspjelo je očuvati renome koji ta manifestacija ima u zemlji, ali i šire

Palić već duži niz godina nije samo sinonim za nedjeljnu promenu, miran vikend, Prvi maj ili zagađeno jezero. Ovom asocijacijskom nizu pridružio se i film, a za to je, kao što vjerojatno znate, zaslužan filmski festival koji se održava na ovoj lokaciji. Tragajući od svojeg početka prije 19 godina za ozbiljnijim programskim okvirom, festival je rastao, da bi prije devet godina svoje utemeljenje pronašao u kinematografiji »starog kontinenta«. Zahvaljujući ovom festivalu, danas u Subotici i šire imamo generacije koje su svoj pogled na »sedmu umjetnost« formirale ili usavršavale na europskom filmu. To posebno dobiva na težini, ukoliko se zna da europski film, iako veoma raznolik, nudi jednu drugačiju poetiku i kompleksniji, slojevitiji pogled na svijet, prikazujući njegovu »tamniju« stranu, te »umjetničkiju« likovni jezik od ostvarenja kakva najčešće možemo gledati u kinima ili na televiziji. Isto tako, značaj ovog festivala dobiva na snazi

ako se uzme u obzir činjenica da donedavno u Subotici nije bilo pristojne kino dvorane, a da o »cineplexima«, kakvi su normalna pojava za gradove ovog tipa, i ne govorimo.

RENOME »NA RAZINI«

Usprkos recesijskom proračunu, ovogodišnje, 19. izdanje Festivala europskog filma na Paliću, i sadržajem i formom, uspjelo je očuvati renome koji ta manifestacija ima u zemlji, ali i šire. U tome se slažu organizatori, filmski stručnjaci

i medijski poslenici. Za sedam dana trajanja festivala, od 14. do 20. srpnja, prikazano je osamdesetak filmova, od kojih je desetak imalo prve projekcije nakon festivala u Cannesu, Berlinu i Rotterdamu. Kao i obično, bila je ovo prilika da, gledajući filmove, saznamo više i o nekim aktualnim problemima što potresaju europska društva - poput rasizma i ksenofobije u Mađarskoj (»Samo vjetar« Benedeka Fliegaufa) ili religijskog fanatizma na primjeru slučajeva iz Rumunjske i Izraela (»Iza bregova« nagra-

đivanog *Cristijana Mungijua* i »Božji susjedi« *Menija Yaesha*). Ugostio je Palić i ovoga puta dva okrugla stola: »Klimatske promjene i politika« te onaj na temu dometa srpske kinematografije u proteklih godinu dana. Također, tiskane su i dvije publikacije značajne za povijest grada i pokrajine: »Filmska lica Subotice« *Zoltána Siflisa* i »Kratak pregled povijesti filma u Vojvodini - Prvi dio (1896 – 1941)« prof. dr. *Dejana Kosanovića*.

DAŠAK GLAMURA

Na Paliću su i ove godine stigle prave »zvijezde«, koje nam se bez festivala najvjerojatnije ne bi poklonile u prijetnom ambijentu Ljetne pozornice. Osim ikoničnog *Jean Marc Barra*, ovogodišnjeg laureata nagrade »Aleksandar Lifka«, ili čuvene glumice *Mire Furlan*, te hit-redatelja *Srdana Dragojevića*, gosti ovogodišnjeg »Palića« bili su i brojni mladi filmski stvaraoci iz svijeta europskog filma (u okviru programa »Parale i sudari« prikazano je sedam debitantskih filmova).

Suma sumarum, palički festival je najveći kulturni događaj u Subotici tijekom 356 dana. A to nije samo zbog broja i utjecajnosti medija koji se njime bave ili snažne dominacije koju film među publikom ima u odnosu na recimo književnost ili likovnu umjetnost, već i zbog dobre organizacije koja se, nimalo nevažno, svojim dobrim dijelom oslanja na lokalne resurse. Dogodine nas čekaju dva velika jubileja: 20 godina festivala na Paliću i 10 godina od njegove profilacije prema europskom filmu. Stoga je opravdano očekivati kako će država, pokrajina i grad to imati u vidu, ne samo u slanju svojih dužnosnika na svečanost otvorenja, nego i u potpori koja stiže na konto organizatora festivala.

D. Bašić Palković

»Zlatni toranj« filmu »Iza brda«

Nagradu »Zlatni toranj« za najbolji film dobilo je tursko ostvarenje »Iza brda« redatelja Emina Alpera, dok je nagrada »Palički toranj« za najbolju režiju dodijeljena austrijskom autoru Ulrichu Seidlu za »Raj: Ljubav«. Žiri glavnog natjecateljskog programa dodijelio je i dva specijalna priznanja, i to mađarsko-njemačko-francuskom filmu »Samo vjetar« Benedeka Fliegaufa i izraelsko-francuskom filmu »Božji susjedi« režiji Menija Yaesha.

Nagrada za najbolji film iz programa »Paralele i sudari« dodijeljena je estonskom filmu »Idiot«, u režiji Rainera Sarneta, a specijalna nagrada litvansko-francuskom filmu »Nestajući valovi«, u režiji Kristine Buožyte.

ČETVERODNEVNI SEMINAR U TAVANKUTU

Interes za folklor ovdašnjih Hrvata

Polaznici seminara, među kojima je bilo i onih iz Hrvatske te Mađarske, imali priliku kroz radionice upoznati bunjevačke plesove i nošnju, izradu perlica od slame i tamburašku glazbu s ovih prostora

Bunjevački plesovi

Folklor kao narodna umjetnost koja svjedoči o životnosti i maštovitosti jednoga naroda, u Tavankutu se njeguje već desetljećima, a bunjevački narodni plesovi zastupljeni su i u repertoarima brojnih kulturno-umjetničkih društava izvan ovoga podneblja. Stoga su, u cilju boljeg upoznavanja s folklornim naslijeđem Hrvata-Bunjevaca, članovi HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta odlučili organizirati četverodnevni seminar folkloru, koji je ovih dana okupio ljubitelje folklorne tradicije iz Hrvatske i Mađarske, kao i iz Subotice, Sombora, Tavankuta i Male Bosne. Voditelj seminara *Ivica Dulić* kaže kako se ovim seminarom bunjevačkih plesova, koji se po prvi puta održava u mjestu njihova nastanka, želi sudionicima predstaviti što izvorniji način plesa, ali i sve ostalo što

čini tradiciju i općenito način života Hrvata na ovim prostorima. »Razmišljajući o tomu kako se u Hrvatskoj, te u nekim mjestima u Srbiji održavaju seminari na kojima su zastupljeni i bunjevački plesovi, a na pro-

Radionica o nošnji

storu gdje žive Bunjevci, a to su Tavankut i okolica, te Sombor, uopće ih nema, odlučili smo organizirati upravo jedan takav. Smatram da je polaznicima zanimljivo doći na teren gdje žive Hrvati-Bunjevci i ne samo

upoznati se s narodnim plesom, nego i vidjeti način njihova života. Budući da se seminar održava po prvi puta, zadovoljni smo brojem sudionika i namjera nam je nastaviti organizirati ovakvu vrstu edukacije«, kaže *Ivica Dulić*.

NOŠNJA I U ZAGREBU

Među trinaest sudionika seminara bili su i polaznici iz Zagreba i Krapinskih Toplica u Republici Hrvatskoj. Bunjevački plesovi nisu im nepoznanica, ali priliku bolje upoznati tehniku i stil plesa, nikako nisu htjeli propustiti, navodi *Marko Robinić*, voditelj HKUD-a »Željezničar« iz Zagreba.

»Budući da je ovo prvi seminar o bunjevačkim plesovima

dina i nije više za uporabu. Stoga želimo, iako se teško dolazi do kvalitetnog materijala, pokušati izraditi novu nošnju za bunjevačke plesove.«

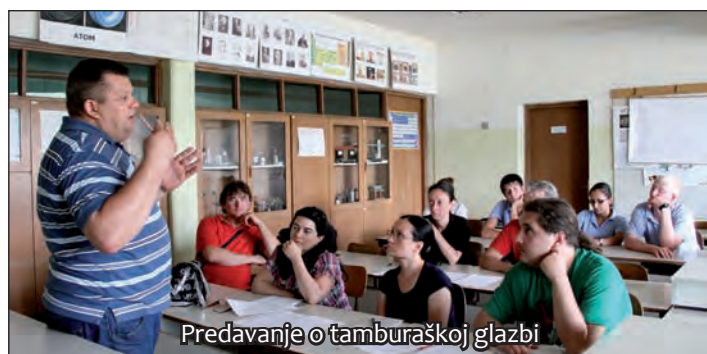
NOVA ZNANJA, ALI I POZNANSTVA

Narodni ples ima značajnu društvenu i odgojnu ulogu – ljudi se bolje upoznaju, šire se horizonti, razvija se multikulturalnost. Bunjevački plesovi odavno su dio nastupa i folkloriša KUD-a »Tanac« iz Pečuha. Članica ovoga Društva *Vesna Velin* ističe kako će putem seminara steći nova poznanstva i znanja koja će kasnije moći primijeniti u praksi.

»KUD »Tanac« bavi se folklorom Hrvata iz Mađarske, dakle i bunjevačkim plesovima Hrvata iz Mađarske, a cilj nam je isto tako bolje upoznati i bunjevačke plesove iz Vojvodine. Voditelj KUD-a i ja smo odlučili sudjelovati na seminaru i mogu reći da smo vrlo zadovoljni. Plešemo, pjevamo, družimo se, tako da nam je jako lijepo.«

Narodni plesovi, skupa s nošnjom, frizurama, nakitom, čine integralni dio folkloru, te su stoga tijekom seminara, koji je trajao do četvrtka, osim plesanja i pjevanja, polaznici imali priliku kroz radionice upoznati i povijest i rad HKPD-a »Matija Gubec«, o čemu je govorio predsjednik Društva *Ladislav Suknović*, potom bunjevačku nošnju (radionicu vodila *Kata Suknović*) i izradu perlica od slame (slamarsku radionicu vodila *Kristina Kovačić*), te doznati nešto više i o tamburaškoj glazbi, kao sastavnom dijelu folklorne plesne izvedbe bunjevačkih Hrvata (predavanje na ovu temu održao je prof. *Vojislav Temunović*).

Marija Matković

Predavanje o tamburaškoj glazbi

IZ POVIJESTI ŽUPE SV. PAVLA U BAČU

Od biskupijskog sjemeništa do mladomisničkih slavlja

O prošlosti drevnoga grada Bača ima već poprilično napisane građe, ali se mnogi detalji još uvijek nedostavno poznaju i uvažavaju. Tako je, primjerice, skoro zaboravljeno da je apostolski administrator za Bačku *Lajčo Budanović* odlučio na proljeće 1925. godine osnovati malo sjemenište u Baču, jer je tamo bilo sve biskupijsko imanje. Odmah iza proglašenja u svim crkvama cijele Biskupije pojavio se veliki broj dječaka iz cijele Bačke, koji su se željeli posvetiti svećeničkom pozivu. Tako su se u Baču pojavili ovi prvi sjemeništari: *Stjepan Blašković, Stjepan Gubrincki, N. Kempf, Đuro Kaiser, Ivan Kovačev, Antun Nemet, Josip Offenberger, Đurica Pavliček, Ivan Ries, Marin Šemudvarac, Stjepan Tomašić i Ivan Topalić*. Svi su oni 10. srpnja 1925. otišli u Suboticu, da se tamo pripremaju za polaganje diferencijalnog ispita iz određenih predmeta, a potom u Baču nastave 3., odnosno 4. razred gimnazije.

SJEMENIŠTARCI U BAČU

Već te jeseni u rujnu je došlo u Bač čak 76 sjemeništara, koji su smješteni u zgradi sirotišta časnih sestara, koje je tada postalo sjemenište. Rektor sjemeništa postao je preč. dr. *Stjepan Tumbas*, papinski komornik i bački župnik, a za prefekta je imenovan vlč. Pavao Bešlić, bački kapelan. Sedam profesora predavalo je sve gimnazijske predmete, a koncem svake školske godine učenici su išli polagati sve predmete u Suboticu u državnoj gimnaziji. Nakon položenih ispita ostao je lijep broj onih koji su iza tri godine učenja u Baču, svršivši peti razred gimnazije, otišli u Travnik da nastave 6., 7. i 8. razred i postignu zrelost 1931. godine.

Uslijed ratnih i poratnih prilika u Baču dugi niz godina nije bilo krizme, te je novoposvećeni biskup *Lajčo Budanović* odmah nakon godinu dana od svoga posvećenja, 1928. godine, podijelio sakrament sv. potvrde u Baču čak 867-orici krizmanika.

Odlukom preuzvišenog gospodina biskupa, sukladno sporazumu s vrhbosanskim nadbiskupom dr. *Ivanom Šarićem*, u jesen 1928. godine otišlo je preko stotinu sjemeništara iz Bačke u Travnik da nastave školovanje u tamošnjoj gimnaziji pod vodstvom Isusovaca. Od sjemeništara rođenih u Baču tada su otišli: *Stjepan Bartolović, Josip Offenberger, Stjepan Blašković, Stjepan Gubrincki, Ivan Kovačev, Stjepan Filipović, Antun Nemet, Stjepan Ognjanov, Marin Šemudvarac i Ivo Topalić*.

U srpnju 1933. godine, u svom rodnom mjestu Baču, održao je vlč. Josip Offenberger prvu mladu misu, a dvije godine kasnije, 1935. godine, također u srpnju, služio je prvu svetu misu u svom rodnom mjestu i vlč. Stjepan Blašković.

ČETIRI MLADOMISNIČKA SLAVLJA U BAČU 1936. GODINE

Godina 1936. zaslužuje trajni ostanak u pamćenju župljana Bača, jer su te godine četverica njihovih sinova prikazala prve svete mise u svom rodnom mjestu. To su hrvatski svećenici i velikani, koji su ostavili traga ne samo u mjesnoj povijesti, nego mnogo šire: o. *Beato Bukinac*, dr. *Marin Šemudvarac*, *Ivo Topalić* i *Stjepan Ognjanov*.

Prva dvojica služila su mlade mise u srpnju, druga dvojica u kolovozu, a to su bila velika slavlja bačkih Hrvata kakva se ne pamte od najstarijih vremena niti u Baču, niti u okolici. Svečani doček mladomisnika s konjanicima u narodnoj nošnji, pozdravni govori, recitiranja, zborovi, pjesme u kućama mladomisnika i veliko sudjelovanje naroda obilježilo je ova događanja. Crkva je tada bila dupke puna, a sve je to davalo oduška veselju i radosti župljana, ali i zahvalnost Bogu na ovako obilnom daru, jer je iz bačke župe izabrao četiri mjesna svećenika za službu oltara.

I prije 1936. i poslije ove godine Bač je dao još mnogo svećenika čija djela i prinosi zaslužuju daljna istraživanja i proučavanja. Ove je godine u središtu pozornosti, u sklopu Godine hrvatskih velikana iz Vojvodine, *Beato Bukinac*, a na hrvatskim je udrugama jedna od plemenitih zadaća otkrivanja i predstavljanja nepoznate ili prešućene vlastite mjesne povijesti i zanemarenih velikana poteklih iz ovoga kraja.

Izvor: (Liber Historiae parochiae Bač, rukopis)

Zvonimir Pelajić

Krizmanje u Boki

Petero učenika Osnovne škole »Žarko Zrenjanin« iz Boke, koji su, polaznici vjeronauka, u nedjelju, 8. srpnja, primilo je sakrament potvrde i darove Duha Svetoga. Svetu misu služio je biskup Zrenjaninske biskupije gospodin *Lászlo Nemet* uz prisustvo bokinskog župnika, kao i svećenika iz Srpske Crkve. Svečanosti mise pridonijeli su i ministranti. Ovim sakramentom djeca su primila Duh Sveti u svoja srca, odrekli se zlih djela, kako bi im Duh Sveti pomogao da ostanu čvrsti u svojoj vjeri i da i dalje kroz život koračaju putem našeg dragog Boga. Biskup im je silazak Duha Svetoga simbolizirao napravivši im križ na čelu svetim uljem.

Tijekom svete mise djeca su darivala biskupa traživši da i on svojim molitvama ostane uz njih. Uz rodbinu i obitelji krizmanika, svetoj misi prisustvovao je i veliki broj mještana Boke. Bilo je lijepo vidjeti crkvu u takvoj svečanoj atmosferi, punu vjernika, koji vođeni biskupom pomažu krizmanicima da naprave još jedan siguran korak na putu Božjem.

V. Salonja

Soćani na moru u Pirovcu i Biogradu

Na inicijativu crkvene zajednice i velečasnog *Zdravka Čabrajca*, župnika iz Sota, djeca, mladi i nekoliko starijih osoba koji su pomagali, iz Sota i okolnih sela, ljetovala su 10 dana u Pirovcu i Biogradu u Republici Hrvatskoj. Ljetovanje je imalo specifičnu nakanu da uz odmor djeca prođu kroz ljetnu školu župne kateheze, koja se svaki dan ostvarivala kroz različite tipove radionica. Na taj način, kako je istaknuo vlč. Čabrajac, pokušale su se dodirnuti neke točke koje ona nemaju tijekom redovite školske godine i uz te radionice djeca su imala i svoj molitveno duhovni kutak, tako da im je svaki dan bio unaprijed organiziran. Djeca su bila veoma aktivna u župi Pirovac, organizirali su u liturgiji liturgijsko pjevanje, čitanje, ministriranje i ostale prigodne aktivnosti. Kroz desetak dana djeca su posjetila Šibenik, katedralu i još poneke znamenitosti karakteristične za Šibensku biskupiju. Djeca su se vratila puna dojmova i ta pozitivna, vrijedna iskustva svakako će im proširiti određene vidike i prema hrvatskoj, dalmatinskoj kulturi. Domaćini djece i mladih iz Sota bili su nekadašnji mještani Sota, pa im je vlč. Čabrajac i ovim putem zahvalio što su djeci iz sotske župe omogućili ugodan boravak na moru. Ova će se praksa nastaviti i idućih godina, kako bi se djeci omogućio dvostruki užitek – i odmor i učenje, a ujedno će im to biti dodatna motivacija za redovito učenje i sudjelovanje u duhovnom životu i Isusu Kristu.

S. Darabašić

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Priprema: Lazar Merković

KRONOLOGIJA od 27. srpnja do 2. kolovoza

27. SRPNJA 1956.

Nakon provedene ankete »Najbolji nogometaši svih vremena u Subotici«, dobivena je sljedeća momčad: Šifliš, Kopilović, Beleslin, Kečkeš, Bogešić, Janjić, Ognjanov, Takač, Kopunović, Horvat i Inotai.

27. SRPNJA 1993.

Cijena potrošačke korpe, prema navodima »Subotičkih novina«, dostigla je bezmalo 12 milijuna dinara.

28. SRPNJA 1945.

U dnevnom listu »Hrvatska riječ« objavljen je kritički osvrt na »dosadnu, četverosatnu priredbu« Odbora Narodnog fronta II. kvarta, održanu u gradskom kazalištu. U ovom programu jedina svijetla točka bio je igrokaz »Zloba« Antuna Karagića.

28. SRPNJA 1970.

Subotičko kazalište i poduzeća koja su članovi »Pozorišne komune« sve uspješnije surađuju. Tako je palička »Peščara« svojim uposlenicima kupila 10.000 ulaznica za predstave u sljedećoj sezoni. Ovaj primjer slijedili su u tvornici »Sever« i industriji mesa »29. novembar«.

28. SRPNJA 2003.

Od 30. travnja do 28. kolovoza zabilježen je 61 tropski dan i 29 tropskih noći, koje je pratila velika suša. U naznačenom razdoblju palo je oko 210 litara kiše, a uobičajeno je oko 335 litara.

29. SRPNJA 1831.

I u Subotici je izbila epidemija kolere, po razmjerima do tada najgora poštast u povijesti grada. Unatoč blagovremeno poduzetim mjerama, prema služ-

benim podacima pohranjenim u Historijskom arhivu, oboljelo je oko 5 tisuća njenih stanovnika, a umrla su čak 3.584 građanina.

29. SRPNJA 1995.

Tavankutske slammarke pri HKPD »Matija Gubec« gostovale su na somborskoj Dužionici i u društvu »Vladimir Nazor« priredile izložbu radova.

30. SRPNJA 1945.

Kako je navedeno u dnevnom listu »Hrvatska riječ«, tijekom dva desetljeća postojanja Pravnog fakulteta u Subotici, na ovoj visokoškolskoj ustanovi bilo je upisano 4.416 studenata, od kojih je 1.450 okončalo studij i diplomiralo.

30. SRPNJA 1996.

U okviru programa Dužijance, u HKC »Bunjevačko kolo« održana je književna večer u povodu 70. obljetnice rođenja Lazara Merkovića i 50. obljetnice njegova plodnog književnog, prevoditeljskog i publicističkog rada. O slavljeniku su govorili: Milovan Miković, Vojislav Sekelj, Tomislav Žigmanov i Zlatko Romić.

30. SRPNJA 1999.

Tijekom srpnja u Subotici je palo preko 200 litara kiše po četvornom metru, što je gotovo četiri puta više od uobičajenog prosjeka. Od 35 mjesnih zajednica u subotičkoj općini iz 17 su prijavljene štete zbog poplava, koje se procjenjuju na više od 72 milijuna dinara. Ljetina je oštećena na oko 7 tisuća hektara.

31. SRPNJA 1857.

Rođen je Ilija Kujundžić, svećenik, prelat, kanonik, dugogodišnji urednik više listova i

časopisa (»Neven«, »Danica« i dr.), javni i kulturni djelatnik, sljedbenik preporodnih zamisli Ivana Antunovića, gorljivi pristaša uvođenja materinskog jezika u pučke škole. Umro je 5. veljače 1929. godine.

31. SRPNJA 1909.

U Splitu je rođen Vojmil Ražadan, dramatičar, redatelj, dramaturg, teatrolog, književni i glazbeni kritičar. U Zagrebu je završio studij francuskog jezika i književnosti, a kasnije i doktorirao. Kazališno i književno usavršavanje provodi u Parizu i Rimu. Redatelj je i dramaturg u novoosnovanom splitskom HNK, potom u zagrebačkom HNK i Radio-Zagrebu, a također obnavlja rad Zemaljskog (kasnije Zagrebačkog) kazališta lutaka. Po osnutku subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta (1945.), dao mu je značajan prinos i više godina bio među najvažnijim njegovim suradnicima i promicateljima. Umro je u Zagrebu 5. siječnja 1988.

31. SRPNJA 1945.

Odlukom novih vlasti u tvornici »Fako«, najvećem zemaljskom proizvođaču čarapa, rad je smanjen na 20 posto, u odnosu na predratno i ratno razdoblje. Do II. svjetskog rata (a također i u ratnom razdoblju) ova je tvornica zapošljavala oko 450 radnika, koji su radili u trima smjenama.

1. KOLOVOZA 1921.

Rođen je Pavao Bačić, glazbenik, glazbeni pedagog i skladatelj, pjesnik, prozaist, dramski pisac i publicist. Uz dvije pjesničke i jednu zbirku pripovjeka, objavio je desetak veoma dobro primljenih i rado izvođenih dramskih tekstova za dječ-

je kazalište, a također i jednu komediju pod naslovom »Salašari silom varošani«, koja je s uspjehom prikazovana u subotičkom kazalištu, kao i djelo »Pere Tumbas Hajo – umjetnik tamburice«, monografiju o ovom glazbenom velikanu. Umro je 22. lipnja 1984. godine.

1. KOLOVOZA 1948.

Završena je izgradnja tvornice tjestenina »Budućnost« u Aleksandrovu, koja će kasnije biti pripojena tvornici »Fidelinka«.

1. KOLOVOZA 1971.

Poznati pisac i upravnik Gradske knjižnice Blaško Hajduk Vojnić objavio je u vlastitoj nakladi knjigu »Moj grad u davnini – Subotica od 1391. do 1941. – Pet stotina pedeset godina grada«.

2. KOLOVOZA 1921.

Vođa posebnog odjela tajne policije B. Kljajić podnio je izvješće velikom kapetanu subotičke policije, u kojem sumnjiči dvadesetak stanovnika grada za komunističko djelovanje, te predlaže da se u njih hitno izvrši kućni pretres.

2. KOLOVOZA 1996.

Pod naslovom »Znakovi – podsticajni ili razdražujući«, u »Subotičkim novinama«, započelo je objavljivanje, u nastavcima, djela Bele Durancija »Sudbina javnih spomenika«.

2. KOLOVOZA 2002.

U somborskom Hrvatskom domu predstavljene su knjige Josipa Temunovića »Salašarske skice« i »Bunjevački blues« Tomislava Žigmanova, te poetski recital Marije Šeremešić, u okviru žetvenih svečano sti u Somboru.

Kruška - dar bogova

Povijest krušaka je duga i vrlo ugledna. Sočne slatke i ukusne plodove kruške Homer je u Odiseji prozvao «dar bogova», a dvor Luja XIV., smatrao ih je simbolom luksuza.

Kruške pripadaju porodici ruža i srodne su jabukama i dunjama. Latinsko ime kruške je *Pyrus communis*. S obzirom da postoji oko tisuću sorti, razlikujemo ih po veličini, obliku, boji, okusu kao i dužini skladištenja.

Općenito, plod kruške ima veće okruglo dno koje se sužava prema vrhu peteljke, a ovisno o sorti tanka kora može biti žute, zelene, smeđe, crvene boje ili kombinacija navedenih boja. Meso kruški je slatko i bogato sokom, dok mu je tekstura mekana i lagano zrnata. Sredina ploda, kao i plod jabuke, sadrži nekoliko sjemenki.

Razne sorte krušaka dostupne su cijele godine, iako je prava sezona od kolovoza do listopada. Kada jednom sazre, kruške se vrlo brzo kvare, pa u prodaju na police dućana ili na tržnicu dolazi nezrelo voće koje treba nekoliko dana do sazrijevanja. Potražite krupne čvrste, ali opet ne pretvrde.

Kruške treba ostaviti na sobnoj temperaturi kako bi sazrijele. Ukoliko ne koristite kruške odmah, stavite ih u hladnjak, daleko od druge hrane, jer kruške vrlo lako preuzimaju miris druge hrane.

PRIPREMA JELA S KRUŠKOM

Prije upotrebe kruške operite ispod mlaza tekuće vode i posušite. Ukoliko ih jedete svježe, ostavite koru koja je bogata dijetalnim vlaknima. Možete ih konzumirati samostalno ili u kombinaciji s jakim sirevima poput gorgonzole, parmezana ili *roqueforta*. Također su uzvrstan dodatak jesenskim i zimskim salatama.

Kruške se mogu poširati i kuhati u crvenom vinu s dodatkom cimeta, klinčića i limunove korice. Poznat je desert *Poires Belle Helene*, (kruške lepe Helene) poširane kruške poslužene sa sladoledom od vanilije i prelivene čokoladnim umakom.

Kruške se mogu pirjati ili peći na roštilju. Pirjane kruške na maslacu s dodatkom nasjeckanih oraha, izmravljenog *roqueforta*, limunova soka i malo brašna koristite kao sasvim neuobičajeni nadjev za slatko – slanu savijaču, a za potpuno slatku savijaču koristite kontinentalno – mediteransku kombinaciju krušaka i smokava.

Za kuhanje koristite još nedozrele kruške, pa ih poslužite u obliku kompota, a možete ih koristiti i za pripremu pita i kruštada. Mogu se konzervirati sa šećerom u obliku kompota i džema. Kuhane kruške možete koristiti i za slojevit desert od piškota i *moussea* od bijele čokolade. Sirup u kojem su se kuhale kruške iskoristite za prelijevanje piškota, a dat će dodatnu slatkoću i aromu tučenom vrhnju koji dolazi na vrh deserta.

Kuhane kruške izvrsno pristaju uz slana jela kao dodatak jelima od divljači i patke, ali i u prijanim jelima od teletine. Pečene odreske od svinjske pisanice možete poslužiti s karameliziranim kruškama u umaku od vrhnja i kruškovca.

MOŽDA NISTE ZNALI A TREBALI BISTE ZNATI

Kruške su dobar izvor dijetnih vlakana koje ljekovito djeluju najprije na zdravlje probavnog, a zatim i kardiovaskularnog sustava. Zanimljiv je podatak da kruške sadrže više pektina od jabuka. Druga vrlo važna prednost dijetalnih vlakana je i sposobnost reguliranja razine kolesterola u krvi, što je osobito važno za sprječavanje oboljenja kardiovaskularnog sustava.

Sadržaj antioksidanata u kruškama pomaže u zaštiti od štetnog djelovanja slobodnih radikala, čime se na primjer jača imunološki sustav.

Prirodan su i brz izvor energije, jer sadrži značajne količine monosaharida: fruktoze i glukoze, kao i levuloze - najsladših prirodnih šećera, a istovremeno je i ekonomično pakiranje vitamina B skupine. Vitamini B skupine pomažu organizmu da se nosi sa stresom, jer »hrane« živčani sustav te sudjeluju u procesu dobivanja energije iz ugljikohidrata.

Kako su u današnje vrijeme alergije rasprostranjene dobro je znati da su kruške hipoalergena hrana.

Kruške su pokazale učinkovito djelovanje kod snižavanja tlaka zbog ljekovitog djelovanja antioksidansa *glutathiona* koji smanjuje rizik od pojave moždanog udara. Osim toga kruške sadrže i neke sastojke koji ublažavaju razna upalna stanja.

PURICA DIJONNAISE

Purica je u mnogim zemljama tradiciionalno blagdansko jelo... no, možemo ju poslužiti i u nekim drugim prigodama!

Potrebni sastojci:

1,3 kg purećih prsa u komadu
1 žlica *dijon* senfa
svježe mljeveni crni papar
sol
100 ml suhog bijelog vina ili
50 ml *vermoutha*
30 gr maslaca
300 ml slatkog vrhnja
2-3 jabuke
2-3 kruške
50 ml ulja
1 žlica vegete

Priprema:

Puretinu marinirajte, premažite meso mješavinom senfa i vegete. Ostavite da ovako pripremljeno odstoji oko 2 sata. U posudu za pečenje stavite ulje, marinirana pureća prsa, malo ih poparite i pecite u pećnici ugrijanoj na 180 stupnjeva oko 90 minuta. Za vrijeme pečenja povremeno zalijevajte s malo vode, a pred kraj zalijte vinom ili *vermouthom*. U tavi zagrijte maslac,

dodajte kruške i jabuke koje ste ogulili i narezali na ploške, kratko propirajte, dodajte vrhnje, senf koji ste pokupili s površine mesa i sok od pečenja. Kuhajte umak lagano, 5-10 minuta.

Puricu *dijonnaise* poslužite toplu s kuhanim širokim rezancima, rižom ili nekim *souffleom* na bazi kukuruza.

ČOKOLADNI KUGLOF S KRUŠKAMA

Potrebni sastojci:

2 kruške
5 žumanaca
150 g šećera
150 g maslaca
150 g čokolade za kuhanje
1 žlica kakaoa
0,3 dl mlijeka
malo rendane narančine korice
200 g brašna
1 vrećica praška za pecivo
3 bjelanjka
1 žlica brašna
malo šećera za posipati
malo maslaca za kalup

Priprema:

Kalup za kuglof dobro namazati maslacem i posuti brašnom. Kruške oljuštiti, očistiti

sjemenke i izrezati na kockice. Umiješati žumanca i šećer, a zatim dodati omekšali maslac i dobro umutiti. Čokoladu otopiti na pari i prohladiti, a zatim dodati žumancima zajedno s kakaom, mlijekom i korom naranče, te sjediniti. Brašno s praškom za pecivo dodati tijestu i sve umutiti. Dodati snijeg od bjelanjaka. Kockice krušaka posuti žlicom brašna, promiješati i lagano umiješati u tijesto. Tijesto sipati u kalup i peći na 180 stupnjeva oko 1 sat. Pri kraju pečenja prekriti alu folijom da ne bi zagorio. Kad je pečen, ostaviti ga malo u kalupu, te poslije izručiti na tanjur i ohlađen posuti prah šećerom.

SOK OD KRUŠAKA

Potrebni sastojci:

2 kg krušaka / 2 limuna / 150 g šećera / 1,5 l vode

Priprema:

Kruške oprati i izrezati na manje komade. U sud za kuhanje staviti vodu, šećer, kruške, sok od 2 limuna i koricu od 1 limuna. Posudu zagrijati do neke srednje temperature i ostaviti još 20 minuta da se kuha. Prohladiti i procijediti kroz gazu. Sipati u sterilizirane flaše. Čuvati ga u hladnjaku.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

Stiglo je proljeće, a snjim cvijeće, pelud i alergije!

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

od 1991 sa vama!

	RUKE I NOGE	"ROYAL ARMY RESERVE"	ETNIČKI "OTOK" U NEKOJ DRŽAVI (MNOŽ.)	PLAĆA ZA DAN RADA NA TERENU	NAŠA BIVŠA TAJNA SLUŽBA	RESE, ROJTE	TURSKA OSTAVŠTINA (MNOŽ.)	ZAPADNI MONGOLI (OJROT)	PAUL NEWMAN	DUGONOGE PTICE SELICE	EGONA ODMILA	BIK KRAVI ILI VUK VUČICI	STARO-GRČKI PJEVAČI
SKUP POTREPŠTINA ZA UREDSKO POSLOVANJE													
PJEVAČKA I GLUMAC-KA SESTRA SLAVNE KYLIE (DVA N. DVA II)													
GLAZBENI SASTAV									KIŠA KOMPJUTERI				
"VOLT"		RIMSKI: 55 BIVŠA MISICA ČILAS			JEZERO U FINSKOJ (INARI) HOMEINI I HAMNEI						JEREMY IRONS POPRAVLJAC SATOVA		
PJEVAČICA KOVAČ						GRČKO SLOVO SLIKAR ZLATKO KAUZLARIĆ				UZVIK NEGODOVANJA GLUMAC VUČKOVIĆ			UPALA GRLA I ZDRIJELA
PRIREDILA REDAKCIJA ENIGMATSKOG TJEDNIKA "KVISKOTEKE"	VOZAČICA AVIONA SVIRAČ U KLARINET												
KLIMATI KOLJENIMA								MASNE TEKUCINE POTICANJE, POKRETA NJE ČEGA				NORVEŠKA OZNAČENO	
LINDA EVANS		ATIFA ODMILA AMERIČKI SEKTAŠKI DRHTAVCI				MITSKI JEDNOROG PRIKAZI VANJE EMISIJA							
ARKANSAS				KRŠĆANSKA MOLITVA MINIST- RANTI U AKOLITATU							BIZMUT PRODUKT GORENJA		
SUPARNIK						PRAVO IME DADE PRŠE MI, ..., ONI							
IJEKAVSKI GOVOR										PISAC ILIJ SLOVO X			
POSTAVITI NAKOSO									NAZIV MOJA ... BROJI DANE				PRAVNA ZNANOST
"EAST"		GLUMAC WALLACH GLUMAC SHARIF				DRŽAVA S BAGDA- DOM VJEŠTA VARKA					ŽELJKO PERVAN ŠTOS, DOSJETKA		
GLUMICA SPELLING					PRELAZAK IZ KLUB U KLUB ILOVAČA (PUČ.)								
OPONAŠANJE										ON I ... "KILOVOLT"			
SLAVEN ALFIREVIĆ			DAN SV. ILJE, ILINDAN "KARAT"						GORNJI DIO KUĆE DEUTERIJ				
TRČANJE				MJERE OD OKO 1,3 LITRE				NAJMANJI PARNI BROJ				"OPSEG"	

uredska oprema, dani! minogue, orkestar, dažd, v, lv, enare, jt, ivana, eta, ua, avijačarke, kilecati, ulja, n, le, ata, inorog, ark, očenaš, bi, rival, mladlin, ijekavica, ilja, nakositi, ime, e, eli, irak, žp, tori, transfer, imitiranje, ona, sa, ilinje, krov, trk, oke, dva, o.

RJEŠENJE KRIŽALJKE:

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo i urednica Hreka)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

LEKTOR:

Vladan Čutura

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić
Branimir Kuntić
Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

Apatinski riblji paprikaš

Ljeto je vrijeme raznoraznih paprikašijada, fišijada, kotličijada i ostalih ...jada. U svakom mjestu kraj nekog od brojnih vodotoka koji presijecaju ove prostore, uvriježeno je mišljenje kako je, eto, baš njihov grad/selo prapostojbina te i te čorbe, fiša, ili paprikaša. Tako se, kako kažu, održava tradicija, a tamo gdje je nema, stvara se nova, pa se u najavama zna potkrasti i biser poput »U tom i tom mjestu održava se tradicionalno prvo međunarodno natjecanje u kuhanju fiš-paprikaša u kotliču«, uz sudjelovanje 24 domaća majstora kuhanja i jednoga iz mjesta u susjednoj državi, udaljenog petnaestak minuta vožnje biciklom. Pravi znalci i pravi gurmani kažu da se najbolji riblji paprikaš kuha na prostorima uz Dunav na potezu od Bezdana do Bogojeva.

27. srpnja 2012.

Apatin je od onih mjesta koje tu tradiciju mogu potkrijepiti brojnim povijesnim dokumentima, a posjetitelji Muzeja Dunava mogu uživati i u bogatoj foto dokumentaciji. Upravo u toj ustanovi izložena je i ova fotografija, snimljena 1900. godine. Po navodima najaktivnijega i najtemeljitijega istraživača povijesti Apatina *Tomislava Šimunovića*, još od XIV. i XV. stoljeća ovdje je formirano veće urbano naselje, sa svim odlikama srednjovjekovne varošice. Žitelji tadašnjeg Apatina i okolnih područja koristili su sve čari Dunava, a ribarstvo im je bilo primarna gospodarstvena grana. Kako je zabilježeno, još početkom XIX. stoljeća stari apatinski alasi su organiziranjem staleških svečanosti, poznatih kao

»Ribarske obljetnice«, svoju ljubav prema Dunavu i ribljim delicijama prenijeli na sve žitelje ne samo svoje varošice, nego i na obližnja, pa i malo udaljenija mjesta. Središnje mjesto ovih događanja bila je gostiona »Fuderer«, koja postoji i dan-danas pod nazivom restoran »Šaran«. Zaštitni znak ovoga restorana i danas je odličan riblji paprikaš. Ne mogu se zaobići ni »Ribarski dani«, koji su bili vezani uz održavanje glavnih skupština ribarske asocijacije i blagdan sv. apostola Petra i Pavla. Prije 49 godina utemeljene »Apatinske ribarske večeri«, u punoj mjeri simboliziraju vezanost Apatinaca za Dunav i ribarstvo. Ribarske večeri su središnja turistička manifestacija Općine Apatin i održavaju se svake godine početkom srpnja. Ove povijesne činjenice svjedoče o višestoljetnom odnosu Apatinaca prema rijeci Dunav. Pretpostavka je da su upravo prirodni uvjeti za život i rad negdašnjih ribara stvorili apatinski riblji paprikaš i učinili ga simbolom ovoga grada i nadaleko poznatom gastronomskom delicijom. Rijeka Dunav u području kod Apatina s brojnim rukavcima, meandrima i mrtvajama zahtijevala je od ribara stalno kretanje i duge boravke u improviziranim kampovima. Zbog toga je osnovno jelo ribara relativno brzo moralo biti napravljeno u prirodi, uz uporabu jednostavnih i lako dostupnih začina, a osnovni sastojak bila je njima

najdostupnija riba. Vrlo često spravljanje ovoga jela, u kombinaciji s prirodnim uvjetima podneblja, koji već stoljećima osiguravaju svježe i kvalitetne sastojke, ali i nadahnjuju majstore kotlića, učinili su da je ovo postalo tradicionalno jelo kojemu se pronašla čarobna formula i koje je najsladše tamo gdje je i nastalo, u Apatinu. Iako su ukusi različiti, iako kuhari imaju neke svoje male, slatke tajne, svaki majstor kotlića sa širokim osmijehom i s određenom dozom superiornosti odat će vam osnovni recept za pripremu apatinskog ribljeg paprikaša. Potrebni sastojci: 2-2,5 kg žive vage riječne ribe – šarana, 3 žlice crvene, mljevene, slatke paprike, mljevene ljute paprike po okusu, 4-5 glavica luka srednje veličine, 2 dl soka od rajčice, sol po okusu, suhe feferone, vode u omjeru 1,4 l / 1 kg ribe. Priprema: U kotlič staviti isječenu i posoljenu ribu, sitno isjeckan luk, a potom sve posuti sokom od rajčice i promiješati. Ostaviti da odstoji 10-ak minuta i za to vrijeme pripremiti vatru. Najbolja je vatra koju daje crvena vrba. Kad se vatra razgori, dodati potrebnu količinu vode i sušene feferone, te zakvačiti kotlič nad vatru. Kada čorba prokuha, dodati slatku i ljutu mljevenu papriku, i žlicu soli. Od tog trenutka neophodno je kuhati još 30-35 minuta na jačoj vatri, a po potrebi dodati još soli. Služiti s rezancima, najbolje domaćim, svježe umiješenim.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

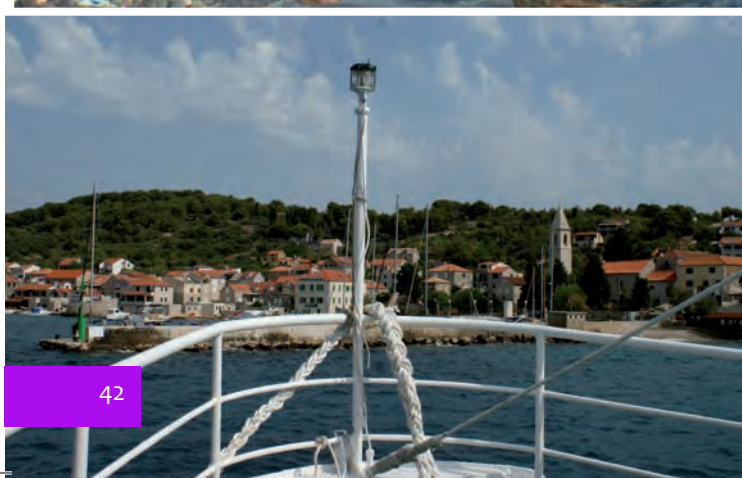
KOD GLAVNE POŠTE

Obnova duha i tijela u Prviću

Skupina roditelja, djece i mladih iz Vojvodine proveli su prekrasni tjedan dana u samostanu sv. Marije od Milosti, na malenom otoku Prvić u blizini grada Šibenika. Svi oni imali su priliku obnoviti svoj duh i tijelo, udubiti se u molitvu, rekreirati te zabaviti na plaži, uživati i »brčkati« u moru. Svaki su dan nazočili svetoj misi i kratkim jutarnjim meditacijama koje je predvodio vlč. **Dragan Muharem**. S profesorom **Zoranom Nagelom** i učiteljicom **Anom Čavrgov** djeca i mladi imali su radionice, igrali utakmice te skupa išli u šetnje po otoku. Kako ne bi zaboravili biti zahvalni za priliku uživanja u moru i plaži, priredili su

MOJ LIJEPI ZAVIČAJ

Drugonagrađeni radovi

Nastavljamo s objavljivanjem najboljih literarnih i likovnih radova na temu »Moj lijepi zavičaj«. Podsjećamo da su ovaj natječaj za učenike osnovnih i srednjih škola, a u povodu Godine hrvatskih velikana u Vojvodini, raspisali Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU »Hrvatska riječ«.

U ovom broju pogledajte i pročitajte uratke koji su osvojili drugo mjesto.

U kategoriji likovnih radova drugo mjesto je pripalo Regini Dulić, IV. r. OŠ »Vladimir Nazor« Đurđin, a za literarne radove isto mjesto osvojio je sastavak Josipa Stantića, V. r. OŠ »Ivan Milutinović« Mala Bosna.

Moj zavičaj

Moj zavičaj se zove Hrvatski Majur. Hrvatski Majur je prigradsko selo nedaleko od Male Bosne, gdje sada živim. Tamo sam naučio pričati svoj zavičajni jezik, bunjevački. Život na Hrvatskom Majuru je bio pun života, radosti, veselja i svega čega u Maloj Bosni baš i nema.

Kad odem na salaš osjećam se kao da lebdim u oblaci-ma. Svjež zrak, ili na bunjevačkom ajer, tamo je puno bolji nego u našem selu, u Maloj Bosni. Dok je moj striko živio na salašu, ja bih svake nedjelje išao k njemu. Tamo bi me on dočekao pun radosti što me vidi, zato jer sam

tamo živio. Život na salašu me je odmarao, nije bilo kola da jure, ili autobusa da stalno bruje, nego se samo čuo cvrkut ptica i cvrčka. Ptice i cvrčci su cvrkutali sve dok se moj striko nije preselio k nama u Malu Bosnu.

Svaki put kad odem na salaš, točno »ostim« da salaš govori: »Vratite se, ja sam sâm i tužan bez ikog da me kreči i čisti!«. Cvrkut ptica i cvrčka se slabije čuje, a salaš i dalje priča svoju tužnu priču.

Vezan sam za svoj zavičaj jer je ono moje rodno selo.

II. mjesto na Literarnom natječaju »Moj lijepi zavičaj« Josip Stantić, 5. e

OS »Ivan Milutinović« Mala Bosna

Regina Dulić

jednu radnu akciju – svi skupa su pomogli prenijeti kamene ploče koje će se koristiti za popločavanje dvorišta u okviru samostana kako bi nam iduće godine bilo ljepše.

Roditelji i djeca zahvaljuju HNV-u i Udruzi »Naša djeca« na predivnom odmoru i lijepom druženju.

**PETAK
27.7.2012.**

06:12 Najava programa
06:17 Trenutak spoznaje
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
09:00 Divlji Plamen 4, serija
09:45 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Mjesto pod suncem
- ostati ili otići 5,
dokumentarna serija
11:00 Shetlandski zapisi
Simona Kinga,
dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:30 Moć sudbine,
telenovela
13:15 Fielderov izbor,
američki film
14:40 Fotografija u Hrvatskoj
15:00 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
15:15 Ponos Ratkajevih,
TV serija
16:00 Gorski liječnik 4,
serija
17:00 Vijesti
17:25 Hrvatska uživo
17:50 Sa Salettom do
Beskraja: Pustolovine,
dokumentarna serija
18:25 Dr. Oz, talk show
19:07 Navrh jezika
19:12 20pet, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Odabrao Delo H.:
U ljudskom tijelu,
dokumentarna serija
21:00 Ciklus hrvatskog filma:
Druga strana medalje
22:50 Dnevnik 3
23:30 Kronika festivala
igranog filma u Puli
23:40 Seks i grad 2,
humoristična serija
00:10 Odjel za ubojstva,
američki film
01:50 Druga strana medalje
03:35 Skica za portret
03:55 Najbolje iz povijesti
HTV-a: Kuda idu divlje
svinje, dramska serija
04:55 Idemo na put s
Goranom Milićem:
Aljaska
05:40 Divlji Plamen 4, serija

06:55 Moć sudbine
07:40 Teletubbies,
animirana serija
08:05 Na kraju ulice: Pokret
08:45 Amika, serija za djecu
09:00 H2O Uz malo vode! 3

10:00 Gradić Wakkaville
10:25 Najbolje iz povijesti
HTV-a: Kuda idu divlje
svinje, dramska serija
11:25 Gorski liječnik 4, serija
12:10 Edgemont 3, serija
za mlade
12:35 Obična klinika,
serija za mlade
13:00 Dharma i Greg 4
13:20 Briljanteen (R)
14:10 Sa Salettom do
Beskraja: Beskrajem
svijeta,
dokumentarna serija
14:40 Eurovizija mladih
glazbenika 2012. -
završnica
15:40 Zelići - carski tiskari,
dokumentarni film
16:10 Kratki susreti
16:35 Žetva u Crkvarima,
dokumentarni film
17:05 Idemo na put s
Goranom Milićem:
Aljaska
17:57 Ljubav u zaleđu
18:40 Strani igrani film
20:00 Družesni pupoljci
svibanjski 3, serija
20:55 Olimpijske igre London
2012. - Olimpijski meridian,
uvodna emisija
22:00 Svečano otvaranje
Olimpijske igre
London 2012., prijenos
01:00 Bitange i princeze 3
01:35 Retrovizor: Ubi me
dosada 1
02:05 Retrovizor: Žica 1,
serija
03:00 Retrovizor: Zvezdana
vrata: Svemir 1, serija
03:45 Noćni glazbeni
program

05:45 I tako to...,
06:40 Super Loonatics
07:00 TV izlog
07:15 Kad lišće pada
08:15 TV izlog
08:30 Strasti Orijenta
10:15 Walker,
tekstaški rendžer
12:05 Zauvijek susjedi
13:15 IN magazin
14:00 Walker
15:50 Zauvijek susjedi
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Strasti Orijenta
21:55 Specijalist,
igrani film
00:00 Braća Solomon,
igrani film
01:40 Magazin MMA
Lige R
02:05 Mali svodnik,
igrani film

03:20 Ezo TV, tarot show
04:50 Dnevnik Nove TV
05:40 IN magazin
06:05 Kraj programa

05:40 RTL Danas
06:20 PopPixie, crtani film
06:35 Moji džepni ljubimci
06:50 Ezel, dramska serija
07:45 Ezel, dramska serija
08:55 Kismet - okovi sudbine
10:00 Vatrene nebo
11:00 Vatrene nebo, telenovela
12:00 Ekkluziv Tabloid,
magazin
12:40 Večera za 5,
lifestyle emisija
13:30 Bibin svijet,
humoristična serija
14:15 Poroci Miamijsa,
kriminalistička serija
15:15 Poroci Miamijsa,
kriminalistička serija
16:10 Bibin svijet
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 Večera za 5
20:00 Obiteljski posao, igrani
film, kriminalistička komedija
22:10 Pakleni red, igrani film
00:00 Mahnitost, igrani film,
02:15 Astro show, show
03:15 RTL Danas

**SUBOTA
28.7.2012.**

06:32 Najava programa
06:37 Drugo mišljenje
07:07 U potrazi za
džambasima, emisija pučke i
predajne kulture
07:47 Hrvatska kronika BiH
08:05 Kinoteka - ciklus
klasičnog vesterna: Obračun
na Crvenoj rijeci, američki
film
09:40 Vijesti iz kulture
10:13 Kućni ljubimci
10:45 Narodna medicina:
Ostavi kuću da gori, priskoči
ženi da rodi, dokumentarna
serija
11:15 Normalan život, emisija
o obitelji
12:00 Dnevnik
12:30 Moć sudbine, tele-
novela
13:15 Duhovni izazovi,
međureligijski magazin
13:45 Prizma, multinacionalni
magazin
14:30 Kino Flamingo,
američki film

16:05 Prirodni svijet 5, doku-
mentarna serija
17:00 Vijesti
17:15 Alpe Dunav Jadran
17:50 Reporter: Egipat -
djeca revolucije
18:50 Globalno sijelo (R)
19:20 Loto 7/39
19:30 Dnevnik
20:10 Auschwitz - Nacisti i
"konačno rješenje", dokumen-
tarna serija
21:00 Festival dalmatinskih
klapa Omiš 2012. - superfi-
nale, prijenos
22:35 Dnevnik 3
23:00 Vijesti iz kulture
23:10 Kronika festivala
igranog filma u Puli
23:25 Festival dalmatin-
skih klapa Omiš 2012. -
proglašenje pobjednika
23:50 Potopljeni, britansko-
bugarski film
01:25 Filmski maraton:
Savršeni krug, bosansko-
hercegovački film
03:10 Filmski maraton:
Raj na zemlji, palestinsko-
francusko-njemačko-
nizozemsko-izraelski film
04:40 Skica za portret
04:45 Jelovnici izgubljenog
vremena
05:05 Globalno sijelo (R)
05:35 Boje turizma
06:20 Traumatologija (R)

06:35 Najava programa
06:40 Moć sudbine,
telenovela
07:25 Majstori svirači:
Zvezdice
07:55 Mala TV
08:25 Sportske igre mladih
08:40 OI London 2012. -
10:40 OI London 2012.:
Engleski doručak
11:00 OI London 2012.:
Biciklizam - cestovna utrka
12:00 OI London 2012.:
Streljaštvo - zračna puška
12:25 OI London 2012.:
Veslanje - kvalifikacije
13:00 OI London 2012.:
Gimnastika
13:15 OI London 2012.:
Biciklizam
13:50 OI London 2012.:
Košarka (Ž): Kanada -
Rusija, snimka
14:50 OI London 2012.:
Veslanje - kvalifikacije
15:20 OI London 2012.:
Rukomet (Ž): Hrvatska
- Brazil, 1. poluvrijeme
16:05 OI London 2012.:
Biciklizam
16:15 OI London 2012.:
Rukomet (Ž): Hrvatska
- Brazil, 2. poluvrijeme

17:00 OI London 2012.:
Biciklizam
17:20 OI London 2012.:
Vrijeme za čaj, emisija
17:35 Košarka (Ž):
Hrvatska - SAD
19:20 Stolni tenis - 1. kolo
20:30 OI London 2012.:
Plivanje - finala
21:50 Odbojka (Ž): SAD -
Koreja
23:00 Gimnastika
23:20 Olimpijski meridian
00:25 Bitange i princeze 3
01:00 Tajna služba, serija
02:30 Ljetni koncert ispred
Schonbrunn: Bečka
filharmonija pod
ravnanjem Gustava
Dudamela
03:45 Noćni program

06:05 Bijeke udovice
07:25 TV Izlog
07:40 Dodir s neba
08:35 Neustrašivi
09:00 Lego Ninjago
09:25 Super Loonatics
09:50 Pokemoni
10:15 Pokemoni
10:40 Klub otpisanih
11:10 Hitna Miami
13:10 Istjerivači duhova
2, igrani film
15:10 Braća Solomon,
igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Periferija City
18:05 Nad lipom 35
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Showtime,
igrani film
21:55 Cellular,
igrani film
23:40 Specijalist,
igrani film
01:40 Ptice smrti,
igrani film
03:10 Ezo TV, tarot
show
04:40 Dnevnik Nove TV

05:55 RTL Danas
06:30 Najljepše bajke svijeta
07:50 PopPixie, crtani film
09:05 Ben 10: Ultimate Alien
09:50 Columbo
11:30 Poroci Miamijsa
12:30 Poroci Miamijsa
13:45 Obiteljski posao, film
16:00 P.C.U., igrani film,
17:30 Discovery:
Preživjeti divljinu
18:30 RTL Danas
19:10 Galileo
20:00 Plašljivi detektiv,
igrani film, komedija
21:35 Loše djevojke, film

23.30 Zakon dake, igrani film, komedija
01.05 Astro show, show, emisija uživo
02.05 RTL Danas, informativna emisija
02.40 Discovery: Bez cenzure, avanturistička dokumentarna serija
03.25 Discovery: Bez cenzure, avanturistička dokumentarna serija
04.10 Kraj programa

NEDJELJA
29.7.2012.

06:47 Najava programa
06:52 TV kalendar
07:02 Duhovni izazovi
07:35 Normalan život
08:10 Advice to the Lovelorn, američki film
09:10 Ima jedan otok, dokumentarni film
09:40 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Gorski Kotar: Goransko ljeto
10:45 Biblija
10:55 Gornji Kosinj: Misa, prijenos
12:00 Dnevnik
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Vjerujete li očima?, dokumentarni film
15:05 Mary Higgins Clark: Nismo li se već sreli?, film
17:00 Vijesti
17:15 Mir i dobro
17:45 Vrtlarica
18:15 Ljepom našom: Garešnica
19:30 Dnevnik
20:10 U registraturi
21:05 Majka asfalta, hrvatski film
23:05 Dnevnik 3
23:30 Vijesti iz kulture
23:45 Dr. Oz 1b
00:30 Mary Higgins Clark: Nismo li se već sreli?
04:25 Prizma
05:10 Ljepom našom: Garešnica

06:55 Panorame turističkih središta Hrvatske
07:05 Ljetni koncert ispred Schonbrunn: Bečka filharmonija

08:05 Prijatelji 3
09:00 OI London 2012.: Košarka (Ž): Hrvatska - SAD
10:40 Engleski doručak
10:55 Vaterpolo: Hrvatska - Grčka
12:05 Rukomet (M): Hrvatska - Koreja
13:50 Plivanje - kvalifikacije
14:10 Tenis - 1. kolo, prijenos
15:25 Košarka (M): SAD - Francuska
17:10 Rukomet Španjolska - Srbija
18:55 Vrijeme za čaj, emisija
19:15 Kajak na divljim vodama - slalom
19:40 Gimnastika (Ž)
20:30 Plivanje - finala
22:00 Stolni tenis
22:30 Olimpijski meridijan, emisija
Košarka (M): Argentina - Litva
01:00 Noćni glazbeni program: Glazbeni spotovi
05:23 Noćni glazbeni program

07:45 Klub otpisanih
08:10 TV Izlog
08:25 Dodir s neba
09:20 Neustrašivi Scooby-doo
09:45 Lego Ninjago
10:10 Super Loonatics
10:35 Pokemoni
11:00 Pokemoni
11:25 Bijele udovice
12:40 Borba bez milosti, igrani film
14:10 Brzi bijeg, igrani film
15:50 Nad lipom 35
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Showtime, igrani film
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Periferija City
20:55 Poštar, igrani film
00:00 Svemirski marinci 2, film
01:35 Savršena nevjesta
03:05 Ubojita hladnoća, igrani film
04:35 Dnevnik Nove TV
05:25 Kraj programa

07:10 RTL Danas
07:45 Najljepše bajke svijeta, animirani film
09:05 Moji džepni ljubimci
10:15 Ben 10
11:00 Columbo, kriminalistička serija

HRT1 29.07.2012. 10:08

Gorski kotar, dokumentarni film
Godina proizvodnje: 2007.
Naslov epizode: Goransko ljeto

Svjež zrak, šuštanje lišća, vjetar u krošnjama, pjev ptica... Odmor i opuštanje... No, idilični opisi gradskog dokoličara rijetko kad opisuju šumu kao stanište životinja, što zajedno s biljem predstavlja čvrsto povezanu zajednicu.

Bioraznolikost prirodno podliježe stalnim promjenama i tijekom evolucije mnoge su vrste prirodno iščezle s planeta. Posljednjih sto godina glavni krivac za ubrzano smanjenje bioraznolikosti vrsta je homo sapiens - »razuman čovjek«!

Unatoč otporima, posebice visokorazvijenih zemalja ili onih koje »galopirajuć« to postaju (Kina, Indija), svjetska je zajednica ipak odlučila ozbiljno poraditi na zaštiti šumskih ekosustava.

Gorski kotar još je uvijek relativno zdrav šumski ekosustav i moramo ga sačuvati za one koji će nas naslijediti.

Trajanje: 30 min.

Scenarij: Dominik Zen

Snimatelj: Mirko Vojanić

Redatelj: Dominik Zen

Produkcija: HTV

Urednik Dokumentarnog programa: Ninoslav Lovčević

13.05 Poroci Miami
15.20 P.C.U., igrani film
16.55 Plašljivi detektiv, igrani film, komedija
18.30 RTL Danas
19.10 Galileo
20.00 U opasnosti, igrani film
21.45 CSI: Miami
23.30 CSI: Miami
00.25 Astro show
01.25 RTL Danas
02.00 Bez cenzure
02.45 Discovery: Bez cenzure
04.05 Kraj programa

PONEDJELJAK
30.7.2012.

06:12 Najava programa
06:17 Mir i dobro
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
08:40 Dobro jutro, Hrvatska
09:02 Divlji Plamen 4, serija
09:48 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Mjesto pod suncem - ostati ili otići 5, dokumentarna serija
11:00 Shetlandski zapisi Simona Kinga, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:33 Moć sudbine, telenovela
13:20 Mind Games, američki film
15:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
15:15 Ponos Ratkajevih, TV serija
16:05 Gorski liječnik 4, serija
17:00 Vijesti

17:25 Hrvatska uživo
17:50 Sa Salettom do Beskraja: Zašto film, dokumentarna serija
18:25 Dr. Oz, talk show
19:07 Navrh jezika
19:12 20pet, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 TV Bingo
20:35 U krupnom planu
21:40 Ciklus europskog filma: Bijela Masajka
23:55 Dnevnik 3
00:25 Vijesti iz kulture
00:40 Ljubić: Igrani film
02:30 CSI: Miami 9, serija
03:10 Skica za portret
03:20 Reprizni program
05:25 Divlji Plamen 4, serija

06:25 Moć sudbine, telenovela
07:10 Teletubbies, animirana serija
07:35 Na kraju ulice: Obiteljsko stablo
08:00 Rukomet (M): Hrvatska - Koreja
09:35 Engleski doručak
09:50 Košarka (Ž): Hrvatska - Kina
11:40 Rukomet (Ž): Hrvatska - Angola
13:15 Streljaštvo - zračna puška (M)
13:40 Plivanje - snimka kvalifikacija
14:00 Veslanje - kvalifikacije, snimka
14:30 Rukomet (Ž): Danska - Koreja, snimka ILI tenis, 2. kolo
15:40 Košarka (Ž): Hrvatska - Kina
16:25 Rukomet (Ž): Hrvatska - Angola
17:10 OI London 2012.:

Vrijeme za čaj, emisija
17:30 OI London 2012.: Gimnastika (M) - momčadski, prijenos
20:30 OI London 2012.: Plivanje - finala
22:05 OI London 2012.: Olimpijski meridijan
22:55 OI London 2012.: Odbojka (Ž): SAD - Brazil, snimka
00:45 Bitange i princeze 3 humoristična serija
01:20 Retrovizor: Ubi me dosada 1, humoristična serija
01:45 Retrovizor: Žica 1
02:40 Retrovizor: Zvezdana vrata: Svemir 1, serija
03:25 Noćni program

05:45 I tako to..., serija
06:15 Neustrašivi
06:40 Super Loonatics
07:00 TV izlog
07:15 Kad lišće pada
08:15 TV izlog
08:30 Strasti Orijenta
10:15 Walker
12:05 Zauvijek susjedi
13:15 IN magazin
14:00 Walker, teksaški rendžer
15:50 Zauvijek susjedi
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Strasti Orijenta
21:55 Večernje vijesti
22:15 Bilo jednom u Meksiku, film
00:00 Piranha 2, film
01:40 Zaboravljene duše
02:30 Seinfeld, serija
03:15 Ezo TV, tarot

04:15 Dnevnik Nove TV
05:05 IN magazin R

06:50 RTL Danas
07:30 PopPixie, crtani film
07:45 Moji džepni ljubimci
08:00 Discovery:
Preživjeti divljinu -
Iza kamere
08:55 Ezel, dramska serija
09:50 Ezel, dramska serija
11:05 Kismet - okovi sudbine
12:15 Ekkluziv Tabloid
12:50 Večera za 5
13:40 Bibin svijet
14:20 Poroci Miamijsa
15:15 Poroci Miamijsa
16:15 Bibin svijet
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 Večera za 5
20:00 Štiklama do vrha,
humorna dramska serija
20:50 Hawaii Five-0,
kriminalistička serija
21:45 Hawaii Five-0
22:35 Odstrel, akcijska serija
23:30 RTL Vijesti
23:45 CSI: Miami
00:35 CSI: Miami,
kriminalistička serija
01:25 Astro show, show,
emisija uživo
02:25 CSI: Miami,
kriminalistička serija
03:10 RTL Danas,
informativna emisija

**UTORAK
31.7.2012.**

06:15 Treća dob
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
09:02 Divlji Plamen 4, serija
09:47 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Mjesto pod suncem
11:00 Shetlandski zapisi
Simona Kinga,
dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:33 Moć sudbine,
telenovela
13:20 Gentle Ben 2:
Black Gold,
američki film
15:00 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
15:15 Ponos Ratkajevih,
TV serija
16:05 Gorski liječnik 4,
serija
17:00 Vijesti
17:50 Sa Sallettom do
Beskraja

18:25 Dr. Oz, talk show
19:12 20pet, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Boje turizma
21:00 Gospodica Potter,
američko-britanski film
22:35 Dnevnik 3
23:05 Vijesti iz kulture
23:20 Seks i grad 2,
humoristična serija
23:50 Ljubić: Igrani film
01:25 Dr. Oz 1b, talk show
02:05 CSI: Miami 9, serija
02:45 Skica za portret
03:00 Reprizni program
05:25 Divlji Plamen 4, serija

06:25 Moć sudbine
07:10 Teletubbies
07:35 Na kraju ulice: Hobiji
08:00 Hrvatska kronika BiH
08:15 OI London 2012.:
Rukomet (Ž):
Hrvatska - Angola
09:45 OI London 2012.:
Engleski doručak
10:00 OI London 2012.:
Konjički sport -
cross country, snimka
10:55 OI London 2012.:
Vaterpolo:
Mađarska - Crna Gora
12:15 OI London 2012.:
Vaterpolo:
Hrvatska - Španjolska
13:30 OI London 2012.:
Judo do 63 kg (Ž)
i do 81 kg
14:00 OI London 2012.:
Veslanje - kvalifikacije
14:40 OI London 2012.:
Mačevanje (M) - floret
15:10 OI London 2012.:
Košarka (M):
Španjolska - Australija,
16:45 OI London 2012.:
Vrijeme za čaj, emisija
17:05 OI London 2012.:
Rukomet (M):
Hrvatska - Srbija,
19:00 OI London 2012.:
Judo do 63 kg (Ž)
i do 81 kg (M)
19:30 OI London 2012.:
Gimnastika (Ž) -
Mačevanje
20:30 OI London 2012.:
Plivanje - finala
22:00 OI London 2012.:
Košarka (M):
Francuska - Argentina
22:45 OI London 2012.:
Olimpijski meridijan
23:50 Ružiona
00:20 Bitange i princeze 3
00:55 Sestra Jackie 1
01:20 Retrovizor: Žica 1
02:15 Zvezdana vrata: Svemir
03:00 Noćni
glazbeni program

05:45 I tako to..., serija
06:15 Neustrašivi
Scooby-doo
06:40 Super Loonatics
07:00 TV izlog
07:15 Kad lišće pada
08:15 TV izlog
08:30 Strasti Orijenta,
serija R
Walker,
teksaški rendžer,
serija R
10:15 Zauvijek susjedi,
serija R
IN magazin
Walker,
teksaški rendžer
15:50 Zauvijek susjedi
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada,
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Strasti Orijenta,
serija
21:55 Večernje vijesti
22:15 Voditelj izviđačica,
igrani film
23:55 Bilo jednom
u Meksiku, film
01:35 Zaboravljene duše,
serija
02:25 Seinfeld,
serija
03:10 Ezo TV, tarot
show
04:10 Dnevnik Nove TV
05:00 IN magazin R
05:35 Kraj programa

06:45 RTL Danas
07:20 PopPixie, crtani film
07:40 Moji džepni ljubimci
07:50 Ezel, dramska serija
08:50 Ezel, dramska serija
09:55 TV prodaja
10:10 Kismet - okovi sudbine
11:15 Štiklama do vrha
12:15 Ekkluziv Tabloid
12:35 TV prodaja
12:50 Večera za 5
13:45 Bibin svijet
14:20 Poroci Miamijsa
15:15 Poroci Miamijsa
16:15 Bibin svijet,
16:55 RTL 5 do 5,
Informativna emisija
17:10 Galileo
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Dana
19:05 Večera za 5
20:00 Štiklama do vrha
20:50 Kraljević i ja, film
22:55 Zakon i red,
kriminalistička serija
23:45 Zakon i red,
kriminalistička serija

00:45 RTL Vijesti
01:00 Hawaii Five-0
01:50 Astro show
02:50 Hawaii Five-0
03:35 RTL Danas

**SRIJEDA
1.8.2012.**

06:12 Najava programa
06:17 Među nama
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
08:40 Dobro jutro, Hrvatska
09:02 Divlji Plamen 4, serija
09:47 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Mjesto pod suncem
11:00 Tajni život primata
12:00 Dnevnik
12:33 Moć sudbine
13:20 Djevojčica,
švedski film
15:00 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
15:15 Ponos Ratkajevih
16:05 Gorski liječnik 4, serija
16:50 TV kalendar
17:00 Vijesti
17:25 Hrvatska uživo
17:55 Ludi rimski carevi,
dokumentarna serija
18:25 Dr. Oz, talk show
19:07 Navrh jezika
19:10 20pet, kviz
19:20 Loto 7/39
19:30 Dnevnik
20:10 Veliki brodolomi
Jadrana
21:00 Prodavačica,
američki film
22:45 Dnevnik 3
23:15 Vijesti iz kulture
23:30 Seks i grad,
humoristična serija
00:00 Ljubavni filmovi:
Kći moga šefa,
američki film
01:35 Dr. Oz 1b, talk show
02:20 Vrijeme je za jazz:
10 godina HGM Jazz
orkestra Zagreb,
gost Mike Abene
03:20 Igrana strana serija
04:05 Igrana strana serija
04:50 Reprizni program
05:15 Skica za portret
05:25 Divlji Plamen 4, serija

06:40 Moć sudbine
07:25 Teletubbies
07:50 Na kraju ulice:
Kako štedjeti energiju
08:15 Amika, serija za djecu
08:30 Amika, serija za djecu
08:45 OI London 2012.:
Rukomet (M):
Hrvatska - Srbija
10:15 OI London 2012.:
Engleski doručak
10:30 OI London 2012.:
Konjički sport -
eventing skokovi
11:35 OI London 2012.:
Veslanje
13:40 OI London 2012.:
Stolni tenis
14:30 OI London 2012.:
Kajak
15:00 OI London 2012.:
Rukomet (Ž):
Norveška - Koreja
16:15 OI London 2012.:
Kajak
16:45 OI London 2012.:
Stolni tenis
17:15 OI London 2012.:
Vrijeme za čaj
17:30 OI London 2012.:
Gimnastika
20:00 OI London 2012.:
20:25 OI London 2012.:
Plivanje - finala
20:55 OI London 2012.:
Košarka (Ž):
Hrvatska - Češka
22:40 OI London 2012.:
Rukomet (Ž):
Hrvatska - Rusija
23:45 OI London 2012.:
Olimpijski meridijan,
emisija
00:40 Bitange i princeze 3,
humoristična serija
01:15 Retrovizor: Sestra
Jackie 1
01:40 Retrovizor:
Žica 1, serija
02:35 Retrovizor:
Zvezdana vrata:
Svemir 1, serija
03:20 Noćni program

05:45 I tako to..., serija
06:15 Neustrašivi
06:40 Super Loonatics
07:00 TV izlog
07:15 Kad lišće pada
08:15 TV izlog
08:30 Strasti Orijenta
10:15 Walker
12:05 Zauvijek susjedi
13:15 IN magazin
14:00 Walker,
15:50 Zauvijek susjedi
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Strasti Orijenta
21:55 Večernje vijesti
22:15 Okrutne namjere,
film
23:45 Dracula,
igrani film
01:50 Zaboravljene duše
02:35 Seinfeld, serija

03:20 Ezo TV
04:20 Dnevnik Nove TV
05:10 IN magazin

06.45 RTL Danas
07.25 PopPixie, crtani film
07.40 Moji džepni ljubimci
07.55 Ezel, dramska serija
09.05 Ezel, dramska serija
10.25 Kismet - okovi sudbine
11.15 TV prodaja
11.30 Štiklama do vrha, humorna dramska serija
12.30 Ekkluziv Tabloid
12.50 TV prodaja
13.10 Večera za 5
14.00 Bibin svijet, humoristična serija
14.35 Poroci Miamijsa, kriminalistička serija
16.30 Bibin svijet, humoristična serija
17.10 RTL 5 do 5
17.25 Galileo
18.15 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.05 Večera za 5
20.00 Štiklama do vrha
20.50 J.F.K., igrani film
00.20 RTL Vijesti
00.30 Mandžurijski kandidat, igrani film, triler
02.50 Zakon i red
03.40 Astro show, show
04.40 Zakon i red
05.00 RTL Danas, informativna emisija
05.40 Kraj programa

**ČETVRTAK
2.8.2012.**

06:17 Riječ i život: Svećeništvo-mučeništvo
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
09:05 Heartland 1, serija
09:50 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:10 Mjesto pod suncem - ostati ili otići 5
11:05 Tajni život primata, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:30 Moć sudbine, telenovela
13:15 Poruka s mobitela, američki film
15:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
15:15 Ponos Ratkajevih, TV serija
16:05 Gorski liječnik 4
17:00 Vijesti
17:25 Hrvatska uživo
17:55 Ludi rimski carevi, dokumentarna serija
18:25 Dr. Oz, talk show
19:07 Navrh jezika
19:12 20pet, kviz
19:30 Dnevnik
20:05 Kratki susreti
20:30 Crno-bijeli svijet, dokumentarni film
21:00 Rijeka sjećanja, američki film
23:10 Otvoreno
00:00 Dnevnik 3
00:30 Vijesti iz kulture
00:45 Seks i grad 3, humoristična serija
01:15 Ljubavni filmovi:

Preludij za poljubac, američki film
02:55 Igrana strana serija
04:25 Reprizni program
05:15 Skica za portret
05:25 Igrana strana serija

06:40 Najava programa
06:45 Moć sudbine
07:30 Teletubbies
07:55 Na kraju ulice: Muzej
08:20 Amika, serija za djecu
08:55 OI London 2012.: Rukomet (Ž): Hrvatska - Rusija
10:10 OI London 2012.: Engleski doručak, emisija
10:25 OI London 2012.: Biciklizam
11:40 OI London 2012.: Dizanje utega do 77 kg
12:15 OI London 2012.: Rukomet (M): Španjolska - Koreja, snimka
13:45 OI London 2012.: Plivanje - kvalifikacije
14:10 OI London 2012.: Veslanje
14:40 OI London 2012.: Stolni tenis - polufinale
15:20 OI London 2012.: Rukomet (M): Hrvatska - Mađarska
17:10 OI London 2012.: Vrijeme za čaj, emisija
17:40 OI London 2012.: Košarka (M): Brazil - Rusija, prijenos
19:25 OI London 2012.:

Stolni tenis - finale
20:35 OI London 2012.: Vaterpolo: Hrvatska - Italija
21:50 OI London 2012.: Plivanje - finala
23:20 OI London 2012.: Olimpijski meridian
00:15 Bitange i princeze 3, humoristična serija
00:50 Sestra Jackie 1
01:15 Retrovizor: Žica 1
02:10 Retrovizor: Zvezdana vrata: Svemir 1, serija
02:55 Noćni glazbeni program

05:45 I tako to.
06:15 Neustrašivi
06:40 Super Loonatics
07:00 TV izlog
07:15 Kad lišće pada
08:15 TV izlog
08:30 Strasti Orijenta
10:15 Walker, teksaški rendžer
12:05 Zauvijek susjedi
13:15 IN magazin
14:00 Walker, teksaški rendžer
15:50 Zauvijek susjedi
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Strasti Orijenta
21:55 Večernje vijesti
22:15 Umorstvo u bazi
Presidio, film

23:50 Magazin MMA Lige
00:15 Okrutne namjere 3, igrani film
01:45 Odbrojanje
03:00 Glupost nije zapreka
03:20 Ezo TV
04:20 Dnevnik Nove TV
05:10 IN magazin R

06.30 RTL Danas
07.05 PopPixie, crtani film
07.25 Moji džepni ljubimci
07.40 Ezel, dramska serija
08.40 Ezel, dramska serija
10.05 Kismet - okovi sudbine
11.15 Štiklama do vrha
12.15 Ekkluziv Tabloid
12.40 Večera za 5
13.35 Bibin svijet, humoristična serija
14.10 Poroci Miamijsa, kriminalistička serija
16.05 Bibin svijet
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.05 Večera za 5
20.00 Štiklama do vrha
20.50 Srce i duša, mini serija
00.35 RTL Vijesti, informativna emisija
00.50 J.F.K., igrani film, drama
03.55 Astro show, show, emisija uživo
04.55 RTL Danas, sinformativna emisija
05.30 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Starišća emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18i30 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14.40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Populane melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20,00 Divni novi svijet
• 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

NOGOMET

Prozivka Dinamovaca

SONTA – Nedjeljnom prozivkom igrača zvanično su započele pripreme NK Dinamo iz Sonta za predstojeću natjecateljsku sezonu u MOL Sombor – Apatin – Odžaci – Kula. Pokraj dvadesetak nogometaša i trenera Željka Vidakovića ovom sastanku je nazočila i većina članova UO kluba, predvođena predsjednikom Aleksandrom Mikulićem i dopredsjednikom Razimom

Hasanbašićem. Stručni stožer je pojačan trenerom Goranom Brkinom, a najavljena su i igračka pojačanja, kako bi se spremno dočekala proljetna polusezona, za Dinamo karakteristična po velikom broju odlazaka nogometaša na sezonske poslove u Njemačku. »Tijekom prethodne dvije godine u cijelosti smo obnovili objekt u kojem su smještene prostorije kluba, natkrivena je tribina, sanirali smo travnjak i tako stvorili uvjete koji zasigurno odgovaraju i prohtjevima natjecanja na puno višim razinama. Svi radovi su završeni i sada ćemo se posvetiti isključivo stvaranju ekipe koja će već od sljedećeg prvenstva igrati puno značajniju ulogu od dosadašnje i uključiti se u borbu za mjesta koja vode u višu razinu natjecanja. Nadam se i da ćemo dobrim igrama i rezultatima vratiti u gledalište naše vjerne navijače«, kaže dopredsjednik UO Dinama Razim Hasanbašić.

I. A.

MALI NOGOMET

Prvo mjesto za Hrvatski konzulat

SEGEDIN – Malonogometna momčad Hrvatskog konzulata iz Subotice osvojila je prvo mjesto na turniru prijateljstva u Segedinu (Mađarska) na kojem su sudjelovale i ekipe Hrvatske samouprave iz Segedina, Čantavira i grada Segedina. Do pobjedničkog naslova subotička momčad je stigla s dvije pobjede i jednim porazom.

TENIS

NIS Palić Open 2012

PALIĆ – Tijekom ovoga tjedna na terenima TK Palić 1878 igra se ženski profesionalni turnir (ITF 10.000 \$) na kojem nastupaju tenisačice iz petnaest zemalja, a u glavnom ždrijebu su svoje mjesto našle i dvije igračice iz Hrvatske - Tea Faber i Petra Šunić.

»Na devetom profesionalnom ženskom turniru, koji ove godine nosi naziv generalnog sponzora NIS Palić Open 2012, ove godine nastupa dosta mladih, talentiranih tenisačica koje će se na terenima najstarijeg kluba u državi boriti za novčane nagrade i bodove za uspon na svjetskoj ranking ljestvici. Nastojimo držati organizaciju turnira na najvišoj razini i opravdati nagradu Teniskog saveza Srbije za najbolje organiziran turnir prošle godine«, rekao je u kraćoj izjavi direktor turnira Aleksandar Nenadović.

Polufinalni susreti planirani su za subotu, 28. srpnja, s početkom od 13 sati, a finalni duel za nedjelju, 29. srpnja, u 11 sati.

PLIVANJE

Državni rekord Andreja Barne

KRUŠEVAC – Na prvenstvu Srbije u plivanju za pionire, održanom 20. i 21. srpnja u Kruševcu, na kojem su sudjelovala 33 kluba sa 183 natjecatelja. najuspješnija po broju osvojenih medalja bila je ekipa Spartaka s ukupno osvojenih 13 medalja (8 zlatnih, 2 srebrne i 3 brončane). Najuspješniji natjecatelj prvenstva bio je plivač Spartaka Andrej Barna, koji je ukupno osvojio 7 medalja (5 zlatnih, 1 srebrnu, 1 brončanu), dok je u disciplini 200 metara slobodno postavio novi državni rekord s vremenom 2,03,31.

Pojedinačni rezultati: Andrej Barna (1. mjesto 50 slobodno, 1. mjesto 100 slobodno, 1. mjesto 200 slobodno, 1. mjesto 400 slobodno, 1. mjesto 200 mješovito, 2. mjesto 100 leđno), Filip Hunjadi (1. mjesto 100 delfin, 1. mjesto 200 delfin, 1. mjesto 400 mješovito, 2. mjesto 800 slobodno, 3. mjesto 400 slobodno, 3. mjesto 200 slobodno).

Muška štafeta 4x200 slobodno u sastavu: Barna, Hunjadi, Knežević, Mamužić zauzela je 3. mjesto.

BEACH VOLLEY

Prvenstvo Srbije

KANJIŽA – Naslove pobjednica na trećem turniru VIP Beach volley prvenstva Srbije u ženskoj konkurenciji osvojile su Isidora Egić i Aleksandra Frajtović, dok su u konkurenciji muškaraca najbolji bili Siniša Antonić i Marko Galešev. U sklopu turnira održana je i škola odbojke u kojoj je pod stručnim nadzorom Vanje Grbića i Đule Meštera prošlo 250 dječaka i djevojčica.

ALEN KUJUNDŽIĆ, KUGLAČ

Veliki talent subotičkog kuglanja

Momčadski naslovi svjetskog prvaka u juniorskoj i kadetskoj konkurenciji i nastupi u seniorskoj ligaškoj konkurenciji navještavaju jednu veliku karijeru

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Kuglačka tradicija obitelji Kujundžić nije zaobišla ni najmlađeg »obarača čunjeva« Alena (1996.), ali je upravo on, već sada po svojim respektabilnim rezultatima, najuspješniji i najtrofejniji. Sa samo šesnaest godina, učenik drugog razreda hrvatskog odjela subotičke Gimnazije, u svojoj kolekciji ima naslove svjetskog momčadskog prvaka u juniorskoj i kadetskoj konkurenciji, nekoliko vrijednih rekordnih rezultata i uspješne nastupe u seniorskim momčadima beogradske Crvene zvezde i subotičke Spartak -

Dueli protiv starijih

»Uvijek volim bacati protiv starijih, jer me svaki meč dodatno motivira da napravim još bolji rezultat, osobito kada ima i podcjenjivanja na račun mojih godina.«

Matrice. Vrijeme je školskih ferija, ali Alen svakodnevno marljivo trenira, pripremajući se za nova natjecanja koja ga očekuju tijekom kolovoza. U pauzi između dvaju treninga, uhvatili smo ga za kraći razgovor na temu njegovih vrijednih sportskih uspjeha.

»Kuglanjem sam se počeo baviti već sa sedam godina, na kuglani u tadašnjem Domu vojske u Subotici, uz svog djeda i oca koji su, također, dugogodišnji kuglači i jednostavno sam, na određeni način u startu, već bio predodređen za buduću sport. Potom je uslijedila pauza od nekoliko godina, a aktivno sam nastavio s treniranjem u dvanaestoj godini i uspio zabilježiti nekoliko vrijednih rezultata, koji su plod moje ljubav-

vi prema ovom zanimljivom i dinamičnom sportu«, otkrio je tajnu svog sportskog izbora Alen Kujundžić.

TRI FRONTE

Sa svojih šesnaest godina, Alen se usporedo natječe u trima kuglačkim kategorijama: kadetskoj, juniorskoj i seniorskoj.

»Svakako najveći uspjesi moje dosadašnje karijere su prošlogodišnji naslov kadetskih momčadskih prvaka osvojen u Sarajevu, i ovogodišnji, juniorskih momčadskih prvaka, u Bautzenu (Njemačka). S obzirom da sam po godinama još uvijek kadet, nastupi u juniorskoj i seniorskoj konkurenciji posebna su mi inspiracija i uvijek nastojim svojom kvalitetom nadomjestiti manjak igračkog iskustva. Kuglam na dvojnu registraciju, matični klub mi je Crvena zvezda iz Beograda za koju nastupam na 12 ligaških susreta, dok za Spartak – Maticu igram na šest seniorskih mečeva. Izdvojio bih susret protiv Sente, kada sam za Crvenu zvezdu postigao rezultat kola (633 čunja) i zahvaljujući toj pobjedi smo uspjeli osvojiti treće mjesto.«

LIGAŠKI PROSJEK

»U seniorskom ligaškom natjecanju ovogodišnji prosjek mi je 581, što je za prvu godinu natjecanja u Super ligi vrlo dobro, ali ga u sljedećoj sezoni želim popraviti i zbog toga intenzivno radim na poboljšanju tjelesne spremne. Imam jak hitac i mogu dugo pružiti ruku, što doprinosi boljem odbijanju čunjeva i većem postotku njihova obaranja. No, treba još puno raditi na

tehnicu i svakodnevno je usavršavati.«

dvadeseti u juniorskoj konkurenciji.«

REKORD

Bolji poznavatelji kuglanja dobro znaju koliko je teško oboriti 600 čunjeva, a kada sa samo šesnaest godina netko ima rezultat od 643, postignut u međunarodnom susretu, onda je jasno kako je u pitanju veliki talent.

»Aktualni osobni rekord sam zabilježio na prijateljskom susretu protiv Rumunjske na stazi u Banji Junaković kod Apatina i ta 643 oborena čunja su jedan od najboljih državnih rezultata u mom godištu. Uz to, u pojedinačnoj konkurenciji imam osvojena dva naslova državnog prvaka u kadetskoj konkurenciji i tri kupa Srbije, mnogo kupova gradova, a na svjetskom prvenstvu sam bio četvrti u kadetskoj i

PRIPREME ZA NASTAVAK SEZONE

Vrijeme je ljetnih ferija, ali za Alena Kujundžića kao i da nije. Istina, u školu ne mora ići, no svakodnevni treninzi i sportske obveze ne ostavljaju baš previše vremena za uživanje u čarima dokolice.

»Od 5. do 12. kolovoza je međunarodni kamp u Slovačkoj za koji se želim dobro pripremiti, pa ustajem već u sedam, slijedi sat vremena trčanja i vježbi na trim stazi u Dudovoj šumi, potom rad u teretani, plivanje na bazenu, a nakon poslijepodnevno odmora, navečer ponovno trčanje i trening na stazi. Svakoga dana se prema planu treninga baca 240 hitaca i sve to pod stručnim nadzorom trenerice Rože Pizar, proslavljene subotičke kuglačice, i uz asistenciju mog oca Roberta Kujundžića. Iskreno, nemam baš mnogo slobodnog vremena, ali kuglanje zbilja jako volim i nije mi teško posvetiti mu toliko vremena.«

Kamp nada

Na nedavno održanom kampu talenata održanom u Vrbasu, Alen Kujundžić je osvojio prvo mjesto u konkurenciji četrdesetak najboljih kuglača u svom uzrastu.

POGLED S TRIBINA

Liga 12

Susretima prvoga kola, tijekom protekloga vikenda, započela je nova sezona 1. hrvatske nogometne lige (HNL). Nakon eksperimenta s većim ligaškim natjecanjem (16 momčadi), elitni razred hrvatskog nogometa ponovno čini 12 klubova koji će se u sljedeća 22. kola boriti za plasman u gornji ili donji dio prvenstvene tablice, odnosno mjesto u budućoj ligi za prvaka ili ligi za ostanak. Sudeći prema uvodnim rezultatima, možda bi moglo biti i zanimljivije, nego što je to bilo prije samo par mjeseci.

Za najveće iznenađenje na startu nove sezone pobrinula se

momčad Intera iz Zaprešića koja je izborila neodlučen rezultat na gostujućem terenu Maksimira, iznenadivši aktualnog prvaka Dinama. Čini se kako su modri u mislima mnogo više bili opterećeniji predstojećim uzvratom protiv Ludogoreca u Ligi prvaka, pa ih ovaj uvodni remi i nije pretjerano uznemirio. Prvenstvo je dugo i bti će još mnogo bodova u igri.

Isti se slučaj dogodio i splitskim bilima koji su, na jedvite jade, uspjeli ostati neporaženi na gostovanju u Puli (NK Istra 1961 ih je izbacila iz Kupa), iako je Hajduk ostvario solidnu prednost pred put u Latviju. Bilo kako bilo, prvak i viceprvak Hrvatske startali su remijima u novoj sezoni 1. HNL, baš kao i Osijek, koji je uspio ostati neporažen u Zadru, a dodamo li još i uvjerljivu pobjedu Slavena u Vinkovcima, dobivamo neporaženi kvartet četiri hrvatska predstavnika u europskim natjecanjima. Sve navedeno govori u prilog promjeni ligaškog formata, jer se prema prvim rezultatima očekuje mnogo neizvjesnija borba za vrh ili izbjegavanje dna tablice.

Barem tako izgleda na samom početku. Hoće li tako biti i na kraju - vidjet ćemo...

D. P.

NOGOMET

Dinamo i Hajduk bez pobjede

Inter iz Zaprešića uspio je ostati neporažen protiv Dinama u Maksimiru (1-1), dok je Istra 1961 propustila priliku svladati Hajduka u Puli (0-0). Najuvjerljiviji su bili nogometaši Slavena protiv Cibalie (3-0) i visokom pobjedom zasjeo na vrh.

Ostali rezultati 1. kola: Zagreb – Lokomotiva 0-2, Split – Rijeka 2-0, Zadar – Osijek 0-0

Tablica: Slaven, Lokomotiva, Split 3, Dinamo, Inter, Hajduk, Istra, Osijek, Zadar 1, Rijeka, Zagreb, Cibalia 0

TENIS

Čilićev niz prekinut u polufinalu Hamburga

Porazom protiv Nijemca Haasa (6-7, 0-6), u polufinalnom duelu ATP 500 Hamburga, Marin Čilić okončao je svoju seriju nepobjedivosti započetu na ATP Croatia Open u Umagu. I pored još jednog odličnog rezultata i novih bodova, najbolji hrvatski tenisač se i dalje nalazi na 15. mjestu svjetske ranking ljestvice. Hrvatska među prvih stotinu naboljih ima još Ivu Karlovića (59) i Ivana Dodiga (95).

OLIMPIJADA

108 hrvatskih sportaša u Londonu

Na predstojećim XXX. ljetnim olimpijskim igrama u Londonu sudjelovat će 108 sportaša koji će braniti boje Hrvatske u sljedećim pojedinačnim sportovima: atletika (8), biciklizam (2),

daljinsko plivanje (1), gimnastika (2), hrvanje (2), jedrenje (12), veslanje (5), judo (2), kajak (1), mačevanje (1), plivanje (3), stolni tenis (4), streljaštvo (5), taekwondo (2), tenis (4). Muške rukometne i vaterpolske, te ženske rukometne i košarkaške reprezentacije predstavljat će hrvatski momčadski sport. Na prošlim OI u Pekingu 2008. godine Hrvatska je osvojila 2 srebra (Filip Ude – gimnastika i Blanka Vlašić - atletika) i 3 bronce (Snježana Pejčić – streljaštvo, Martina Zubčić i Sandra Šarić – taekwondo).

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodajem zbirke zadataka za pripremu državne mature za hrvatski, engleski, matematiku, fiziku, kemiju i biologiju. Tel.: 063 8820654.

Tražim mladu žensku osobu koja nije u radnom odnosu za poslove u kući. Tjedno dva puta po par sati. Tel.: 024 520 764. Zvati od 12 do 14 sati.

Povoljno prodajem 80 knjiga iz kompleta »Pet stoljeća hrvatske književnosti«. Tel.: 024/542-754.

Prodajem petosobnu kuću na kat u centru Kertvaroša, može za 2 obitelji, od čvrstog materijala izgrađena 1966.-1968., gradsko grijanje, voda, trofazna struja, parket, cca 200-200 m², plac cca 500 m². Tel.: 024-545-901.

Čamci od belog slavonskog hrasta, po vašim ili mojim dimenzijama, prijevoz po dogovoru. Petar Okrugić, Morović. Tel.: 064-3467056; www.okrugic-camci.co.rs

Primila bih u svojoj kući u Bačkoj Topoli dvije ili tri osobe za izdržavanje; primam i nepokretne. Plaćanje po dogovoru. Tel.: 069-177-17-99.

Pakrac – na prodaju odmah useljiva obiteljska kuća – dvokatnica površine oko 280 m² sa svim priključcima. Dokumentacija o vlasništvu uredna. Tel.: 00 381 62 788 932.

Prodajem kvalitetan bolnički električni krevet i toaletnu stolicu u odličnom stanju. Tel.: 062 890 16 44.

Izdajem poslovni prostor u Subotici, 54m², strogi centar, pješačka zona, ulični deo 10 m, sve u staklu. Tel.: 063 516-300.

Prodajem: proso, zob, kombajn Zmaj 780 u odličnom stanju, peč za centralno grijanje na čvrsto gorivo, novi »smederevac« i električni štednjak s polovinom na plin. Tel.: 064-2281100.

Prodaje se kuća na Makovoj sedmici sa svim sporednim prostorijama i zidanim bazenom u dvorišnom dijelu, dimenzija: 7 x 4 m i placem od 3 motike, s mogućom zamjenom za odgovarajući stan i doplatu. Tel.: 063/538-639.

Prodaje se ili izdaje garažno mesto u centralnoj garaži na Radijalcu. Tel.: 064/288-72-13.

Prihvatila bih čuvanje i održavanje stambene zgrade na užem i širem području grada Subotice, uz plaćanje svih režijskih i komunalnih troškova, bez plaćanja zakupnine. Tel.: 064/121-85-48.

Izdajem jednosoban komforan namješten stan – studentima ili mladom bračnom paru u Novom Sadu – blizu sportskog centra na Klisi! Tel.: 063/718-90-33.

Prodajem sliku ulje na platnu slikara Gustava Matkovića. Portret djevojčice s psom. Cijena 500 eura. Tel.: 061-4338-102.

Izdajem kompletno opremljen dvosoban apartman s četiri ležaja, čajnom kuhinjom, kupaonicom, velikom terasom i parkirnim mjestom 150 m od plaže, u Kraljevicu na hrvatskom primorju. Tel.: 00381 63/7400209.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Izdajem jednosoban namješten stan kod Vatrogasaca

i VTŠ, pogodan za studente ili radnike. Tel.: 024-562-512 i 064-1485229.

Prodajem katnicu 110 m² i dvosoban stan od 45 m² istom dvorištu s garažom i nusprostorijama, 3 kupatone, centralno grijanje (2 kombiobjera), s voćnjakom i kompletnim namještajem. U obzir dolazi i zamjena za dvosoban stan u Subotici uz doplatu po dogovoru. Nekretnine se nalaze na Senjaku, blizu gradskog vrta u Osijeku. Interesirati se u poslijepodnevnom satima. Tel.: 00-385-31 570 355.

U najljepšem djelu Kertvaroša prodajem ulični odvojeni dio obiteljske kuće od cca 64 m², potrebna adaptacija. Cijena 15500 eura. Postoji sva infrastruktura. Tel.: 572-875 ili 063-8838747.

Izdajem apartmane blizu mora u Crikvenici. Tel.: 00-385- 51 241 053.

Kupujem, prodajem i mijenjam značke. Kupujem knjige i medalje nogometnih klubova. Tel.: 024/542-310 i 062/8-528-228.

Prodaje se sijačica OLT GAMA 18 (gumeni točkovi) s lulama i JEDNOBRAZNI PLUG IMT 14 COLI. Tel.: 024/528682.

Prodaje se polovna cigla malog i velikog formata (4 din/kom) i nova električna kosilica za travu. Tel.: 024/532570.

Prodajem kolica za blizance marke PEREGO. Tel.: 064/1142257.

Hitno izdajem duplu sobu za jednu ili dvije ozbiljne učenice, studentice ili uposlene cimerke u Novom Sadu. Tel.: 021-496-014.

Izdajem apartman u Novom Vinodolskom. Tel.: 00 385 51 241-610, 00 385 98 442-178.

Izdajem jednosoban stan, uređen, useljiv (nova kuhinja, catv, interf, telefon cg, terasa). Subotica, Prozivka Lajoša Joa 70. Cijena 100 eura + 1 mjes. Depozit. Tel.: 024/ 754-650 ili 064/201-56-89.

Izdajem prazan dvosoban stan od 46 m² s grijanjem na plin. Tel.: 064-2394773

Povoljno prodajem hrastovu kacu za vino cca 1500 litara, drvenu muljaču za grožđe, dvoredni špartač za kukuruz i razboj za tkanje. Tel.: 021-776372

Povoljno izdajem smještaj u Rovinju. Tel.: +385-52030007 ili +385-989277470, Jadranka.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važit će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**
- * **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS3535500000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 355-1023208-69

ANTUN KOVAČ PAŠIN, PJESNIK, PJEVAČ, GLUMAC, PUTNIK...

Vjeran šokačkoj ikavici

Kada se na internetskoj pretrazi utipka ime *Antun Kovač* i nezaobilazni obiteljski nadimak Pašin, prva strana koja se otvori je Wikipedia gdje piše kako je Antun Kovač bački hrvatski književnik. Međutim, Antun Kovač nije samo to. Osim što piše pjesme, on je jedan od aktivnijih članova Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« u Somboru. Član je Upravnog odbora HKUD-a, pokretač i predsjednik literarne sekcije u ovoj udruzi, član pjevačke sekcije, folklorne sekcije veterana, dramske sekcije, redakcijskog odbora »Miroljuba«, a član je i KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora. Zaljubljenik je u putovanja i proputovao je skoro cijelu Europu. Uporni je čuvar šokačke ikavice, na kojoj i piše i govori svoje pjesme.

Razgovor ipak počinjemo o njegovim pjesmama, a ne čekajući bilo kakvo pitanje Kovač ima spreman odgovor. »Kada se pojavi digod kaki konkurs za najlipšu pismu ja svoje pisme tamo ni ne šaljem, jer u žiriju sidu profesionalci, školovani ljudi kojima se moje pisme ne sviđu, ali sam zato spriman da svoje pisme pročitam prid 500, 1.000 pa i više prisutnih. Pritom znam da će im se pisme dopasti i da ću dobiti aplauz. Kad bi kojim slučajem mogao napisati kakvu vrhunsku, misaonu, ili kako ja to kažem nerazumljivu pismu, i da to moram pročitati na 'Bodrogfestu', ja to ne bi prihvatio, jer znam da bih dobio aplauz samo iz kurtoazije. Ne želim vridati osobe koje tako pišu, ja im se čak divim jer ja tako ne bih znao napisati, ali ipak više voljim da moje pisme prihvatu obični ljudi, nego mali

broj stručnjaka«, priča Kovač. Na pitanje što to, kako on kaže obične ljude, privlači u njegovim pjesmama odgovara kako je to doza humora kojeg ima u svakoj pjesmi čak i kada ona govori o ozbiljnim temama. »Pišem običnim ričima, s dosta rime. U svoje pisme često ubacujem mudre misli koje sam negdi čuo ili pročitao, jer mislim bolje je da ta mudra izreka bude negdi napisana i pročitana. Dosta mojih pisama ljude asocira na nekadašnji život, koji jeste bio težak, ali za kojim svi žalimo«, priča Antun Kovač.

Iz rodnog Bačkog Monoštora otišao je davno, ali piše i govori na šokačkoj ikavici. Kaže, čudno mu zvuči kada sretno neke Monoštorce koji su ostali u selu, a pričaju ekavski. »Voljim te stare izraze, voljim taj naglasak. Za mene je kompliment kada odemo u Rešetare, a jedna od suradnica kaže: 'Evo sad ću se dva dana naslušati lipog divana'«, priča naš sugovornik koji je pjesme počeo pisati još kao srednjoškolac pod utjecajem *Jesenjinovih* pjesama. Intenzivnije počinje pisati 90-ih godina prošlog stoljeća kada mu pjesme izlaze u

»Miroljubu«, kasnije u »Liri naivi«. Kaže, ne spada u one pjesnike koji »okopaju kuku ruze tamo i nazad i napišu pismu«, već godišnje napiše četiri-pet pjesama. Njegova zbirka pjesama »Na dvoru Pašinog Tune« objavljena je u nakladi NIU »Hrvatska riječ« 2009. godine, a u zbirci je i rječnik sa 777 manje poznatih šokačkih riječi i izraza. Pjesme su mu tiskane u »Miroljubu«, »Zvoniku«, »Klasju naših ravni«, te u knjigama »Monoštorska lirska traganja 1938-1998.«, »Dukat ravnice«, »Harmonija u zemlji bodrića«, »Šokačka čitanka«, »Sijelo pučkih pisaca Slavonije, Baranje i Srijema«, te redovito u knjigama poezije hrvatskih pjesnika dijaspore u nakladi KLD »Rešetari« i »Liri naivi«.

»Voljio sam uvijek pivati, pa mi je posebno drago što sam član i pjevačke sekcije. U dramsku su me 'povukli' jer je bila jedna uloga di je tribalo pričat šokački«, priča Antun Kovač. Odnedavno je umirovljenik, a tijekom svog radnog vijeka koji je proveo kao cestovni projektant obišao je sva mjesta u Bačkoj, dobar dio Banata, Slavonije. »Kod nas je bilo tako, kada se dobije neki posao moralo se ići na teren da se snimi konfiguracija terena, širina, dužina.

Bilo je tu druženja, časti, prijateljstava. Srića je bila da sam dobio taki poso, jer sam to voljio. I danas se trudim prepješačiti barem pet kilometara na dan«, kaže Kovač. Velika strast su mu i putovanja tijekom kojih je obišao veliki dio Europe. Kaže, s godinama su želje sve manje, ali strast za putovanjima je ostala.

Nedavno se vratio s putovanja po Azurnoj obali, neposredno pred ovaj razgovor s HKUD-om »Vladimir Nazor« sudjelovao je na »Đakovačkim vezovima«, sprema se za Gunju...

Zlata Vasiljević

Opet po paorima

Upeklo. Žetva već davno prošla, al bać-Ive ostalo ništa gorko u ustima i jad na srcu. Ko i svake godine, posijo je dva lanca žita. Veli lanac će prodat, pa iz njega izvuć no što je do u zemlju i malo ponovit cure, a lanac će odnet u Doroslov u mlinu, pa će njegova imat brašna za cilu godinu. Samo, kanda se baš i ni prisapijo kako triba. No što je prido na vagu ni mu bilo dosta ni za veštak, a i mlina počela malo drugače sapit. Potli je na televizije vidijo da je žito poskupilo, al istom kad je država sve pokupovala.

Piše: Ivan Andrašić

Sluša on svaki dan kako gospodari lipo divanu, kako će nam, eto, samo što ni, bit bolje i lipše neg što je ikada bilo, samo ako nji izbirnemo. Onda, opet, naj što gazduje učiteljima i školama počme svitu tolmačit od paoršaga, pa se svaj rastopi, a nomu što se stara za paoršag, vazdan na jeziku Kosovo i Evropa. A još kad su rekli da bi se sad za paore mogo starat naj što je u niki brda di niko ne ide pravijo i putove, bać-Iva je samo glasno dunijo krož nos. Potli je čo da on tamo imade ovaca i koza, pa eto, da sirote ne posrcu po busenja kad idu na pašu. Za njega je paoršag samo naj u brda, ko da Vojvodina ni ni u ve države. »E, do Bog... a ko zna, možda jim ti njevi lizoguzi nisu na vrime dojavili da je žetva počela i vi, ni krivi ni dužni, digli žito kad je već sve bilo ovršito, a dobro se znade da se u ve države paoru ništa ne može isplatit unatrag. Može mu se samo uzet«, štodira Bać-Iva nako za se. Tude je ko i uvik njegov pametni dada, pa mu je oma sve lipo rastolmačijo, a kako i ne bi, kad stalno visi prid televizijom, pa sve i znade. »Gledaj, dite, država je prvo pokupovala sve žito i posprimala ga u njeve ambare, a onda će ga, ko prave gazde, prodavat pošto oće, jel drugi neće imat ni zrnca. Tako će mlinari morat kupit skuplje žito, pa će zoto morat i dignit brašno, a na kraj će nasradat pekari. Svi ćemo grdit samo nji brog toga što će dignit kruz«, tolmači mu dada ko da je pokupijo svu pamet voga svita. »Al dado, pa novo žito se još ni ni počelo mlit, a kruz se već digo? A i zašto samo u Vojvodine, a vi dole ga plaću ko mi lane?«, čudi se bać-Iva. »E, dite, čekaj samo, da malo založim, pa ću ti sve rastolmačit«, naduvo se dada ko čuran. Za dram se natrpo, popijo bukaricu vode, pa se zagledo u drugi zid i umudrijo. »Vidiš, dite, žetva je prvo svršila u Vojvodine, pa će se tude i žito prvo počet mlit. E, ka će se tude već mlit novo, država staro bacila tamo dole, da ljudi ne ostanu gladni. Šta misliš da staroga nestane, a novoga još nema, oma bi se tamo diglo na noge i malo i veliko i kuka i motika, a mi vamo gore mirmi ko ovce, pa š nama možu radit šta oće. E, pa onda se kruvi i digo kod nas zoto što se peče od novoga brašna. A i vima paorima, opet, nikada dosta, oni bi samo da država njima... ne valja jim cina za žito i svinje, kriva jim država. Tamo, opet, prosiplju mliko, ne valja jim cina, opet jim kriva država. E, al da vidiš kad ti pooru taj tvoj jadni lančić, tako ti lipo odadru, da se draflješ i tamo di ti ne srbij. Ko da si jim za sve baš ti kriv!«, divani dada, ko da ni ne diše. Ščim je zinijo da uzme malo zraka, oma se bać-Iva digo š oklice i krenijo doma. Dada ni da se siti ponudit polučak, a bijo bi red nako prid ručak, ne bi priteglo. Nuz put je još malo štodi ro od njegovoga i dadinoga divana, a što je više štodi ro, sve više mu je izgledalo da i va država, ko i na pri njoje, odvud, odnud, pa samo gleda kako će po paoru, jel misli se on, ko nas je branijo nisu nam baš uvik rekli, al se zoto oduvik dobro znalo ko nas je ranijo.

27. srpnja 2012.

Tajna uspjeha u životu nije da čovjek radi ono što voli, već da voli ono što radi.

Winston Churchill

Što je moj um širi, to više pati zbog svojih granica.

Tiodijer

Svi živimo pod istim nebom, ali imamo različite horizonte.

Conrad Adenauer

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

Nije prošao!

Fran Kurelac

Koje je godine i gdje rođen hrvatski književnik i filolog Fran Kurelac?

Gdje je stjecao akademsku naobrazbu?

Koje je sve jezike govorio?

Što je znanstveno proučavao?

Gdje se ogledao njegov veliki utjecaj?

Na kojim znantsvenim ustanovao je predavao?

Čega je bio osnivač?

Koje godine i gdje je umro Fran Kurelac?

Umro je 18. lipnja 1874. godine u Zagrebu.
Riječke filološke škole.
U riječkoj i zagrebačkoj gimnaziji, u dakovačkom liceju.
morju.
Bio je jedna od glavnih osoba narodnog preporoda u Hrvatskom pri-
život, običaje i jezik gradišćanskih Hrvata.
Sve slavenske, ali i brojne druge jezike.
Na sveučilištima u Pragu, Beču, Bratislavi i Pešti.
Rođen je 14. siječnja 1811. godine u Brvnu.

Viče muž iz druge sobe:

- Ženo, daj mi one moj golf čarape!
- Koje su ti to čarape, molim te – čudi se ona.
- To su one s devet rupa.

Pita učiteljica djecu:

- Kada bi na ulici pronašli mozak i novac, što biste prije uzeli?
- Ja bih uzео novac – odgovori Perica.
- Vidiš Perice, ja bih uzela mozak – odgovori Marica.
- Pa, svatko bira ono što mu fali – uzvрати mališan.

Mali nogometaš dolazi doma sav veseo.

- Tata, zamisli danas sam zabio dva gola.
- Bravo sine. A koji je bio rezultat?
- Jedan – jedan.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

ts tržnica AD
subotica

www.subotickatrznica.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

**KTC SUBOTICA :: SOMBOR ::
APATIN::SENTA :: BEČEJ
VIKEND AKCIJA *27.7 - 30.7.2012.***

**- ODGODA PLAĆANJA
ČEKOVIMA GRABANA DO 90 DANA**

I U VAŠEM GRADU OVOG VIKENDA SUPER PONUDA U KTC MARKETIMA

**Sladoled Quattro Fantasy
900ml**

279.90din ~~309.90din~~
1kg=311.00din

**Wellness sa suhim
groždem 210g**

72.90din ~~85.90din~~
1kg=347.14din

Lubenica 1kg

17.90din ~~25.90din~~

**Deterdžent za rublje
Bioaktiv Mountain Fresh
3 KG JO ŠAĐA!
-31%**

309.90din ~~449.90din~~
1kg=103.30din

Šljiva sveža 1kg

51.90din ~~59.90din~~

Ljetnji stolnjak 160x160cm

499.90din ~~699.90din~~
-28%

Trajno mlijeko 2.8 % mm 1 l

65.90din ~~69.90din~~

Kuhinjska kecelja

289.90din ~~379.90din~~
-25%

Pivo Jelen 0.5 l limenka

60.90din ~~66.90din~~
1 litra=121.80 din

NOVO

**KTC KLUB
VJERNOSTI**

**500,00 – 999,99 dinara
1.000,00 – 1.499,99 dinara
1.500,00 – 1.999,99 dinara**

**1 BOD
2 BODA
3 BODA...**

**SAKUPI I OSVOJI
opširnije
www.ktc.rs**

2005.

1. Vojislav Sekelj, U izmučenim riječima (rasprodano)
2. Jasna Melvinger, Vaga s anđelima, 140 dinara
3. Petko Vojnić Purčar, Kult kornjače, 140 dinara
4. Milivoj Prčić, I nakon desetljeća, 140 dinara
5. Balint Vujkov, Krilati momak, 210 dinara
6. Dražen Prčić, Wild card, (rasprodano)

2006.

7. Ljubica Kolarić-Dumić, Igrajmo se radosti, rasprodano
8. Vladimir Bošnjak, Svršetak vražjeg stoljeća, rasprodano
9. Željka Zelić, Bezdan, 140 dinara
10. Milivoj Prčić, Južno od tranšeja, 140 dinara
11. Andrija Kopilović, Okom svećenika I., 210 dinara
12. Andrija Kopilović, Okom svećenika II., 210 dinara
13. Dražen Prčić, Wild card, drugo izdanje, (rasprodano)
14. Ante Sekulić, Osobna imena, prezimena i nadimci bačkih Hrvata, (rasprodano)
15. Lazo Vojnić Hajduk, Andrija Kopilović, Alojzije Stantić, Dužijanca, 1400 dinara

2007.

16. Tomislav Ketig, Velebitski oraš, 140 dinara
17. Lazar Merković, U ime pravde, 210 dinara
18. Zvonko Sarić, Prosjački banket, 140 dinara
19. Branko Jegić, Ja, hodočasnik, 140 dinara
20. Ilija Okrugić Srijemac, Glasinke, 140 dinara
21. Ilija Okrugić Srijemac, Tri povijesne drame, 250 dinara
22. Stjepan Bartoš, Upoznavanje, 140 dinara
23. Naco Zelić, Monografija Nesto Orčić, 210 dinara
24. Marija Šeremešić, Tragom sjećanja, 280 dinara
25. Ruža Silađev, Divani iz Sonthe, (rasprodano)

2008.

26. Matija Poljaković, Izabrane drame, 210 dinara
27. Ivan Pančić, Natpivavanja, 140 dinara
28. Balint Vujkov, Šaljive narodne pripovijetke, 210 dinara
29. Andrija Kopilović, Okom svećenika III., 280 dinara
30. Vojislav Sekelj, U izmučenim riječima, drugo izdanje, 210 dinara
31. Ruža Silađev, Divani iz Sonthe, drugo izdanje, 280 dinara

2009.

32. Sanja Vulić, Vitezovi hrvatskoga jezika u Bačkoj, 280 dinara
33. Antun Kovač, Na dvoru Pašinog Tune, 250 dinara

2010.

34. Matija Poljaković, Izabrane drame II., 280 dinara
35. Matija Evetović, Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata, rasprodano
36. Ilija Okrugić Srijemac, Šaljive poeme, 280 dinara
37. Stjepan Bartoš, Igra opasnih pojedinosti, 280 dinara
38. Ante Sekulić, Osobna imena, prezimena i nadimci bačkih Hrvata, 280 dinara
39. Balint Vujkov, Bunjevačke narodne pripovijetke, 350 dinara
40. Zsombor Szabó, Crte iz povijesti naselja Bačke u srednjem vijeku, 280 dinara

2011.

41. Matija Poljaković, Izabrane drame III., 280 dinara
42. Ilija Okrugić Srijemac, Hunjkava komedija, 210 dinara
43. Ljubica Kolarić-Dumić, Uz baka je raslo moje djetinjstvo, 210 din.
44. Stjepan Bartoš, Kuća koja plovi, 210 dinara
45. Dražen Prčić i grupa autora, Priča o fotografiji, 350 dinara
46. Jasna Melvinger, O Iliji Okrugiću Srijemcu, 210 dinara
47. Ruža Silađev, Šokica pripovida, 350 dinara
48. Ilija Okrugić Srijemac, Narodne pjesme, 210 dinara
49. Ante Jakšić, Duše zemlje, 210 dinara

VELIKI POPUST OD 9.7. DO 31.8. 2012.

30%

30%

Naručite knjigu !

HRVATSKA
RIJEČ

Dostava preporučenom poštom,
plaćanje poštaru po primitku.

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Poštanski broj, mjesto i država: _____
Telefon i e-mail: _____

Ovim neopozivo naručujem:

1. _____, komada _____
2. _____, komada _____
3. _____, komada _____
4. _____, komada _____
5. _____, komada _____
6. Komplet knjiga s popustom 30% UKUPNO: 10.440,00

Vlastoručni potpis: _____